

Вольдемар Бонзельс

Пригоди джілки Маді

ПРИГОДИ БДЖІЛКИ МАЙЇ

Художники Сергій та Яна Гавриш

УДК 82-3
ББК 84-4
Б81

Переклад з німецької
Романа Матієва

Бонзельс Вольдемар

Б81 Пригоди бджілки Майї / Вольдемар Бонзельс. — Тернопіль :
Богдан, 2012. — 200 с. : іл.

ISBN 9789-966-10-1104-4

УДК 82-3
ББК 84-4

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора та видавництва.*

Літературно-художнє видання

БОНЗЕЛЬС Вольдемар

ПРИГОДИ БДЖІЛКИ МАЙЇ

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Ганна Осадко*
Художники *Яна Гавриш, Сергій Гавриш*
Комп'ютерна верстка *Нелі Домарецької*
Технічний редактор *Оксана Чучук*

Підписано до друку 28.04.2012. Формат 70х90/16.
Папір офсетний. Гарнітура Georgia. Умовн. друк. арк. 14,62. Умовн. фарбо-відб. 14,62.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34 а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-19-66; 52-06-07; 52-05-48
office@bohdan-books.com   www.bohdan-books.com

ISBN 9789-966-10-1104-4

© Видавництво «Навчальна книга – Богдан». 2012

Глава перша

ВТЕЧА З РІДНОГО МІСТА

Щойно Майя народилася та вилупилася із чарунки, як на допомогу їй прийшла пані Кассандра. Так звали одну з найстаріших бджіл, яка користувалася особливою шаную в усієї великої родини.

Дівчинка з'явилася на світ у буремні часи, що саме запанували у вулику. Серед бджолиного народу вибухнув заколот, придушити який королеві ніяк не вдавалося.

Поважна і досвідчена Кассандра витерла блискучі Майїні оченята та намагалася привести до ладу її ніжні крильця, коли рій знову і знову розлючено та загрозово загудів. Маленька Майя помітила, що у вулику надто жарко, про що і сказала своїй няні.

Кассандра стурбовано роззирнулася і промовчала. Вона була вражена, що таке мацьопство вже може щось зауважити. Хоча, з іншого боку, новонароджена мала рацію: спека та тиснява ставали просто нестерпними. Довкола Майї снували сотні та сотні бджіл. Видавалося, що вони дряпалися одна через одну і котилися уперед живими клубками.

Раптом біля них з'явилася сама королева. Кассандру та Майю зовсім уже було відтіснили, та їм на допомогу прийшов трутень: дружелюбний молодий фронт. Він кивнув Майї та схвилювано почухав передньою лапкою свої груди, порослі блискою шерстю.

— Лихо прийшло до нас, ой, лихо! — сказав він, звертаючись до Кассандри. — Рій розділився. Бджоли-бунтівники покидають нас і забираються геть із міста. Вони вже обрали собі нову королеву!

Кассандра навіть не звернула уваги на просторікування хвацького молодика, та й за допомогу не подякувала. Майї здалося, що стара нянька повелася несправедливо з таким гречним паном. Але запитати, чому вона так вчинила, бджілка не встигла, бо події змінювали одна одну, ніби картинки барвистого калейдоскопа. Майя дуже розгубилася, їй передався загальний неспокій, тож вона почала тоненько, пронизливо дзижчати.

— А це що таке?! — зробила їй зауваження Кассандра. — Хіба тут не досить гамірно?

Майя відразу притихла і поглянула на свою старшу подругу. «Ходи-но сюди, — покликала та малу, — пошукаємо, що тут нам може згодитися».

Кассандра схопила Майю за блискуче, ще зовсім м'якеньке прозоре крильце, і потягла її у куток. Там стояли шафи-стільники з медом. Майя спинилася коло однієї комірки і міцно вхопилася за неї: «Тут так чудово пахне!». Вчителька знову розлютилася: «Ти мусиш навчитися чекати! — вчитала вона малу. — Дитино, навесні я виховала і підготувала до першого вильоту кілька сотень молодих бджілок, але маю тобі сказати, що жодна з них не була такою нестримно зухвалою. Схоже, що ти — якийсь надприродній виняток».

Майя зашарілася і запхала пальчика до рота. «А що це таке? — боязко запитала вона. — Якийсь надприродній виняток?»

«Ти поводишся непристойно!» — аж скрикнула Кассандра, побачивши палець у роті малої, а на запитання просто не звернула уваги.

— Затям собі на майбутнє: ти мусиш запам'ятовувати все, що я тобі кажу, бо у мене дуже мало часу. Незабаром вилупляться наступні малята, а на цьому поверсі у мене лише одна помічниця, яку звати Турка. Вона тобі теж не допоможе, бо втомлена від надмірної праці та постійно скаржиться на дзвін у вухах. Ану, присядь тут.

Майя слухняно присіла і втупилася у вчительку своїми великими карими очима.

— Перше правило, яке має зятямити молода бджола, — почала урок Кассандра і зйтхнула, — таке: усі її думки і вчинки повинні бути такі ж, як і в решти бджіл. Усе наше життя має бути спрямоване на благо комуни. Це — правило державного устрою, за яким ми живемо вже незбагненно довго. Воно базується тільки на одному: користь для усієї нашої держави! Завтра ти вирушиш у свій перший політ. Тебе супроводжуватиме старша бджола. Спочатку ти будеш пролітати невеликі відстані. Та відразу маєш запам'ятовувати прикметні місця, які допоможуть потім знайти дорогу додому. Бджола, яка тебе супроводжуватиме, покаже тобі сотні квітів і суцвіть, з яких можна зібрати найкращий мед. Ти мусиш усе вивчити напам'ять! Врешті, список корисних для бджіл рослин починай вчити уже зараз. Повторюй за мною: верес, липовий цвіт... Ну ж бо, повторюй!

— Я не можу, — похнюпилася маленька Майя, — це страшенно важко запам'ятати. Я пізніше запам'ятаю. Щойно побачу — одразу ж і запам'ятаю.

Стара Кассандра витріщилася на Майю своїми і без того великими очиськами і з осудом похитала головою: «Ой, намучимся ми ще з тобою».

— То що ж — скоро я тільки те й робитиму, що цілісінський день збиратиму для рою мед?! — запитала мала.

Кассандра гірко зйтхнула та сумно поглянула на маленьку бджілку. Вона, очевидно, пригадала свої молоді роки —

від початку і аж до сьогодні — сповнені безконечних клопотів і важкої праці. Тоді вона мовила вже зовсім іншим тоном: «Моя маленька, знаєш, не все буде так погано. Ти побачиш сонячне світло, високі зелені дерева, полетиш на луки, де ростуть красиві квіти. І буде їх там сила-силенна. Ти побачиш спокійні срібні плеса озер та дзюркотливі швидкі струмочки. А ще на тебе чекає сліпучо-ясне синє небо. Крім того ти, цілком можливо, познайомишся з вінцем творіння природи, з тим, що є найдосконалішим у ній: з людиною. Повір, у тебе буде стільки цікавого та прекрасного, що твоя робота принеситиме лише радість. Отож, моя люба крихітко, ти повинна радіти життю».

— Добре, — поважно погодилася з вчителькою Майя, — я неодмінно потім радітиму.

Кассандра доброзичливо усміхнулася. Стара бджола і сама не могла пояснити, звідки прийшло це дивне почуття. Несподівано для себе вона почала якось особливо ставитися до Майї. Кассандра відчула, що полюбила цю маленьку бджілку.

Мушу сказати, таке вперше трапилося зі старенькою нянькою... І мудра бджола розповіла Майї значно більше, ніж будь-якій іншій новонародженій. Кассандра дала їй силу-силенну різних порад, попередила про небезпеки, які можуть чигати на бджілку у злomu світі за стінами вулика, та перелічила найлютіших ворогів бджолиного народу. Крім того, Кассандра розповіла багато хорошого про людей і зародила в маленькому Майїному серденьку нестримне бажання познайомитися з цими істотами якнайближче.

«Будь ввічливою і люб'язною з усіма комахами, яких зустрінеш на своєму шляху, — завершила свої повчання стара бджола. — Тоді ти зможеш чогось від них навчитися і дізнаєшся значно більше, ніж я тобі сьогодні розповіла. І прошу тебе — стережися шершнів та ос! Шершні — наші найзапекліші та найлютіші вороги, а осі — всі як одна — розбійниці, позбавлені будь-якої честі та віри. Одним словом, істоти, що не приносять жодної користі, і допомоги від них не дочекаєшся. Ми сильніші за них, проте їм властиво красти й вбивати,

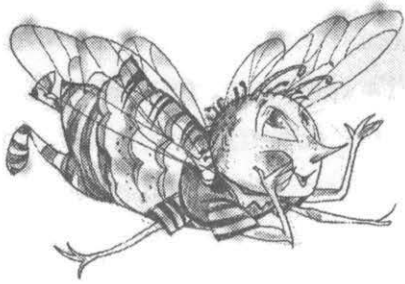

щойно трапиться така нагода. Ти можеш використовувати своє жало проти усіх комах, почасти щоби змусити себе поважати, а коли потрібно — то й для захисту. Та май на увазі: якщо використаєш жало проти теплокровної тварини чи людини — тоді тебе чекатиме неминуча смерть. Адже жало залишиться стриміти у шкірі жертви, а потім одразу зламається. Отож атакуй цих істот лише у випадку найбільшої біди, а коли зробила це, то залишайся мужньою та не бійся смерті. Запам'ятай: бджоли, завдяки своїй мудрості та сміливості, скрізь користуються неабиякою повагою та авторитетом. Ну що ж, прощавай, Майє, будь завжди вірною своєму народу та королеві! Нехай тобі щастить у великому світі поза стінами вулика».

Маленька бджілка вклонилася своїй вчительці, а та обняла й поцілувала її у відповідь. Майя лягла у ліжко така схвильована, що ніяк не могла заснути. Вона очікувала наступного дня з його яскравими враженнями й пригодами! Завтра вона побачить сонце, небо та квіти!

Тим часом у вулику стало тихо. Більшість молодих бджіл покинули домівку, щоби заснувати нове місто-державу. Чесно кажучи, вони вчинили так не з пихи чи непокори своїй королеві, ні. Просто у вулику розмножилося забагато бджіл. Їм бракувало тепер не лише хатинок, а й місця для зберігання меду. А якщо меду буде недостатньо, то взимку бджоли можуть померти від голоду. Крім того, за давньою угодою, більша частина зібраного влітку меду йшла як оплата людині. За

це людина забезпечувала бджолиному роду спокій, безпеку та захист від зимових холодів.

Наступного ранку Майю розбудив веселий вигук: «Сонечко вже встало!».

Маленька відразу зіскочила зі свого ліжечка і підійшла до однієї бджоли-збирачки меду. «Добре, — привітно погодилася та на компанію, — полетимо разом».

Біля воріт їх зупинили охоронці. Там була страшенна тиснява. Один із охоронців сказав Майї гасло її роду та попередив: «Якщо ти забудеш його — тебе не пустять назад. Затям це, і нехай тобі щастить у твоєму першому польоті!»

Коли маленька бджілка вийшла за ворота міста, то мусіла заплющити очі від сліпучого світла. Все довкола було заповнене теплими спалахами золотистого й зеленого кольору. Це було так гарно, що у Майї аж перехопило подих!

Маленька бджілка підвела голівку і затріпотіла своїми новенькими крильцями. Несподівано вона відчула, що долівка провалюється униз, а земля віддаляється...

— Я лечу! — загорлала мала. — Я сама лечу!!! Літати — це так чудово!

«Так, ти справді летиш, — пробурмотіла захекана супутниця, яка ледве встигала за малою. — Ми підлітаємо до лип. Це — наші замкові липи, вони слугуватимуть тобі дороговказом, за яким ти легко знайдеш дорогу до вулика. Майє, ти надто швидко летиш».

— Я би хотіла ще швидше! — засміялася Майя. — Ой, як гарно пахне сонячне проміння!

— Ні, — пояснила, हेкаючи з натуги, медоносна бджола. — Це запах липового цвіту, але я прошу тебе, лети повільніше... Якщо будеш мчати так швидко, то не розгледити прикметних місць, а потім не знайдеш дороги додому!

Але Майя не слухалася. Радість, щастя і сонячне світло переповнили її, і бджілка нетямилася від утіхи. Майя стрілою мчала крізь оксамитове море світла все далі й далі... Вона чула, як її кличуть барвисті квіти, як магнітом притягують тихі галявини, а блакитне небо благословляє її тріумфальний молодечий політ.

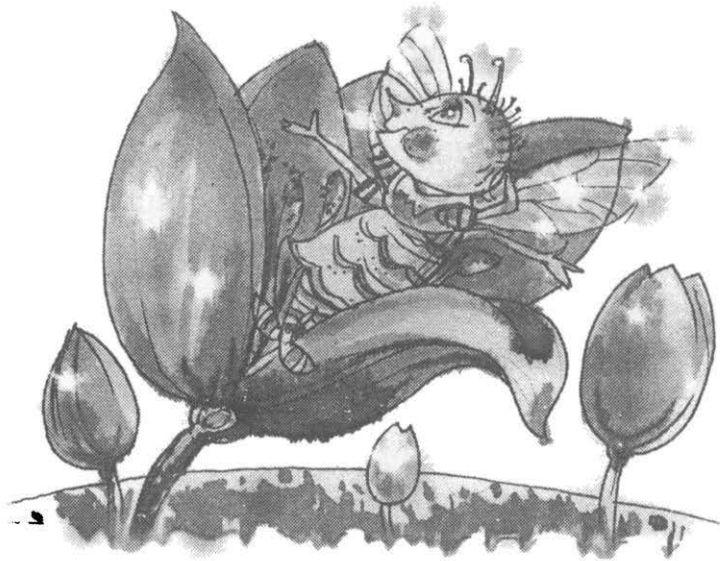
«Так гарно, як сьогодні, — думала вона собі, — ніколи більше не буде. Я не можу повернутися назад, не можу думати ні про що інше, як лише про сонце!»

Майя летіла й летіла, кольорові стьожки внизу постійно змінювали забарвлення, а щедро осяяна земля тягнулася зусібіч, відкриваючи приємний оку краєвид. «Сонечко мусить бути зі щирого золота», — думала собі маленька Майя.

Аж ось бджілка дісталася до великого саду, який клубочився хмарами цвіту вишні, глоду та бузку. Вона відчула таку страшенну втому, що просто упала на грядку, де росли червоногарячі тюльпани. Майя пірнула в одну з квіток, оперлася на пелюсткову стіну і, задерши голову догори, задивилася у сліпучо-блакитне небо...

«Тут, у великому світі за стінками вулика, у тисячу разів краще, ніж у темному та тісному бджолиному місті! Ніколи не повернуся туди, щоби збирати мед чи готувати віск. Ні, ніколи не повернуся! Хочу милуватися квітучим світом, хочу пізнати його! Я не така, як решта бджіл, я хочу радіти життю,

хочу мати багато вражень, переживати несподіванки та пригоди! Я не боюся небезпеки: хіба ж у мене недостатньо сили, мужності, а ще — гострого жала?»

Майя засміялася від радості та завзяття, що переповнювали її, та зробила добрячий ковток медово-солодкого пилку із чашечки тюльпана. «Чудово, — подумала вона, — життя просто прекрасне».

Ох, якби тільки наївна Майя знала, яка небезпека чигатиме на неї на кожному кроці, яких труднощів і бід їй доведеться зазнати, то вчинила б інакше... Та вона не здогадувалася про все це, і тому твердо залишилася при своїх намірах. А незабаром її подолала втома — і маленька солодко заснула. Коли Майя прокинулася, сонце вже зайшло, і все довкіл огорнули сутінки. Серденько бджілки закалатало від страху, і вона обережно вилізла з квітки, що почала стуляти свої пелюстки на ніч. Майя заховалася під великим листком на самій верхівці старезного крилатого дерева, а як засинала, то думала собі: «Я не втрачу мужності... Сонце зійде знову, про це розповідала Кассандра. Зараз потрібно лишень міцно заплющити очі — і заснути...»

Глава друга

ТРОЯНДОВИЙ БУДИНОК ПЕПЛЕ

Майя прокинулася, коли вже світало. Вона трішки замерзла під листком, де звечора знайшла собі притулок. Окрім того, вчорашня гонитва над полями дала про себе знати: усе тіло боліло і кожен рух давався важко. Майя міцно вхопилася за прожилку листка і затріпотіла своїми крильцятами, щоби вони стали знову гнучкими та пружними. Потім обтрусилася від пилуки, старанно розчесала своє біляве волоссячко та ретельно помила великі оченята. А вже тоді обережненько поповзла листочком до самого його краю і роззирнулася. Золоте сяйво вранішнього сонця мало не засліпило її! Листя довкола палало смарагдами!

«О світе, — подумала маленька бджілка, — який же ти прекрасний!»

Вона пригадала вчорашній день з усіма небезпечними та захоплюючими пригодами і твердо вирішила не повертатися до вулика. Звичайно ж, коли вона думала про Кассандру, її серце перелякано гепало у грудях, проте, — міркувала Майя, — стара бджола вряд чи зможе її відшукати... Та погодьтеся, усталене життя — не для жвавої Майї! Літати туди-сюди ціліснінький день, носити до вулика мед чи робити віск... Вона хоче бути щасливою і вільною, вона хоче насолоджуватися життям! Хай там як, вона подолає усі труднощі!

Ось такою легковажною була маленька Майя, бо й гадки не мала, що на неї чекає в майбутньому. Та ось ген-ген удалині щось запашило на сонці... Майя схвильовано спостерігала за тим палахкотінням. Крім того, вона відчула, що добряче зголодніла. Голод і хвилювання додали їй снаги, отож вона, тоненько та весело забринівши, вигулькнула зі своєї схованки. Цього разу Майя летіла спокійно та розмірено, прямуючи просто до червоного сяйва, яке виявилось

вабливою квіткою. Коли бджілка підлетіла ближче, то відчула такий одурманюючий солодкий аромат, від якого аж паморочилося у голові! Тому зробити посадку вартувало чималих зусиль... Бджілка приземлилася на випуклу пелюстку квітки і міцно за неї вхопилася. Цього було досить, щоби назустріч Майї викотилася блискуча срібна куля, завбільшки із саму бджілку! Вона іскристо мерехтіла та переливалася усіма барвами веселки! Майя страшенно перелякалася, хоча водночас така краса її зачарувала. Кришталева кулька прокотилася повз Майю, ковзнула далі, далі, до краю пелюстки, зависла там, а потім зірвалася — і полетіла в траву.

Майя аж писнула з переляку, коли побачила, що гарнезна кулька, упавши додола, луснула та розсипалася на безліч дрібнесеньких перлинок... Вони заблищали у траві, потекли манюніми крапельками по стеблах і заіскрилися, неначе справжні діаманти. Майя зрозуміла: срібна куля — це велика краплина води, яка утворилася з нічної вологи та осіла на внутрішніх стінках квіткової чаші. Майя повернулася до червоної квітки і побачила... жука! Його надкрилки були коричневого кольору, а груди захищені чорним панциром. Жук був дещо меншим за Майю, він спокійно сидів біля входу до квітки і серйозно, проте, зовсім не вороже, дивився на бджілку. Майя ввічливо привіталася. «Ця куля належала вам?» — запитала вона. Та коли жук навіть і не муркнув у відповідь, то

бджілка додала, вибачаючись: «Мені дуже шкода, це я нена-роком струсила її додолю».

«Це ви про краплину роси? — озвався нарешті жук і пи-хато посміхнувся. — Не хвилюйтеся! Я вже напився, а моя дружина взагалі не п'є води, бо в неї щось там з нирками. А що ви тут робите?»

— Яка чудова квітка! — вигукнула Майя, проігнорувавши запитання жука. — Будьте такі ласкаві, скажіть, як вона на-зивається?

Мала пригадала поради Кассандри, тому зі шкіри пнула-ся, аби виглядати дуже ввічливою.

— О, бачу, ви ще зовсім маленька й дурненька! — пхикнув він і не вельми гречно розреготався з невігластва Майї. Було в цього жука щось таке, що Майї видалося вульгарним, бо, треба сказати, бджоли — не лише надзвичайно освічені, а й дуже культурні істоти. Проте жук мав добре серце, бо по-мітивши, що щічки у бджілки запашили від сорому, він став терплячішим.

«Ця квітка називається троянда, — добродушно пояснив він. — Аби ви знали, ми поселилися в ній чотири дні тому, і лише завдяки нашому догляду вона так пишно розквітла. Не хочете підійти ближче?»

Майя завагалася, та врешті подолала страх і підступила на кілька кроків. Жук відгорнув набік світлий листочок, який був у його помешканні замість дверей, і вони разом увійшли

до вузької вітальні з ароматними стінами яскраво-червоного кольору.

«У вас тут дуже чарівно, — зробила комплімент господареві Майя, яка справді була у захваті від помешкання. — А запах! Він просто заворожує!»

Жук зрадів, що бджолі сподобалося його житло. «А таки треба розумітися, яку домівку обирати, — задоволено прогудів він. — Скажи мені, де ти живеш, і я скажу, хто ти, — так твердить стародавнє прислів'я. А ви меду, часом, не бажаєте?»

— Ох, — аж стрепенулася голодна Майя, — це було би так мило з вашого боку...

Жук кивнув і зник за однією з численних стін. Майя захоплено роззиралася довкола. Бджілка терлася щічками до ніжних багряних запон, які звисали згори, гладила їх долоньками, глибоко вдихала чудовий аромат, і ніяк не могла натішитися, що потрапила у таку красиву хатку. Яка ж це насолода — жити на білому світі, думала вона. Хіба можна порівняти цей духмяний багатопверховий будиночок з тим, у якому живемо та працюємо ми, бджоли? Тут вже одна тиша чого тільки варта! Вона просто дивовижна...

Несподівано Майя почула через стіни хатинки, що жук почав голосно сваритися. Він схвильовано та сердито дзижчав, і Майї здалося, що він грубо штовхає когось поперед себе. Крім того, мала почула чийсь тоненький ображений голосочок: «Ну звичайно, оскільки я сама, то ви можете собі багато

чого дозволити! Та зачекайте, я приведу сюди своїх друзів! Та ви просто нахаба і грубіян! Гаразд, я піду. Та вам це просто так не минеться, запам'ятайте мої слова».

Майя страшенно злякалася цього злого та різкого голосу. Потім вона почула, як хтось поспішив геть. Господар повернувся в кімнату і похмуро кинув на підлогу грудочку меду. «Це просто нечувано, — бурчав собі під носа жук, — ніде немає спокою від цієї потолочі».

Майя була така голодна, що накинулася на мед, навіть забувши подякувати. Вона напхала повного рота і почала похапцем жувати, а жук тим часом витирив спітніле чоло і дещо послабив шкіряний пасок панцира на грудях, бо хотів віддихатися.

— А хто це був? — із повним ротом процямкала Майя.

— Я би попросив вас пережувати, ковтнути, а вже потім намагатися щось сказати, бо я зовсім не розумію, що ви лепечете.

Майя послухалася, і почала старанно жувати. Проте схвильований господар трояндового будиночка не дав їй шансу повторити запитання, а буквально вибухнув злістю: «Це була мураха! Вони всі такі! Думають, як хтось собі робить запаси, відкладає по крихточці на чорний день, то це — для них. Це ж треба — навіть не привітавшись, без крапельки поваги залізи в комору! Який же я знервований, зараз лусну від люті! Якби я не знав, що всі мурахи невиховані, то, не задумуючись, назвав би їх останніми злодюгами!» На-

раз жук опанував себе і звернувся до Майї: «Ви вже вибачте мені, я забув вам відрекомендуватися. Мене звать Пеппе і я з родини бронзівок».

— А мене звати Майя, — сором'язливо мовила маленька бджілка, — і мені дуже приємно познайомитися з вами.

Майя поглянула на жука Пеппе: той кілька разів схилився у елегантному поклоні та настовбурчив свої брунатні вусики, немовби два віяла. Реверанс Пеппе страшенно сподобався Майї.

— Які у вас чудові вусики! — захоплено вигукнула бджілка. — Такі гарненькі...

— Ще б пак! — відповів Пеппе, задоволений компліментом. — А хочете подивитися, які вони з іншого боку?

— Коли ваша ласка, — погодилася Майя.

Жук повернув розведені вусики і виставив їх під сонячний промінчик.

— Правда, гарно? — запитав він.

— Ніколи й подумати не могла, що існує така краса, — відповіла Майя. — А от мої вусики якісь зовсім невиразні...

— Ну що ж, — по-філософськи зітхнув жук, — кожному своє. Зате он у вас які гарні очі. І взагалі, ви вся такого гарного золотистого кольору. Це теж непогано!

Маленька Майя аж засяяла від задоволення — ще ніхто і ніколи не хвалив її зовнішності. Бджілку аж розпирало від щастя, і вона гризнула ще меду.

— Мед у вас чудової якості, — мовила Майя.

— Будь ласка, будь ласка, пригощайтеся, — відповів Пеппе, дещо здивований таким вовчим апетитом своєї гості, — це у мене трояндовий мед, із першого урожаю. З ним треба бути обережним, якщо забагато з'їсти, то можна зіпсувати собі шлунок. А якщо вас спрага мучитиме, то я маю росу.

— Я вам вельми вдячна за гостину, — гречно подякувала Майя, — та мушу летіти у справах...

Жук розплився у посмішці. «Літати, літати — це й усе, що вони знають, — сказав він, — вічні польоти — це у вас, бджіл, у крові. Якщо чесно, то це не для мене — такий темп життя. Ну хіба ж не краще тихо та мило посидіти у затишку? Ви так не вважаєте?»

— Ой, ну що ви! — не погодилася мала вертуха. — Я так люблю літати!

Жук не захотів дискутувати, а лише ввічливо відкинув для неї червону запону дверей.

— Я трішечки вас проведу. Полечу разом з вами, щоби показати пелюстку з чудовим видом. З неї вам і стартувати буде зручніше.

— Щиро вам вдячна, — відповіла Майя, — та я можу злітати з будь-якого місця.

— Хм, добре вам, — зауважив Пеппе. — А от мені, щоби випустити нижні крильця, треба добряче попідніти.

Жук потис на прощання руку Майї та відсунув убік останню запону дверей.

— Ой, Боженько милий, яке блакитне небо! — зраділа Майя. — Прощайте!

— До побачення, — відповів Пеппе і ще хвилю-другу посидів на одній з найвищих пелюсток, спостерігаючи за маєю. Вона навпрошки летіла високо в небо, до золотистого сонечка, до чистого ранішнього повітря. Коли Майя зникла з виду, жук тихо зітхнув і, думаючи про щось своє, повернув-

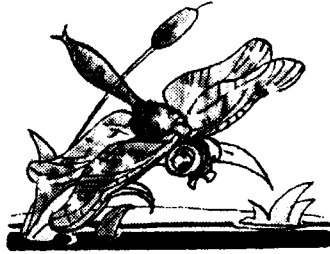

ся до прохолоди трояндового помешкання. Пеппе відчув, як палає його тіло, хоча ранок лише починався і було доволі прохолодно. Жук затагнув свою ранкову пісеньку, яка дзвінко відлунювала в червоних іскрах трояндового сяйва і теплих сонячних сполохах:

*Золотом усе сія,
Зелень навкруги моя!
Добре, що тепло,
Добре, що літо,
Для мене найкраще —
Трояндові квіти.
Звідки я родом,
І сам не знаю,
Та тішуся з того,
Що троянду маю!
Мало мені того щастя,
Що світ розквітає,
Бо троянда опаде —
І я пропадаю.*

Тим часом надворі, на буйно вкритій квітами й травами землі, повільно, та впевнено розпочинався сонцесяйний весняний день.

Глава третя

ЛІСОВЕ ОЗЕРО ТА ЙОГО МЕШКАНЦІ

«Ой, — думала собі Майя, доки летіла над квітучими луками, — я геть забула спитати у Пеппе про людей! Такий розумний жук із багатим життєвим досвідом, без сумніву, поганого не порадив би!»

Та, може, вона сьогодні сама зустрине людину? Сповнена жаги до життя бджілка почала розглядати барвисту землю, що майоріла внизу в усій своїй літній пишноті. Майя пролетіла над великим садом, який вигравав тисячами кольорів. Дорогою їй траплялися різні комахи, які до неї привітно гукали, бажали приємної подорожі та наснаги в роботі. Щоразу, коли

їй траплялася бджола, Майя спочатку трішечки лякалася, бо остерігалася зустріти когось знайомого. Крім того, їй було соромно за своє неробство і вона відчувала докори сумління. Проте вже скоро Майя помітила — бджоли були страшенно заклопотані своїми справами і зовсім не звертали на неї уваги.

Раптом Майя побачила, що блакитне небо з його нескінченною глибиною несподівано опинилося внизу. Бджілка спочатку страшенно перелякалася, бо подумала, що скерувала свій політ занадто високо і тепер заблукала в небесах. Але потім вона зауважила, що у тому небі, яке під нею, віддзеркалюються дерева! Тоді маленька захоплено усвідомила: під нею розляглося велике, небесного кольору та чисте у ранковому спокої водяне плесо-дзеркало. Майя радісно опустилася мало не до самої води і змогла навіть розгледіти власне відображення, роздивитися, як мерехтять її прозорі крильця, неначе вони зроблені з чистого та іскристого скла. Вона милуватися золотистим забарвленням свого тіла, яке дуже гарно відбивалося у воді. Яка ж то насолода — летіти над водою, — тішилася Майя. У прозорому плесі вона бачила великих і маленьких рибин, які ліниво ворушили плавцями, бо їх несла підводна течія. Інші ж, здавалося, непорушно зависли у кристалевій воді. Наближатися до них Майя остерігалася, бо вже знала — бджолам потрібно триматися подалі від риб. Майя перелетіла озеро і приземлилася на протилежному березі. Тут її увагу привернув затишний очерет та велетенське,

подібне на зелені тарілки на воді, латаття водяних лілій. Мала вибрала один листок, який був найбільше захований посеред високих, гладесеньких стебелин очерету, що ліниво колихалися під сонцем. Цей листок був майже повністю в тіні: лише декілька сонячних зайчиків виблискували на його поверхні золотими монетами. «Чудово, — сказала собі маленька бджола, — справді чудово». Майя вирішила трішки прчепуритися: вхопила ручками себе за голову і обережно потягнула вперед, таким чином вона струшувала пил, який назбирався під час польоту. З тією ж метою вона потерла задніми ніжками надкрилки, які стали надзвичайно чистими і блискучими. Несподівано на листок приземлилася якась маленька дзижчалка сталевого кольору і здивовано витріщилася на Майю. «Чого це ви сидите на моєму листку?» — спитала зайда. Майя страшенно перелякалася.

«Чи не можу я, коли ваша ласка, перепочити тут хвилю-ку-другу?» — ввічливо звернулася маленька бджілка. Майя пригадала поради Кассандри про те, що бджолиний народ користується великою шаною у світі комах. От вона і вирішила спробувати, чи вдасться їй викликати повагу до себе. Проте від переляку Майя не могла себе опанувати, її серце гупало — чи не надто голосно і рішуче вона відповіла? Та щойно блискуча дзижчалка помітила, що бджола не збирається вислуховувати чийхось приписів, то і сама перелякалася. Комашка невдоволено задзижчала, спурхнула і примостилася

на стеблині очерету, що звисав над листком, і вже звідти, з безпечнішої відстані, залепетала: «Ви би краще працювали, як вам і належить! Та якщо ви і справді втомилися, то я не смію вам заважати. Завжди до ваших послуг, я тут зачекаю».

«Та довкола стільки листків, на всіх вистачить», — зауважила Майя.

«На жаль, всі вже орендовано, — озвався жучок, — настали такі часи, що навіть найменший клаптик землі вже має свого власника. Та і я не мав би куди голову притулити, якби попереднього власника не впіймала жаба... Я завжди тут ночую. Це, звісно, має багато негативних сторін, але не кожен вміє так упорядкувати своє життя і зорганізувати державний устрій, як оце ви, бджоли. Власне, дозвольте мені відрекомендуватися — мене звати Ганс Крістоф».

Майя неввічливо промовчала, бо саме зі страхом роздумувала про те, як то воно жахливо — потрапити в пащеку до жаби.

«А що, у цих водах проживає багато жаб?»— запитала вона в жучка та пересіла на середину листочка, щоби її не було помітно з води.

Жук розсміявся: «Можете не старатися, жаба і так вас бачить на листку. Тільки-но сонечко засяє, як листочок просвітлюється — і на ньому кожную цяточку видно. Тому жаба добре бачить, що ви сидите на моєму листочку».

На Майю напав страшенний переляк, бо вона дуже яскраво уявила собі, що під самісіньким листочком сидить ве-

личезна жаба та булькатими голодними очима витріщається на неї, маленьку беззахисну бджілку. Вона хотіла зараз же злетіти вгору, та їй завадила жажлива і несподівана подія... Спантеличена й перелякана Майя спочатку навіть не могла збагнути, що трапилось. Вона лишень почула дзвінкий та пронизливий свист угорі, той звук був схожий на виття вітру в зів'ялому листі. Крім того, одночасно зі свистом її оглушив дзвінкий та злий переможний крик хижака, що вполював здобич... У Майї над головою щось шугонуло, а листком перебігла ледь помітна прозора тінь. Нарешті Майя зрозуміла, що сталося. У бідолашної аж серденько завмерло у грудях: вона побачила, як велетенська бабка, що мінилася у сонячних променях різними барвами, схопила бідолашного Ганса Крістофа, і той розпачливо пищав у її гострих, як кинджали, зубах. Бабка зі своєю здобиччю в іклах опустилася на стеблину очерету, яка аж вигнулася під її вагою. Майя побачила обох: хижака та його здобич одночасно над і під собою, у дзеркальному відображенні водяного плеса. Розпачливий писк Ганса Крістофа краяв їй серце. Не усвідомлюючи, що вона робить, бджілка щосили заволатала: «Відпустіть дзигуна, і то негайно! Хто би ви не були, ви не маєте права отак свавільно втручатися у життя інших!!!»

Бабка розтулила пащеку, міцно вхопила жука лапами і повернула голову до Майї. Бджілку налякали величезні та строгі очиська комахи та її хижі ікла, та водночас маленька була в за-

хваті від кольорів, якими мінилися крила і тулуб комах. Це нагадувало виблиски води, полиски скла та сяйво коштовного каміння. От лишень велетенські розміри бабки наводили жах на бджілку. Мужність, що зародилася у крихітному серці Майї, кудись вивітрилася, і бджілка затрусилася від страху.

Несподівано бабка заговорила до неї зовсім не злим, а цілком лагідним голосом: «Дитино, що сталося?».

«Відпустіть його, — знову вигукнула Майя зі сльозами на очах, — його звати Ганс Крістоф...»

Бабка усміхнулася.

«Чому я маю його відпускати?» — сказала вона і скорчила гримаску, яка мала би означати зацікавленість та по-блажливості.

Майя безпорадно пробелькотіла: «Він такий чистенький та гарний добродій і, наскільки я розумію, нічого поганого не робив і нікого не образив».

Бабка задумливо витріщилася на Ганса Крістофа.

«Ага, дуже милий, дрібненький такий та славний хлопака», — погодилася вона з ніжністю і відкусила жукові голову.

Майя мало не зомліла від того, що трапилося. Вона ще довго не могла промовити ані слова, і лише з жахом наслухала, як сталеве-лискучий жучок хрускотів під зубами хижака.

«І не робіть, я вас прошу, такого вигляду, — проплямкала повним ротом бабка, продовжуючи жувати, — можна подумати, що я звертатиму увагу на вашу вразливість. Хіба ви,

бджоли, чините інакше? Добре, зараз ви ще молода та мало знаєте про те, що відбувається у вашому вулику. А як у вашій домівці починають відкушувати трутням голови, хіба ви обурюєтеся? Та ніскілечки! І правильно робите, на мою думку».

«Ви, там нагорі, вже скінчили?» — спитала Майя, яка не наважувалася підняти голову і глянути вгору.

«Ще нога залишилася», — відповіла бабка.

«З'їжте її швиденько і тоді я вам відповім, — мовила Майя, яка добре знала, чому влітку потрібно вбивати у вулику трутнів, і тому розлютилася з дурощів бабки. — І навіть не наближайтеся до мене, бо я пушу в хід своє жало!»

Маленьку Майю справді аж тіпало від люті. Вперше в житті вона нагадала іншій комасі, що має грізну зброю, і була дуже рада, що в неї є такий гострий аргумент. Очиська бабки люто зблиснули. Вона, власне, вже закінчила їсти, отож сиділа трішки вигнувшись у спині і чатувала на Майю, як це роблять хижакі, перш ніж як накинутися на свою здобич. Проте бджілка була цілком спокійною і ніяк не могла усвідомити, звідки у неї така впевненість. Вона почула тонке та пронизливе дзижчання, знайоме ще відтоді, відколи вона жила у вулику: так гуділи охоронці, ледве забачивши осу.

Бабка відповіла повільно та з погрозою: «Бабки живуть із бджолиним народом у взаєморозумінні та згоді».

«І добре роблять», — миттєво відреагувала Майя.

«Чи ви собі не думаєте, що я вас боюся? Вас — боюся?» — запитала бабка. Вона ривком здійнялася вгору, відпустивши стеблину очерету, і тріскуче задзижчала, розмахуючи лискучими крилами. Віддзеркалюючись у водяному плесі, вона була надзвичайно гарна. Виглядало так, ніби там було дві бабки, і обидві тріпотіли своїми блискучими крильцями так швидко, що їх навіть не було видно. Видавалося, що комаху огортає срібliste сяйво. Політ бабки виглядав так фантастично, що маленька Майя забула про біль втрати бідолашного Ганса Крістофа та про небезпеку. Мала заплескала в долоні та захоплено вигукнула: «Ой, як гарно, як гарно!»

«Це ви про мене? — дуже здивувалася бабка, та вже замить додала: — Так, я вмю себе подати. Отак, як вам, я вчора сподобалася і кільком людям, які відпочивали біля ставка».

«Людям? — стрепенулася Майя. — Ой, ви бачили людей?»

«Звісно, бачила, — підтвердила бабка. — Вас, без сумніву, дуже цікавить, як мене звати, і я, звичайно, задовольню вашу цікавість: мене звати Шнук і я з родини справжніх сітчастокрилих, зокрема — бабок!»

«Ой, розкажіть мені про людей», — попросила Майя після того, як відрекомендувалася бабці.

Виглядало на те, що бабка перестала злитися: вона сіла на листок біля Майї, та маленька бджола не противилася, бо знала — Шнук остерігатиметься підійти надто близько.

«У людей є жало?» — спитала Майя.

«Ой, Боже ти мій, — відповіла Шнук, — та навіщо воно їм? Та ні, у них є значно страшніша зброя, яку вони використовують проти нас. Немає жодної комахи, яка би смертельно не боялася їх, особливо тих, що менші. Вони дуже прудкі та їх звати хлопчурі».

«Вони намагалися напасти на вас?» — перепитала Майя.

«Ну звичайно! — хмикнула Шнук і з погордою зиркнула на Майю: — Майже всі люди, що стрічалися на моєму шляху, намагалися на мене напасти».

«І чого б це?» — перелякалася Майя.

«Напевно, у нас є щось привабливе, судячи з такої реакції, — скромно посміхнулася Шнук, а потім додала, презирливо та косо поглянувши поперед себе: — Іншої причини я просто не бачу. Траплялося, що мої одноплемінники, потрапивши в людські руки, страшенно мучилися перед смертю!»

«Їх з'їли?»

«Та ні, ні, — заспокоїла її Шнук, — ніхто їх не їв. Наскільки мені відомо, люди не їдять бабок. Але деколи в людини прокидається бажання убивати, якого ніколи і ніхто не може пояснити. Ви просто не повірите, та траплялися випадки, коли так звані хлопчурі ловили бабок і відривали їм просто так, задля розваги, крила чи ноги. Ви мені не вірите?»

«Звичайно не вірю!» — обурено вигукнула Майя.

Шнук лише повела блискучим плечем, а лице в неї стало стражденним від надлишку життєвої мудрості.

«Якщо вже бути зовсім відвертою, — почала бабка, і аж поблідла від суму, — у мене колись був брат. З нього могла вийти неабияка бабка, та він був надто легковажним і скрізь пхав свого носа. Якось він потрапив до рук одного хлопчиська: той несподівано накинув на нього сітку, причеплену до довгого держака. От скажіть самі, ну хто би міг про таке подумати?»

«Ніхто, — чесно відповіла маленька Майя. — Я би ніколи не могла про таке подумати».

Бабка глянула на неї та продовжила: «Мого брата обв'язали чорним канатом довкола грудей, якраз поміж крилами, щоби він міг летіти, та не втекти... Отож, щоразу, коли бідолаха вважав, що нарешті вирвався на волю, той канат рвучко повертав його назад у руки хлопчика».

Майя тільки струснула головою. «Це навіть важко уявити», — сумно прошепотіла вона.

«І тепер, коли я вдень згадую братика, то вночі він приходить до мене уві сні, — продовжила свою сумну розповідь Шнук. — Зрештою, він загинув», — глибоко зітхнула бабка.

«Від чого загинув?», — спитала Майя, щиро співчуваючи співрозмовниці.

Шнук не змогла відразу відповісти: у неї бризнули сльози.

«Його запхали в кишеню, — схлипувала вона. — А в кишені ніхто не може залишитися живим».

«Що це таке — кишеня?» — пошепки запитала Майя, якій важко було водномить осягнути стільки нового та лихого.

«Кишеня, — пояснила їй Шнук, — це таке сховище у людей, вони мають його у своїй зовнішній шкурі. А можете собі уявити, що там ще було? Мій бідолашний брат провів останні хвилини свого життя у жахливому товаристві. Ви ніколи не здогадаєтесь!»

«Ні, — у Майї затремтів голос і перехопило подих, — ніколи не... може, там був мед?»

«Та ні, ні, — відкинула цю думку Шнук, і голос її був сумний та поважний водночас. — Люди рідко коли носять у кишнях мед. Я скажу вам, що там було: там була жаба, кишеньковий меч та морквина. Ну як?»

«Це так моторошно, — ледь чутно пролепетала Майя. — А що таке кишеньковий меч?»

«Кишеньковий меч — це своєрідне штучне жало людини. Природа не наділила її цією зброєю, тож людина примудрилася виготовляти її самотужки. Жаба, хвала Всевишньому, була однонога і геть замордована... Ще б пак: око вибите, щелепа вивихнута. Проте щойно мій брат упав у кишню,

вона прошипіла своєю перекривленою мордякою: «Як тільки мені стане легше, я одразу проковтну вас!» Мій брат втратив свідомість і відразу після цього все довкола задвигтіло, струсонулося і його так притисло до жаби, що крильця поприлипали до її холодного та вогкого, майже бездиханного тіла. Мені просто бракує слів, щоб описати свій жаль».

«А звідки ви про все це знаєте?», — затинаючись, спитала Майя, яка була перелякана мало не до смерті.

«Пізніше хлопчисько викинув мого брата і жабу: зголоднів і взявся шукати морквину... Я знайшла їх у траві: лежали поряд... Почула, як мій брат кличе на допомогу... Коли я прийшла, то вислухала страшну братову сповідь та закрила йому очі після смерті... Прощаючись, він обняв мене і поцілував. А потім одразу помер: мужньо, не нарікаючи на долю, як справжній маленький герой».

Після того, як його зіжмакані крильця востаннє затріпотіли, я засипала його дубовим листячком, а на надгробок поклала розквітлу лобелію, небесно-синій бутон якої мав зів'янути на могилці. «Прощай! — гукнула я. — Спи спокійно, мій маленький братику!» А тоді знялася та й полетіла просто у сутінки, назустріч двом сонцям, що майже вже зійшли з вечірнього неба: одне — за горизонт, а його відображення — в озеро. Ніхто більше на світі білому не відчуває такого суму і такої скорботи, як я. Чи траплялося щось подібне з вами? Розкажете мені якось?»

«Ні, — простодушно відповіла Майя, — я, власне, досі завжди була веселою».

«Ну то дякуйте Богові за Його ласку», — дещо розчаровано протягнула Шнук.

Тоді Майя спитала про жабу.

«А, жаба, — відповіла Шнук. — Вона заслужила свою смерть. Хіба ж можна бути такою безсердечною і лякати вмираючого? Коли її викинули з кишені, вона намагалася втекти. Та оскільки її нога була зламана, а бачила вона лише на одне око, то замість тікати жаба лише смикалася, описуючи невеличке коло. Як же смішно це виглядало! «Сподіваюся, що вас зжере лелека!» — гукнула я їй, перш ніж полетіти геть.

«Бідна жаба», — промовила Майя.

«Я би вас попросила бути тактовнішою, — невдоволено пхикнула бабка. — Це вже, як на мене, переходить усілякі межі. Жаліти жабу — це те саме, що відрізати власні крила. Мені здається, що ви просто безсовісна особа!»

«Цілком може бути, — простакуватю погодилася маленька бджілка, — та знаєте, мені серце крається, коли я бачу страждання інших».

«Ага, буває, — втішила її Шнук. — Це від того, що ви ще дуже молоді. З часом навчитесь не перейматися чужими клопотами. Вибачайте, та мені час на сонечко, я тут страшенно замерзла. Прощавайте!»

Водномить тихо забриніло — і в повітрі спалахнули тисячі б'ярвистих іскорок. Шнук шугнула поміж зеленими стеблами очерету та опустила до самої поверхні дзеркального плеса. Майя почула, як бабка радісно співає, насолоджуючись променями ранкового сонечка. Бджілка заворожено наслухала: бабка ніжно співала прекрасну народну пісню:

*Чарівна ти, річечко, вранці,
Як сонця стрічаєш ятранці.
Очерет ніжний вітерець колише,
А лілея на водичці жовто-біло дише,
Теплий вітерець гуляє,
Хвильку на воді здійсмає.
Крильце в промінцях золотіє,
А серденько радо мліє.
Скільки тої радості в житті,
Швидко пролетять мої дні,
Літечко ясне, люблю твою вроду,
Дякую тобі за гарну погоду.*

— Послухай, бабка свою пісню співає, — гукнув білий метелик своїй подружці. Обидва метелики протріпотіли мало не над головою Майї у чистій сяючій синяві погожого неба. Розпочався теплий літній день, і Майя, піднявши свої крильця, тихенько забриніла, прощаючись зі срібним озером. Маленька бджілка скерувала на суходіл і полетіла назустріч новим пригодам.

Глава четверта

ІФФІ ТА КУРТ

Наступного ранку Майя прокинулася у чашечці блакитного дзвіночка. Вона одразу почула, що повітря наповнене легким шелестінням і відчула, що квітка коливається туди-сюди, неначе її хтось злегка погойдує. Через відкриту верхівку бутона потягнуло вогким запахом мокрої від роси трави та землі. Було досить прохолодно. Майя набрали трішечки пилку з жовтого осердя квітки, поснідала, вмилася та обережно поповзла до краю чашечки дзвіночка...

На вулиці мрячило. Дрібненький прохолодний дощик спадав з тихеньким шелестом додоу, покриваючи усе довкола мільйонами дрібненьких та світлих сріблястих перлин. Вони лежали на листках, квітах, падали на густу траву

і скочувалися вузькими зеленими стеблинами-доріжками додолу, зволожуючи та освіжаючи чорну землю.

Майя з величезним здивуванням спостерігала, як просто на її очах мінявся світ. Це був перший дощ у її житті! Та втіха скоро змінилася занепокоєнням: Кассандра строго забороняла їй літати у дощ...

Майя усвідомлювала, що стара бджола цілковито мала рацію: надзвичайно важко ворушити крильцями, коли додолу, одна за одною, падають краплі, крім того — дуже холодно, аж боляче... Мала вже засумувала за золотистим сонячним промінням, яке робить усе на землі радісним та безтурботним.

Було, очевидно, ще дуже рано, бо трав'яний ліс унизу лишень починав оживати. Захована під синім дзвіночком від сторонніх очей, маленька бджілка мала можливість добре бачити все, що робиться навкруги. Вона навіть на деякий час облишила сумні думки, що напосіли на неї, забула про бажання повернутися додому.

Це була так цікаво — спостерігати з надійного сховку вгорі за життям та поведінкою мешканців трави. Проте подумки вона знову і знову поверталася до покинутої батьківщи-

ни, до вулика, у якому відчуваєш себе захищеною посеред надійної громади. Зараз бджоли там сиділи одна коло одної, раділи з нагоди вихідного дня, може, добудовували щось то тут, то там у чарунках-чашечках або ж годували маленьких личинок. Коли дощило, у вулику панував затишок і спокій. Лише бджоли-розвідники, які час від часу вилітали, щоби поглянути на стан погоди та дізнатися, з якого боку дме вітер, порушували загальну тишу. Королева обходила свою вотчину: поверх за поверхом, ретельно все перевіряла, хвалила та ганила, і всі були страшенно раді її бачити. Справді ж бо — як не стати найщасливішим на світі, коли тобі вдається вловити чи навіть почути добре слово з її вуст! Траплялося, що вона по-дружньому гладила по голівці молоденьких бджілок, які вперше принесли до вулика мед, або цікавилася їхніми враженнями від першого робочого дня.

Яке це щастя, коли ти — частина великого цілого, коли твоєю думкою цікавляться, коли вся спільнота поважає тебе і надає свій захист! А бідолашна Майя — сама-одна у великому світі, де на неї чигає стільки небезпек і де так немилосердно холодно! Ось дощ перейде — і що з того? Що їй робити далі? Чим поживитися? Медового нектару тут, у дзвіночку, годі шукати... Та і скільки його ще можна буде збирати? Уперше в житті Майя відчула, наскільки необхідне у мандрівному житті сонце з його теплом... «Якби не було сонця, навряд чи існували б на світі легковажність та безтурботність», — виснувала вона.

Щойно Майя подумала про сонце, як їй знову стало весело, вона навіть відчула гордість, он, мовляв, яка я мужня, покладаюся лише на себе. Як мало часу вона подорожувала, а як багато побачила, скільки всього дізналася! Інші все життя проживуть, а стільки не побачать! А поважний життєвий досвід — це неабияка чеснота! Внизу саме протупотів загін мандрівних мурашок. Вони марширували прохолодним трав'яним лісом і дружно співали свою пісню. Виглядало на те, що вони кудись поспішають. Їхня бадьора вранішня пісня причарувала своїм ритмом Майю — і маленька бджілка засувувала та задумалася.

*Раз, два, раз, два,
Сьогодні живемо,
Майбутнього нема,
Що нам є з того?
Нехай життя минає,
Це справді не біда,
Бо ми страху не маємо!
Раз, два, раз, два...*

Мурахи були озброєні до зубів і виглядали хвацько та небезпечно. Їхня пісня дзвінко відлунювала у листках підбілу і, як виявилось, справила враження на декого... Нараз почувся хрипкий басовитий рев і хтось, рвучко розсунувши дрібненькі листочки молодій кульбабці, пропхався наперед. Майя побачила величезного лискучо-синього жука, який виглядав, ніби

блискуча металева півкуля, що переливалася синім, зеленим або й вилискувала чорнотою. Жучисько був удвічі чи навіть утричі більшим за Майю. Броня, яка вкривала його тіло, видавалася незламно-міцною, а гудів він так, що аж мороз поза шкірою пробігав. Очевидно жука розбудила маршова пісня солдатів і був лихий та розлючений. Його розкуйовджене волосся стирчало навсібіч, він протирав лапами свої синенькі підступні оченята...

«Я вже йду! — волав жучисько. — Всім розійтися, дайте мені місце, я вже йду!»

«Слава тобі, Господи, я не стою у нього на дорозі», — подумала Майя і відчула себе безпечно у високій схованці, яка ніжно колихалася на вітрі. Проте маленьке серденько все ж перелякано затріпотіло і бджілка трішечки відсунулася углиб квітки.

Жук незграбно та вайлувато почалапав крізь мокру траву. Елегантним назвати його було важко. Він спинився коло зів'ялого листка, саме під квіткою, де вгорі причаїлася Майя. Жук відсунув набік листок і відійшов назад. Майя побачила, що під листком був замаскований вхід у нору.

«Що там таке? — занепокоїлася Майя. — Навіть уявити собі не могла, що таке може бути! Скільки живеш — стільки й учися! У білому світі стільки всього цікавого!»

Майя намагалася не привертати до себе уваги та не шуміти. Чути було лише, як дощик жебонить струмочками додолу...

Аж ось жук гукнув у нору: «Якщо хочете піти зі мною на лови, то маєте вже вставати. Білий день надворі!»

Оскільки він прокинувся першим, то відчував перевагу, і від того, мабуть, бути ввічливим йому було дуже важко.

Минуло трошки часу — і бджілка почула з нори чийсь тоненький, тріскучий голосочок: «Заради Бога, я вас прошу, зачиніть двері, всередину дощ падає!».

Жук послухався і посунув листок на місце. Тоді нахилив голову трішки набік, неначе оборонявся від когось, та похмуро буркнув у шпаринку: «Таки прошу вас поспішити!».

Майї було дуже цікаво, хто ж вилізе з нори. Вона навіть настільки висунулася з квітки, що на плече їй хляпнула здоровенна крапля дощу. Мала страшенно перелякалася, та потім оговталася і обтрусилася. Тим часом внизу зів'ялий листок припіднявся і з-під нього виповзла тварина коричневого кольору, яка видалася Майї надзвичайно дивною: неповороткий тулуб та неймовірно товста голова, на якій стирчало два маленькі щупальця. Ніжки її були страшенно тоненькими і ледь-ледь ворушилися, а на мордочці застиг стурбований вираз.

«Доброго ранку, моя Іффі, — привітно промовив жук і від гречності аж стрункішим зробився. — Як вам спалося? — і додав за хвилику: — Моє золотце...»

Іффі байдуже потиснула його правицю.

«Нічого не вийде, Курте, — промовила вона, — я за вас не піду. І так вже люди забагато пашталакають».

Бідолашний жук страшенно перелякався.

«Я щось ніяк не второпаю, — знічено пролепетав він. — Оце щастя нашого знайомства... Невже воно має постраждати через такі от дурниці?! Іффі, подумайте, що нам із чужих теревенів?! У вас своє життя і своя нора! Не зважайте на пересуди!»

Іффі засмучено та задумливо посміхнулася: «Курте, ви не зможете це зрозуміти... У мене власний погляд на це питання. Крім того, ви обманули мене... Ви назвалися жуком-бронзівкою, а вчора равлик відкрив мені страшну правду! Ви — жук-гноювик! Вибачте, але це суттєва різниця... Равлик бачив, як ви робили те, про що у пристойному товаристві не прийнято говорити... Яка ганьба... Ви маєте зрозуміти, чому я не можу піти з вами!..»

Коли перший переляк у Курта минув, жук розлютився.

«Ні, я цього зрозуміти не можу! — голосно загудів він. — Я хочу, щоби мене любили не за мою роботу, а за мою душу! Як ви можете робити присуди чоловікові, виходячи тільки з того, чим він займається!?»

«Якби йшлося не про гній, я би ще заплющила очі, — холодно відповіла Іффі. — Крім того, ви маєте усвідомити, що вдова, чийого чоловіка лише три дні тому зжерла бурозубка, має бути стриманішою. Отож, прощайте».

Й Іффі так швидко шмигнула назад у свою нірку, ніби її вітром здуло. Майя ніколи не могла навіть уявити, що хто-небудь може так швидко заховатися. Іффі щезла із виду, а жук так і застиг ошелешено, втупившись у темну порожню дірку нори. У нього був такий дурнуватий вираз обличчя, що Майя не змогла втриматися, аби не розсміятися.

Врешті-решт жук спам'ятався і почав люто трусити своєю маленькою голівкою. Його вусики журливо похилилися долу, ніби намоклі під дощем віяла.

«Ніхто сьогодні не зважає на хороший характер і тверді принципи, — зітхнув він. — Іффі просто безсердечна, я ніколи не хотів у це вірити, та це правда... Вона зовсім мене не кохає...»

Майя побачила, як жук заплакав — і її серденько стиснулося від жалю.

Нараз Курт забув про своє горе і став напрочуд метким: він витер сльози і, скрадаючись, заховався за купкою землі, яку, вочевидь, зробила його подруга, коли викопувала свою нірку. Майя побачила маленького дощового черв'ячка, який повз поміж травинками. Спосіб, яким він пересувався по землі, був напрочуд химерний: черв'ячок то витягувався і ставав довгим й тоненьким, то скорочувався, стаючи коротким і товстим. Весь його загострений з обох боків тулуб складався з одних лише кілець, які беззвучно рухалися, намацуючи дорогу вперед. Майя страшенно перелякалася,

коли Курт несподівано висунувся зі свого сховку, захопив черв'яка і роздер його на дві половинки... Жук почав відсторонено поглинати одну половину бідолашного хробачка, зовсім не зважаючи, що друга половинка відчайдушно вигиналися в його руках...

«Ще трішки, — проплямкав Курт до хробачка, — зараз усе закінчиться!»

Проте, поки він жував, подумки жук повертався до Іффі, яку він втратив назавжди, і великі сльозини знову потекли його щоками.

Маленька Майя у своєму сховку жаліла сердешного жука-гнойовика: «Скільки біди та горя існує на білому світі», — думала вона собі. І раптом бджілка помітила, що одна половинка хробачка, яку засмучений втраченим коханням Курт відклав набік, швиденько відповзла геть.

«Оце так!» — аж скрикнула вона так голосно, що Курт почав здивовано роззиратися.

«Ану, дайте місце!» — гаркнув він, щойно почув чийсь голос.

«Я ж сиджу собі тихенько та аніскілечки не заважаю вам пройти», — озвалася Майя.

«Як то сидите? Де ж ви сидите?» — здивувався жук.

«Я осьдечки, нагорі! — вигукнула Майя. — Просто над вами, у квітці!»

«Я охоче вам вірю, — озвався знову Курт, — але ж я не коник-стрибунець і не можу так високо задирати голову. Чого ви кричали?»

«Бо половина хробачка утекла!» — гукнула Майя.

«Еге ж, — погодився Курт і подивився на іншу половинку черв'ячка. — Хробаки дуже спритні. Та я не хочу більше їсти».

Сказавши так, жук викинув геть недоїдену половинку, і вона теж хутесенько поповзла у своїх справах.

Майя зовсім розгубилася, але Курт, очевидно, добре знався на хробаках та їхньому норіві.

«Ви не хвилюйтеся, я не завжди харчуюся хробачками», — заспокоїв бджілку гнойовик.

«Та ви бодай скажіть тому меншому шматочку, у який бік поповзла його більша половинка», — схвилювано зауважила Майя.

Курт заперечливо струсив головою: «Що розділила доля, те не можна знову скласти до купи, — філософськи виголосив він. — А ви, власне, хто така?»

«Я Майя, належу до бджолиного народу!»

«Дуже приємно! — відповів Курт. — Особисто я нічого проти бджіл не маю. А чого це ви там нагорі сидите, га? Зазвичай бджоли так не роблять. Ви вже довго там?»

«Я ночувала тут».

«Ага, — з підозрою озвався Курт. — Маю надію, що спали ви міцно, бачили солодкі сни та щойно прокинулися?»

Майя погодилася, бо зрозуміла, що Куртові не дуже сподобалося б, якби хтось підслухав його розмову з самкою цвіркуна Іффі. А засмучувати жука ще раз вона не хотіла.

Курт заметушився, забігав туди-сюди, все ще намагаючись поглянути вгору. «Зачекайте-но, — попросив він, — якщо я зіпруся спиною на травинку, то зможу вас побачити, та й ви матимете змогу мене розгледіти. Чи хотіли б ви побачити моє лице, поглянути мені в очі?»

«Ну звичайно, — люб'язно погодилася Майя, — я з великим задоволенням подивлюся на вас».

Курт знайшов відповідну стеблину, нею виявився пагін жовтцю. Курт зіп'явся на задні ніжки, оперся спиною до стеблини та подивився догори. Обличчя жука було досить привітним та милим. Щоправда, жук був уже в літах, до того ж, мав надлишок ваги. Тим часом він схилився у глибокому поклоні та відрекомендувався: «Курт, з родини бронзівок».

Майя подумки посміхнулася, бо добре знала, що Курт належав до жуків-гнойовиків. Але вона не хотіла вражати самолюбство жука, тому промовчала.

— А вам дощ не заважає? — поцікавилася вона.

— Аніскілечки, я давно звик до дощу. Там, де ростуть троянди, дощ періщить мало не щодня...

Майя відчула, що з неї вже досить, і за таку нахабну брехню треба було би покарати жучиська.

— Курте, — сказала вона та обережно всміхнулася. — Що то за дірка он там, під листком?

Курт перелякався.

— Дірка? — перепитав він тремтячим голосом. — Ви питаєте про якусь дірку? Дірок дуже багато. Усюди в землі то там, то тут можна знайти якусь дірку.

Запитання про нірку настільки збентежило жука, що трапилася вельми неприємна, якщо не сказати страшна річ. Курт так жваво намагався зобразити байдужість, що втратив рівновагу і зісковзнув з пагона, на який опирався спиною... Майя почула його розпачливий зойк, а за секунду побачила його на землі: жук лежав на спині та судомно дригав усіма своїми ніжками та ручками.

— Ой, лихо мені! — заволав він. — Я не можу зіп'ястися на ноги! Я пропав! Нещасна моя доля!

Жук так голосно нарікав, що навіть не почув, як Майя намагається його заспокоїти. Курт раз-по-раз намагався зачепитися ногами за землю, та марна справа — він щоразу гепав своєю високою та круглою спиною додолю. Виглядало на те, що становище Курта було справді безнадійним, і маленька Майя по-справжньому за нього перелякалася.

— Я так довго не витримаю, — стогнав Курт. — Не дивіться на мене, не мучте вмираючого своїми поглядами... Ох, якби ж я міг захопитися за стебельце травинки чи за пагін жовтцю... О-й-о-йой! Хто би міг простягнути мені стебельце?!

Майї стало страшенно шкода бідолаху.

— Хвилинку, — гукнула вона до нього, — я спробую поставити вас на ноги! Думаю, мені це вдасться, треба лише добре постаратися. Але, Курте, дорогий Курте, припиніть репетувати, послухайте мене: якщо я зігну до вас стебельце маленької травинки, це вам допоможе?

Але Курт не чув бджілки, його охопив страх смерті і він зовсім очманів. Тоді Майя, незважаючи на густий дощ, таки вилетіла зі свого сховку. Вона опустилася додола, знайшла травинку, що росла неподалік від Курта та міцно вчепилася за тоненьку верхівку. Майя аж скрикнула від радості, бо травинка таки зігнулася під вагою її тіла і нахилилася до жука.

— Хапайтеся! — крикнула Майя.

Курт відчув, що у нього перед очима щось висить — і миттю захопився за травинку спочатку однією, потім другою рукою і, зрештою, усіма наявними ногами. Помалу, з натугою жук поповз по стеблині, аж доки нарешті не зумів перекинутися зі спини на ноги.

— Боже мій, — промовив він, важко зітхнувши, — як це було страшно! Якби не моє міцне самовладання, я би, без сумніву, став жертвою вашої язикатості!

— Вам уже краще? — запитала маленька Майя.

Курт захопився за голову: «Дякую, але я зможу вам відповісти лише тоді, коли у мене перестане паморочитися у голові».

Проте Майї так і не довелося отримати відповідь на своє запитання: цієї миті низенько над травною пролітала кропив'янка, котра, як відомо, полює на комах... Отож Майя припала до землі й завмерла, аж доки птах не полетів далі. Лише після цього бджілка почала роззиратися за Куртом, але жука вже ніде не було... Отож Майя і собі вирушила у путь, бо крапіти перестало і нарешті розпочався погожий теплий день.

Глава п'ята

КОНИК-СТРИБУНЕЦЬ

Який день видався, словами не передати! Рано-вранці випала роса, а потім над лісом зійшло сонце, кидаючи косі промені на трав'яний ліс. Від такої краси аж завмирало серце: мільйони стебел і травинок виблискували та переливалися найсліпучішими барвами!

Маленька Майя ще тільки прокинулася, а навколо вже стояв голосний та дзвінкий радісний гул захоплення. Веселими піснями звучали дерева — це чарівливо співали у їхніх густих кронах пологливі пташки. Бадьоро гуділо повітря — у ньому цілими роями метушилися життєрадісні комахи, а кущики й трави бриніли веселими наспівами жуків, метеликів та різноманітних мушок.

Цього разу Майя влаштувалася зі справжнім комфортом у маленькому дуплі дерева. Там було безпечно, сухо і навіть уночі ще тепло. Щоправда, одного раннього ранку вона почувала, як зовсім поряд, по корі її дерева вистукує дятел, тому поспіхом чкурнула геть звідтіля. Погодьтеся, це страшенно небезпечно для комашки, майже так само, як для людини побачити злодія, що лізе у квартиру твого помешкання.

Зате вночі Майя почувалася у дуплі зовсім безпечно, бо в такий час її ніхто не турбував. Майя відшукала у новій хатинці непримітну шпаринку, де завжди було темно та прохолодно, і влаштувала там склад для меду. Цим медом вона могла підживитися у дощові дні, коли нікуди не полетиш. Вхід до свого сховку-комори вона заліпила воском настільки щільно, щоби лише вона могла туди прослизнути.

Одного веселого сонячного ранку маленька Майя з радісним, дзвінким гудінням випурхнула зі свого дупла та пірнула у сонячний день. Бджілка летіла навпростець, розтинаючи золотисте сяйво, і здалеку нагадувала прудку малесеньку цяточку.

«Сьогодні я обов'язково зустріну людину! — гукнула Майя. — Без сумніву, в такий ясний день усі люди повиходили зі своїх домівок, щоби потішитися літеплу!» Ще ніколи бджілка не зустрічала так багато комах. Усе навколо гуділо, пищало, літало, повзало, стрибало — словом, раділо гарній погоді

у небі та на землі. У світі панував такий радісний настрій, що кожен мимохіть долучався до загальних веселощів.

Нарешті Майя вирішила приземлитися у трав'янистому лісі. Тут росла сила-силенна усіляких дерев-квітів, дерев-трав і чагарників-травинок. Найвищим був деревій, увінчаний білими суцвіттями, та ще квіти дикого маку, які паленіли так яскраво, що викликали непереборне бажання помилуватися ними. Майя саме назбирала трішечки меду з квітки аквірелії та вже збиралася летіти далі, коли на травинці, яка звисала поруч з її квіткою, побачила надзвичайно дивного парубійка. Бджілка спочатку перелякалася, бо навіть уявити собі не могла, що на світі існують такі зеленючі та сухоребрі страховиська, але цікавість переборола страх, і вона застигла, як вкопана, та вилупилася на довгоногого незнайомця. Спочатку їй здалося, що він має роги, та, уважніше придивившись, бджілка зауважила, що то двійко надзвичайно довгих, тонюсінких вусиків на чудернацько витягнутому чолі. Загалом химерний прибулець був страшенно зеленим, елегантним і струнким: з вишуканими передніми ніжками і малопомітними крильцями. Оті крильця ще більше збентежили Майю — вона ж бо усвідомлювала, що літати він точно не уміє! Але що там крильця! Від його задніх ніг у бджілки аж сперло дихання! Величезні, височенні, вони випирали гострими колінами високо понад спиною! Істота була цілком і повністю зеленою,

а її хитруваті оченята сяяли зухвалістю та здивуванням. Хоча загалом незнайомиць був не злим, а, швидше, добродушними.

«Отож, мадемуазель, — озвалося зелене створіння, якого, вочевидь, бентежила пильна увага бджілки, — ви що, уперше в житті коника-стрибунця побачили? Чи, може, ви зараз збираєтеся знести яйця?»

«Як ви могли собі таке подумати! — розсердилася Майя. — Знести яйця! Я би ніколи собі цього не дозволила! Хіба я можу чинити те, що за священним правом годиться робити лише королеві-матці?»

Коник раптом якось химерно зігнувся і скорчив таку кумедну гримасу, що Майя, попри образу, не змогла не втриматися від сміху.

«Мадемуазель, — сказав він і несподівано за-

реготав теж. — Хай тобі грець! Ну й мадемуазель! Ну і вигадниця!»

Майї не сподобалася поведінка коника і вона не вельми люб'язно озвалася до нього: «Чого це ви смієтесь? Ви що, серйозно могли собі уявити, що я відкладатиму яєчка, та ще й просто у траві?!»

Раптом щось хруснуло, коник гукнув: «Гоп!» — і його не стало.

Майя так і залишилася ошелешено стояти із роззявленим ротом. Коник злетів у повітря, та ще й ого-го як високо! Не користуючись крилами, він завзято випишував велетенські кола, стрибаючи, як видалося Майї, з нерозважливою відвагою. За мить він знову опинився поблизу, невідь-звідки гепнувся на листочок аквірелії, та взявся пильно розглядати бджілку.

— Е ні, — мовив він задиркувато. — Де вже вам яєчка відкладати! Ви для того не створені! У вас навіть яйцекладу немає!

— Що? — здивувалася Майя. — Зовсім немає?

Прикрившись крильцями, вона повернулася обличчям до нахаби.

— Жодного! І часом не упадіть з п'єдесталу, мадемуазель! Он як розхвилювалися.... Ви оса, еге ж?

Це була найбільша образа, якої лише можна було завдати Майї...

— Та щоб тебе грім побив! — вибухнула вона люттю.

— Го-о-оп! — відповів коник-стрибунець — і знову щез.

«Ця особа мене дістала», — сердито буркнула Майя і вирішила летіти далі. Скільки вона себе пам'ятала, так страшенно її ще ніхто не ображав. Найбільша на світі ганьба для бджілки — це коли її плутають з осою. Ще б пак! Оси — це збіговисько головорізів, злодійське насіння. Усі вони — безчесні волоцюги!

Проте знову — як сніг на голову — звідкись узявся коник.

«Мадемуазель! — гукнув він і повільно повернувся убік. Тепер його довжелезні задні ноги виглядали, як стрілки годинника, який показує двадцять п'ять на сьому. — Нехай мадемуазель мене вибачить, я так неввічливо обриваю розмову. Але це на мене знаходить: нічого з собою вдіяти не можу, мушу куди-небудь, а таки стрибати. У вас немає такої потреби?»

Рот у стрибуна розтягнувся у посмішку від вуха до вуха, і Майя знову не могла втриматися від сміху.

— Хто ви? — запитала Майя. — Ви страшенно непосидючий...

— Мене всі тут знають, — запишався коник і знову заусміхався. Таких посмішок Майя ще ніколи не бачила, тож не знала, жартує він чи говорить серйозно.

— Я нетутешня, — пояснила бджілка, — інакше, без сумніву, я би знала вас. А ще хочу вам повідомити, що я належу до родини бджіл, а тому не можу бути осою.

— Господи Боже ти мій, та яка різниця! — злегковажив коник.

Майя аж затнулася і слова не могла вимовити від хвилювання.

— Ви зовсім не розумієтеся у таких справах, — видихнула вона нарешті. — Придивіться уважніше до оси!

— І чого би то я мав за осами заглядати? — відрізав зелений. — Та й різниця між вами — виключно у вашій уяві! Повсюди літаєте, жалите направо і наліво та не вмієте стрибати. Що бджоли, що оси — яка різниця!? Гоп! — і його вже не стало.

«Ну, тепер я вже полечу», — тільки встигла подумати Майя, як коник звідкілься вигулькнув знову.

— Мамзелько! — загукав він. — Завтра в саду панотця Гострогріха олімпіада зі стрибків. А хочете, я вам квиток дам, зможете подивитися, як інші спритно стрибають. Моя стара дві штуки дістала. Я її похвалив якось, от вона мені один і дала. Я там теж буду: хочу побити свій торішній рекорд, ось так.

— Мене гопки мало цікавлять! — не без досади заявила Майя. — Той, хто вміє літати, має значно вищі інтереси.

Коник-стрибунець знову скорчив гримаску-посмішку та розсміявся з почутого.

— Не дуже задирайте свого носика, мамзелько. Таких, як ви, багато, більшість тварин у нашому світі вміють літати. А от стрибати — це не всім дано. Та й взагалі, це ви, а не я погано розумієтеся у деяких питаннях. Чи ж вам відомо, що інтрес до високих, елегантних стрибів властивий навіть людині! Оце

зовсім недавно я бачив панотця Гострогріха, який стрибнув мало не на метр догори! Вочевидь, він хотів справити враження на маленьку змійку, яка переповзала перед ним дорогу. Демонструючи свою зневагу до всіх, хто не вмів стрибати, він навіть люльку свою відкинув! А панотці, як відомо, без люльки взагалі жити не можуть! Можете собі таке уявити, га?! У мене були знайомі коники, так от: вони могли зробити стрибок, який своєю довжиною перевищував їхній власний розмір у три сотні разів! Уявляєте! У триста разів перевищував їхню довжину! Отож і слова більше не кажіть, а віддайте належну шану. Ви тільки уявіть собі це! Чи ви, може, знаєте іншу тварину на землі, яка б на таке спромоглася? Навіть найбільша тварина на землі, слон, і той не може такого втнути! Отож мовчіть і навіть не озивайтесь! Мовчіть і дивуйтесь!

— Та навіть якби я і хотіла щось сказати, то не змогла би, — не втрималася Майя. — Ви ж слова не даєте вставити!

— Ну то добре вже, говоріть! — змиловився коник, гукнув своє «Го-о-п» — і зник.

Тепер Майя сміялася вже без стрибуну. Такого їй ще не траплялося. Коник, з його манерами блазня, надзвичайно здивував маленьку бджілку. Він стільки всього знав і був таким досвідченим, що Майя насправду відчула до нього повагу. Навіть якщо у неї була інша думка щодо стрибків, їй вдалося дізнатися стільки цікавого за такий короткий час спілкування зі стрибунцем! Якби зелений був

іще трішечки посидючішим, вона би запитала у нього дещо. Бджілка навіть подумала, що це якийсь закон такий: найбільше пригод трапляється тоді, коли їх не очікуєш. Чи розуміє стрибунець мову людей? І звідки він знає, як кого звуть? Ось що хотіла запитати Майя у зеленого коника. А ще: як він ставиться до ідеї відвідати людську домівку та більше дізнатися про людей?

— Мадемуазелько! — заволав коник, гойдаючись на стеблині поряд.

— Фу ти, Господи, звідкіля ви знову вигулькнули? — аж підскочила від несподіванки Майя.

— Я був поблизу! — відповів непосидько.

— То що ж, ви стрибаєте білим світом просто так, навмання, і не знаєте, куди потрапите?

— Ну звичайно ж, — відповів пострибун, — хіба може бути інакше? Можна подумати, ви знаєте, що робити далі, бо вмiєте зазирати у майбутнє. Ніхто не відає, що на нього чекає. Ніхто, окрім квакші... А в неї поспробуй допитайся...

— Скільки ви всього знаєте! — вигукнула Майя. — Це так класно! Ви розумієте і мову людей?

— Знаєте, мадемуазель, — запишався коник, — на ваше запитання досить важко відповісти. Ще й досі не підтверджено, як і не спростовано, чи люди наділені даром мови. Вони, до прикладу, інколи видають звуки, мерзенну потворність яких навіть ні з чим порівняти! Можна зробити припущен-

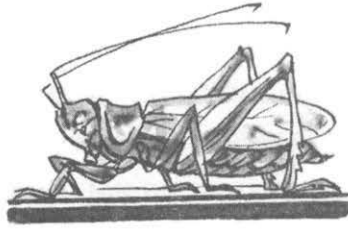

ня, що саме так вони і спілкуються. Хоча, потрібно віддати їм належне, серед людей бувають прагнення видавати цілком нормальні звуки. Якось я спостерігав за молодими особинами їхнього виду: двома хлопчачками. Так ось, вони затискали травинку поміж пальцями та дули на неї. Виходило щось подібне на сюрчання цикади. Хоча у цикади це виходить значно краще... Але треба віддати їм належне: вони бодай спробували, і зробили настільки, наскільки здатні. Ви ще щось хочете запитати? Я стільки усього знаю!

І коник знову широко заусміхався до Майї.

Проте спитатися не довелося, бо коли він знову кудись стрибонув, Майя даремно очікувала його повернення. Бджілка навіть спробувала пошукати стрибунця у траві та поміж квітів, але коник безслідно зник...

Глава шоста

ПУК

Цього гарного полудня сонце смажило немилосердно. Майя страшенно втомилася від тієї спеки і ледь-ледь ворушила крильцями, повільно пролітаючи повз яскраво освітлені полуденним сонцем кущики саду. Нарешті вона знайшла омріяний відпочинок з прохолодою під кроною велетенського каштана. Внизу, під деревом, на витоптаній прив'ялій траві стояли столики та стільці. Напевно, Майя натрапила на місце для відпочинку, яке влаштували під крислатим деревом люди. Поблизу ледь куріла синюватим димком із комина селянська хата з червоним черепичним дахом.

Майї здалося, що настав той момент, коли вона нарешті зустріне людину. Все свідчило про те, що вона потрапила на

людську територію. Скоріше всього, це дерево належить людині, так само, як і оті дивні дерев'яні споруди у затінку крони.

Біля бджілки щось задзижчало — і поряд з нею на листок всілася муха. Зайда заметалася по зелених прожилках листка, непомітно відштовхуючись ногами, і можна було подумати, ніби вона ковзає. Опісля вона перелетіла з одного краю листка на інший, так швидко і несподівано, неначе просто перестрибнула. Муха вперто шукала найзручніше для себе місце. Часом вона зовсім несподівано злітала догори і дзижчала, за мить опускалася і стрибками пересувалася по листкові, ніби нічого й не сталося. Нараз вона застигала непорушно, ніби на неї правець напав. Майя трішечки поспостерігала за мухою, а потім наблизилася і ввічливо мовила: «Вітаю вас на своєму листочку! Ласкаво прошу! Якщо я не помиляюся, то ви муха?».

— А хіба не видно! — грубо озвалася та. — Мене звати Пук, і я страшенно заклопотана. Ви хочете прогнати мене із листка?

— Та ні, що ви! Навпаки, мені дуже приємно познайомитися з вами, — запевнила муху Майя.

— Ну звичайно, приємно, — знову відрізала Пук і, охопивши руками свою голову, зробила спробу її відірвати.

— Заради Бога! — аж зойкнула Майя. — Не калічте себе!

— Так має бути. Нічого ви у цьому не розумієте, — незворушно хмикнула Пук. — Я взагалі кімнатна муха. А тут я ненадовго, на курорті... Свіже повітря, літнє сонечко...

— Ой як цікаво! — зраділа Майя. — Ви ж, мабуть, і багато про людей знаєте?

— Людей я знаю, як облуплених, — презирливо пирхнула Пук. — Кожного дня на них сідаю. Хіба вам про це не відомо? От дивина! Та ви, бджоли, всі ж такі мудрі! Принаймні, такими себе вважаєте...

— Мене звати Майя, — нерішуче мовила бджілка. Вона ніяк не могла второпати, звідки у інших комашок така само-впевненість, а часами, як у випадку з Пук, навіть нахабство.

— То що з того? — зневажливо пхикнула Пук. — Ви собі називайтеся, як вам заманеться, а от що ви остання дурепа — це очевидно!

Пук всілася на листку, неначе гармата, що ось-ось має бабахнути: голова та груди випнуті уперед, нижня частина тулуба нахилена додолу. Нараз муха нахилилася вся, тож тепер виглядало, ніби вона взагалі без ніг.

— Не можна втрачати голову, — промовила вона, — обережність вам не завадить, ой як не завадить...

Гречність Майї кудись одразу вивітрилася — і бджілка закипіла від люті. Вона не могла більше терпіти образи. Навіть добре не усвідомлюючи, що вона робить, Майя кинулася до нахаби і міцно вхопила її за карк.

— Оце я вас зараз навчу, як треба поводитися із бджолою! — вигукнула вона.

Пук жахливо залементувала: «Ой-йо-йой, ой, тільки не жальте! Це єдине, що ви, бджоли, вмієте добре робити, але це так болить! Не наближайтесь до мене своїм черевцем, у вас там жало! Ой, подалі від мене з цим жалом! Відпустіть мене, коли ваша ласка, я зроблю усе, що ви накажете! Пустіть, чи ж ви жартів не розумієте!? Та кожен знає, що бджоли — найбільш шановані, наймогутніші та найчисленніші серед усіх комах! Не вбивайте мене, я вас дуже прошу! Якщо вжалите — мені ж бо кінець раз і назавжди! Господи, ну чому ніхто не розуміє мої жартів!?

— Добре, — пожаліла Майя муху, — живіть, але ви маєте розповісти мені все, що знаєте про людей.

— Залюбки розповім! — радісно загукала Пук. — Я саме збиралася це зробити, ви тільки відпустіть мене...

Майя гидливо відпустила Пук: уся злість якось нараз минула, а натомість з'явилося відчуття зневаги та втрата довіри. «Хіба може серйозна комаха повірити дурним балачкам такого поріддя? — подумала бджілка. — Мабуть, краще побачити все на власні очі...»

Але маленька мушка Пук, як щойно засвоїла хороший урок, разюче змінилася.

Спочатку вона задзижчала, невдоволено побурчала і привела себе до нормального вигляду: поправила вусики, крильця та волосинки на чорному тулубі. Після того, як її міцно вхопила Майя, все було у жахливому стані. Нарешті вона висунула та втягнула свій хоботок, перевіряючи його справність: такого Майя ще ніколи не бачила.

— Який жах, як він скривився, — забідкалася муха і заскиглила від болю. — Це все через вашу лють! Погляньте, які понівечені мої липкі подушечки на ніжках: позагиналися, як бляшанка...

— А у вас є липкі подушечки? — зацікавилася Майя.

— Боже ти мій, звичайно! Та й хоботок урешті виправиться сам собою, усе буде гаразд. То що ви хотіли дізнатися про людей? Я розповім вам із власного досвіду... Отож, я виросла посеред людей і досі живу з ними. А тому знаю про них усе-усе! Запитуйте, не соромтеся!

— Ви виростали поміж людей?

— Саме так, у кутку їхньої хати моя мама відклала яйце, з якого я вилупилася. На людських гардинах я робила свої перші кроки в житті, а у проміжку поміж Гете та Шиллером була стартова площадка для мого першого польоту.

Майя спитала, що таке Гете і Шиллер, і Пук з подробицями розтлумачила, що це статуетки-погруддя двох людей, котрі, очевидно, особливо відзначилася у своєму світі. Вони стоять ліворуч і праворуч на краях трюмо і на них, власне, ніхто не звертає уваги.

Тепер Майя захотіла знати, що таке трюмо, і чому погруддя стоять по обидва боки.

— Трюмо — це високе стояче дзеркало і перед ним зручно чухати животик, — пояснила Пук. — Та й взагалі, це дуже весело: спостерігати за людьми, як вони заглядають у дзеркало! Вони або відразу починають поправляти зачіски, причісуватися, або ж скубати бороди. Коли знаходяться у кімнаті самі, то посміхаються до дзеркала, а коли у приміщенні ще хтось є, то вони виглядають такими серйозними, що нема ради! Якби мене запитали, чому вони так роблять, я би не знала, що їй відповісти... Справді! Можу лишень припустити, що таке акторство — частина їхньої натури.

У перш дні свого життя чого я тільки не натерпілася від того дзеркала! Не маючи достатнього досвіду, летіла просто на нього, і врешті стільки гуль собі набила, що просто жах!

Наступне запитання Майї стосувалися дзеркала.

— Ееее, розумієте, — намагалася пояснити Пук, — як би це сказати... Ви колись пролітали над спокійним плесом озера? Саме таким і є дзеркало, тільки не знизу під вами, а просто попереду, та ще й дуже тверде.

Мушка стала значно дружелюбнішою, щойно помітивши, як Майя уважно прислухається до кожного її слова. Хоча у бджілки й були сумніви щодо правдивості усього почутого, та її вже почали картати докори сумління: як вона могла образити таку гарнющу мушку!

Тим часом Пук продовжувала свою оповідку: «Як довго я вчилася розуміти мову людей, ой як довго! Її дуже важко засвоїти, якщо ти не у приятельських стосунках з людьми. Проте тепер я вже розумію все. Маю сказати, що великого різноманіття у їхній мові немає: вони балакають кожного дня про одне і те саме!».

— Не можу в це повірити! — не погодилася з мухою Майя. — У людей таке розмаїття інтересів! У них так багато різних цікавих ідей! Від Кассандри я чула, що вони будують такі величезні міста, яких за один день не облетиш, що вони зводять вежі заввишки зі шлюбний політ королеви-матки. А ще: будинки, що плавають по воді, будинки, які швидше від птахів мчать по землі, опираючись на дві вузенькі срібні смужечки...

— Стривай, — енергійно перебила її Пук, — що то за якась Кассандра, хотіла б я запитати?

— Кассандра була моєю вихователькою.

— Вихователькою, — зневажливо перекинула Майю муха. — Скоріше за все, також бджола, еге ж? Чи хто б інший міг настільки високо шанувати людину! Ця панянка Кассандра, чи як там її, страждає на брак історичних знань. Все, що створила людина, не має для нас, комах, великої цінності. Ніхто не є настільки непрактичним, як людина. Та й взагалі, мушу вам сказати, що не людина, а муха, панує і пануватиме на землі! Муха, а не людина — один з найпоширеніших видів земних істот, а тому найважливіша тут! Якщо ви це не усвідомите, то вряд чи пізнаєте усю правду про світ!

Пук схвильовано заметалася по листочку і так сіпнула себе за голову, що Майя за неї аж перелякалася. Бджілка подумала, що, попри веломовні теревені, вона не почує від мухи нічого розумного.

— Знаєте, як можна переконатися, що я маю рацію? — Пук енергійно потирала лапками, так, ніби хотіла зав'язати їх вузлом. — Залетіть у будь-яку кімнату будь-якого будинку і полічіть — кого там більше, мух чи людей?! Смію вас завірити, ви будете вражені результатом ваших підрахунків!

— Цілком можливо, що ви маєте рацію, але мова не про це, — відповіла Майя.

— Чи ж ви гадаєте, що я тільки сьогоріч народилася? — несподівано запитала Пук.

— Не знаю, — звела крилами бджілка.

— Я пережила цю зиму, ось! — гордо заявила Пук. — І взагалі, мій досвід сягає часів цілковитого обледеніння. Можна навіть сказати, що він опирається на уявлення про вже вище згадане обледеніння. Стільки знань носити з собою дуже обтяжливо! Отож я і опустилася на цей листок, відпочити на хвильку...

— Еге ж, а ви відчайдушна, — зауважила Майя.

— Ще й яка! — вигукнула Пук і легенько підстрибнула. — Мухи взагалі найсміливіші з усіх земних істот. Ви ще не раз переконаєтеся: ми відступаємо лише тоді, коли це найкращий вихід із ситуації. Проте ми одразу ж повертаємося! От ви, ви колись сиділи на людині?

Майя заперечливо похитала головою і недовірливо глянула на муху. Вона досі не визначилася, як ставитися до цієї комахи.

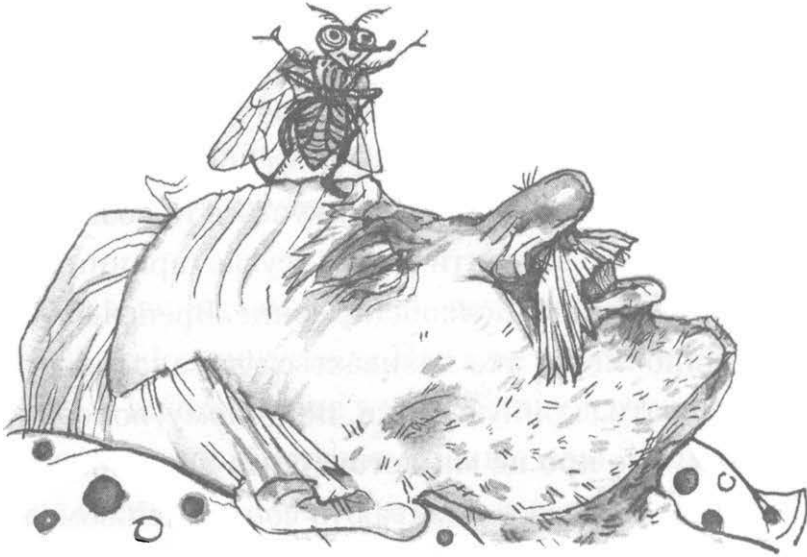
— Ні, — відповіла бджілка, і додала: — не сиділа і не маю жодного бажання сідати.

— Не маєте бажання, моя люба, бо вам невідоме це захоплююче відчуття пригод! Якби ви хоч раз побачили ту захоплюючу гру, у яку я граюся з людиною, то позеленіли би від заздросців, як коник-стрибунець! Та я спробую вам описати, як це виглядає. У кімнаті разом зі мною живе ще пристаркуватий чолов'яга. Він дуже стежить за кольором свого носа, попиваючи якийсь напій із кутової шафки. Запах в цього напою солодкуватий і трішечки дурманить. Коли старий іде до

шафки, то посміхається, а оченята у нього стають маленькі-маленькі. Він наливає собі келишок, цмудлить напій та дивиться на стелю: чи я на місці. Я киваю йому у відповідь і він проводить долонею по чолі, носі, а потім і роті: показує, де я надалі маю сідати. Тоді він примружується та позіхає так глибоко, як лише може відкрити рота, і зсуває гардини на вікнах, щоби нам не заважало післяобіднє сонце. Врешті він лягає на ложе для відпочинку, яке називається диван, і вже за мить починає видавати скрипучі звуки. Вони йому, вочевидь, дуже подобаються. Але про це ми поговоримо дещо пізніше. Скажу лишень, що ці звуки називають сонним співом людини. Для мене вони означають, що прийшов мій час. Перед тим, як діяти, я пригощаюся з келишка старого: він завжди залишає там для мене, мою частку. Краплина цього напою дуже підбадьорює, тому я можу зрозуміти, чому старий так його любить. Потім я підлітаю і вмощуюся просто на чоло чоловіка. Чоло — це таке спеціальне місце на людському обличчі: поміж волоссям і носом. Воно потрібне людині, щоби думати. Це видно по довгих складках, які, немов рілля, тягнуться з одного кінця в інший. Коли людина задумується, ці зморшки починають рухатися, і через це з'являється якась нова думка. По чолу також видно, коли людина незадоволена або чимось роздратована. Щоправда, тоді складки тягнуться згори додолу, а над носом утворюється круглуватий виступ. Щойно я сідаю, як одразу починаю бігати туди-сюди по складках на лобі,

а людина намагається мене впіймати в повітрі. Їй здається, що я ще десь там, адже коли я сиджу безпосередньо на місці, яким вона думає, то їй важко зорієнтуватися. За деякий час до старого нарешті доходить, де я перебуваю, тоді він гарчить, немов пес, і хоче мене впіймати. Знаєте, панянку Майє, чи як вас там звати, я бачу, як до мене наближається рука, та не тікаю, чекаю, і лише в останній момент стрімко злітаю, роблю елегантний пірует у повітрі, приземляюся в іншому місці та спостерігаю, як він обмацує себе, щоб переконатися, чи я не там. Наша гра триває досить часто добрих півгодини. Ви собі уявити не можете, якою часом терплячою може бути людина! Проте приходиться момент, коли вона таки зривається і зачи-

нає говорити різні слова, котрі свідчать про її невдячність. Проте, це пусте. Хто благородний, той не чекає винагороди за добру справу.

— Навіть не знаю, що вам на це відповісти... Не можу сказати, що ваша гра з людиною мене захоплює. Даруйте, та мені здається, що це нікому не потрібні забавки...

— У вас, моя люба, просто немає почуття гумору, от! І скажіть-но мені, а ви, ви робите щось корисне?

Маленька Майя почервоніла з голови до п'ят, проте швиденько опанувала себе, щоби Пук часом не помітила її хвилювання.

— Обов'язково настане такий день, — скоромовкою відповіла вона, — коли я здійсю хороший, благородний та надзвичайно корисний вчинок. Проте спочатку я маю пізнати світ. Глибоко у своєму серці я відчуваю, що цей день обов'язково настане!

Майя страшенно пишалася своїм запалом і високим стилем викладу, та на Пук її промова не справила ніякого враження. Муха просто не розуміла, наскільки серйозно Майя ставиться до своїх слів... Пук знову заметалася туди-сюди по листочку, а тоді запитала: «Моя люба, у вас часом немає трішечки меду?»

— Мені дуже шкода, — відповіла Майя, — ми так любенько поспілкувалися, я би залюбки поділилася з вами, проте у мене немає ані краплини меду. Можна у вас ще щось спитати?

— Звісно, питай!

— Скажіть, будь ласка, як я змогла би потрапити у помешкання людей?

— Вам треба залетіти всередину, — дала мудру пораду Пук.

— А як це зробити, не наразившись на небезпеку?

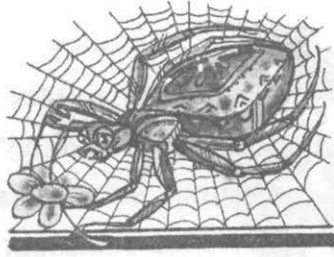
— Зачекайте, доки відчинять якесь вікно. Та коли будете залітати, добре запам'ятайте цей вхід, бо він вам слугуватиме водночас і виходом. Забудете куди залетіли — спробуйте летіти у напрямку сонячних променів. Вікон у кожному з будинків достатньо. Їх легко зауважити, бо у них зблискує, відбиваючись у склі, сонце. Ви вже хочете летіти?

— Так, — відповіла Майя і потиснула мусі на прощання лапку-руку. — Бувайте, приємно було з вами познайомитися! Я маю ще силу-силенну усіляких справ.

І бджілка, піднявши свої блискучі крильця, загула та полетіла у сонячне сяйво, на квітучі луки...

Пук задумливо подивилася услід, подумала, що б таке цілком безпечно для себе сказати, і промовила нарешті: «Ось врешті-решт і так! А чому б, власне, і ні?».

Глава сьома

МАЙЯ В ПОЛОНІ У ПАВУЧИХИ

Після розмови з Пук Майя зовсім засмутилася... Вона не хотіла вірити у правдивість її свідчень. А ще їй не подобалося ставлення мухи до людей. Сама Майя мала зовсім інші уявлення про цих істот. Для неї людина асоціювалася з чимось величним і красивим, і тому бджілка не могла змиритися, коли до людей ставилися як до чогось незначного чи смішного. Тепер Майя вже й уявити собі не могла, з якими очима зазирне у людське помешкання. Тепер вона сумнівалася: «А як приймуть господарі непрохану гостю у своєму домі? Чи буде це зручно?». Майя не хотіла створювати нікому проблем. Бджілка пригадала, що розповідала про людей Кассандра.

«Люди добрі й розумні, — казала стара бджола. — Вони дуже могутні, проте не зловживають своєю силою. Навпаки: там, де вони з'являються, настає добробут і порядок. Люди прихильно ставляться до бджолиного народу. Тому ми довіряємо їм наш захист та ділимося з ними медом. Вони ж залишають нам достатньо меду, щоби ми могли перези-

мувати, а ще захищають від холоду та безлічі ворогів. Інакше б ці вороги постійно турбували нас чи навіть знищили. У світі мало вільних тварин, які могли би похвалитися товариськими стосунками з людьми. Не раз ти чутимеш, як інші комахи будуть зводити наклепи на людину. Не слухай таких. Трапиться і таке, що якийсь бджолиний народ необдуманно відмовиться від покровительства людини та спробує іншої долі... Їм доведеться самотужки жити у глушині, у голоді й холоді, та скоро всі вони загинуть... Адже у світі чимало ворогів, яких привабить наш мед».

Ось як розповідала про людей Кассандра. І Майя беззаперечно вірила старій бджолі. Принаймні доти, доки життя не доведе протилежного...

Тим часом сонце заховалося за фруктовими деревами величезного саду. Яблуні уже давно відцвіли, ніжний цвіт осипався, та бджілка яскраво пам'ятала той час, коли всі вони стояли сповиті мерехтливим сяйвом незліченних квіточок. Солодкий духмяний запах і мерехтливе світло дурманили та навіювали відчуття блаженства. Майя ніколи в житті не забуде того стану, який охоплював її у квітучому саду.

Бджілка полетіла туди, бо сподівалася, що те чарівне місце додасть їй спокою і щастя: серденько знову радісно затріпоче, сонце зігріє зморені крила. Обабіч саду майорів білими зірочками кущ ясмину. Подув слабкий вітерець — і до Майї долинув солодкий аромат... Окрім жасмину, так гарно пахнуть ще хіба липи! Бджілці стало хороше на душі: вона пригадала високі липи, де у верхівках крон ще мерехтять останні багряні сполохи втомленого вечірнього сонця...

Бджілка пролітала через зарості ожини: на пагонах уже з'явилися перші зелені ягідки, хоча деякі гілки ще цвіли. Майя саме хотіла знову злетіти вгору, до кущів ясмину, коли нараз щось невидиме схопило її в цупкі обійми... Липкі, паралізуючі обійми... Це було незвичне відчуття: щойно вона летіла вперед, а тепер не може й поворушитися... Майя почувалася безсилою, ніби та невидима, таємна і зла сила поло-

нила її повністю, всю, від кінчиків вусиків і аж до ніжок. Хоча її крильця і перестали тріпотіти, та бджілка не впала, вона якимось дивом продовжувала залишатися у повітрі, у чомусь надзвичайно м'якому, ніжному на дотик та податливому. Це «щось» підкинуло бджілку, а опісля почало колисати туди-сюди... Так пустотливий вітерець бавиться листочком, що відірвався від гілки.

Маленька Майя трішечки злякалася, та справжнього страху не було: їй нічого не боліло і жодного дискомфорту вона не відчувала. Майя захотіла спробувати, що вона зможе вдіяти у даній ситуації... Вона гадала: варто докласти зусиль, як їй вдасться звільнитися!

Майя роззирнулася... Навскоси через її груди нескінченно тягнулися навсібіч сріблясті нитки, і коли налякана бджілка торкнулася лапкою однієї нитки, то міцно приклеїлася... А ось ще одна срібляста нитка оперезала її плече та стягнула до купи її крильця, так ще й так міцно, що бідолашка і поворухнутися не могла... Лиховісні липучі нитки тягнулися звідусіль...

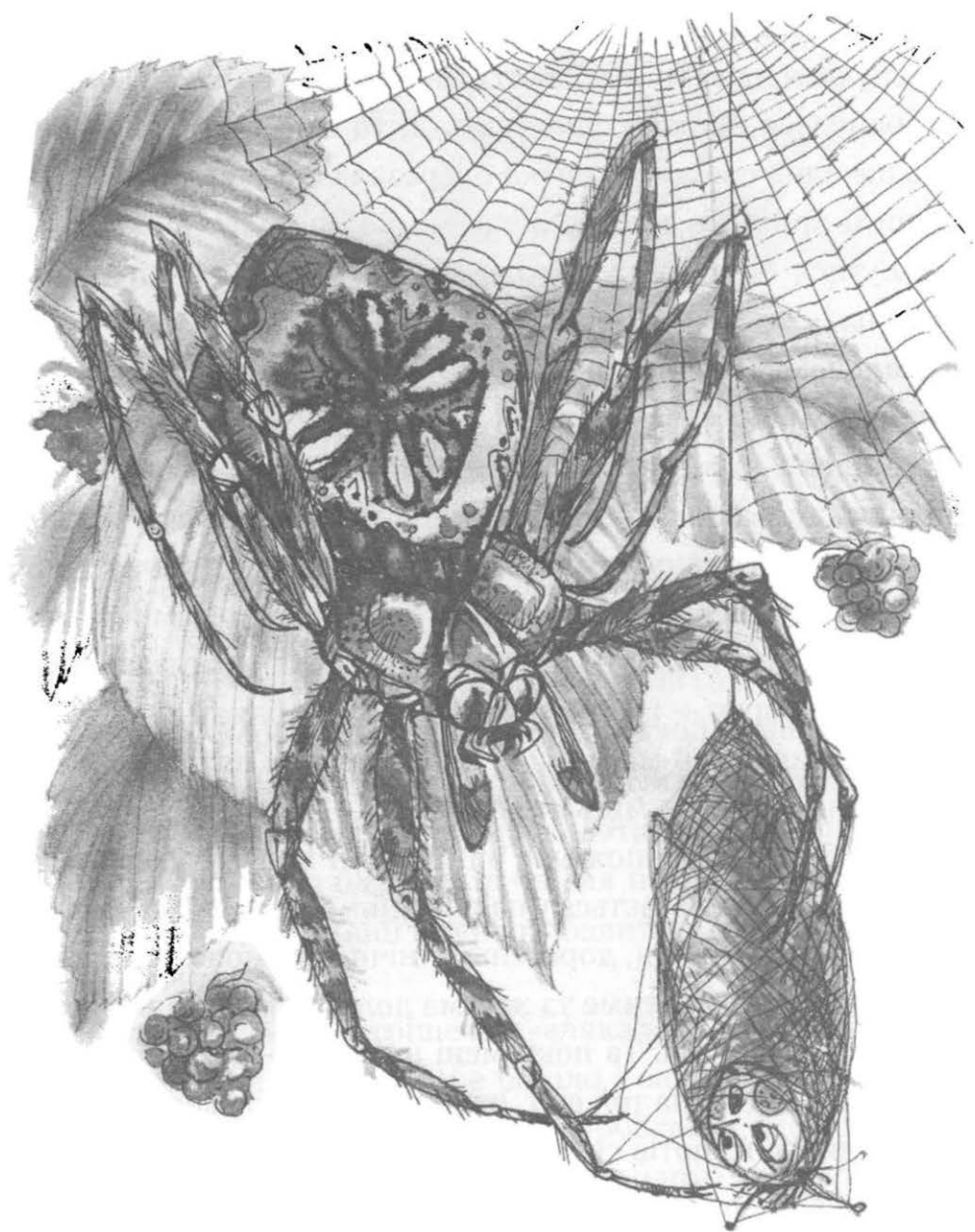
Маленька Майя скрикнула від жаху, бо аж тепер зрозуміла: вона потрапила у павутину!

Бджілка гірко заплакала, її крики про допомогу гучно відлунювали у літній тиші, поміж золотисто-зелених листків, якими бігали сонячні зайчики, у повітрі, де шугали туди-сюди різні комахи, а над ними — птахи. Десь зовсім близько приємно пахнув жасмин, до якого бджілка прагнула, а вона була зовсім поруч — і мала померти. Зовсім близько від Майї пролетів блакитний метелик із коричневими цяточками, які переливалися, немов мідь на сонці.

— От бідолаха, — пожалів він її, коли почув голосіння та побачив, як вона борсається у павутинні. — Нехай ваша смерть буде безболісною, бо я, дорогенька, нічим не можу вам допомогти. І на мене чекатиме та ж сама доля, хтозна-коли, може, навіть сьогодні вночі. Та поки мені щастить — і я живу. Прощайте! Як підете на той світ, не забувайте про ясне сонечко!

Метелик затріпотів своїми крильцями і полетів далі, сп'янілий від радості, від того, що живе, від сонця і квіту навколо.

У маленької Майї горохом покотилися з очей сльози; вона втратила будь-яку надію. Бджілка щосили задрігала своїми ніжками, спробувала поворухнути зв'язаними крильцями, кричала, розпачливо гуділа, відчайдушно кликала на допомогу. Та всі її борсання призводили лише до того, що вона все більше та більше заплутувалася у павутинні. Лише тепер вона пригадала пересторогу Кассандри: «Стережися павутиння, у сітях павука ми, бджоли, гинемо жахливою смертю. Павуки безсердечні та підступні, ці істоти ніколи нікого живим від себе не відпускають».

Від страху перед смертю і безнадії бджілка щосили смикнулася. Хоч їй і здалося, що деякі ниточки відірвалася, та вона відчула усю підступність павутиння: чим більше у ньому борсатися, тим міцніше воно тримає.

Бджілка безсило повисла, як раптом її погляд упав на великий листок ожини... На ньому сиділа павучиха... Неможливо описати переляк бджілки, коли вона побачила це велетенське чудовисько, яке погрозово завмерло, вигнувшись перед стрибком... Її очиська люто виблискували... У погляді вчувалася підступно-холоднокровна, жорстока терплячість.

Майя голосно закричала, так голосно вона кричала уперше. Її смерть виглядала потворно: сіре волохате чудовисько з люто вищиреними зубами, високо зігнутими ногами та незграбним тільцем! Ось-ось павучиха кинеться до неї, і все — їй кінець.

Нараз Майю охопила така страшенна злість, якої у неї ще ніколи не було. Бджілка голосно загуділа — це була та пронизлива та люта бойова бджолина пісня, яку знає кожна тварина та комаха і якої усі страшенно бояться. Майя забула усі свої жалі, весь свій страх перед смертю і злісно приготувалася битися до останнього та якнайдорожче віддати своє життя.

— За свою підступність ви заплатите власним життям, ходіть-но сюди, ближче, спробуйте мене вбити і дізнаєтеся, на що здатна бджола! — закричала вона.

Павучиха завмерла на місці. Вона поводитися зловісно та спокійно — без сумніву, у її павутиння потрапляли і більші комахи...

Майя зі злості рвонула павутину ще раз і — трісь! — одна з довгих павутинок, на якій висіла уся конструкція, луснула. Очевидно, свою сітку павучиха сплела, щоби ловити менших комах: комарів та мух. Проте Майя ще більше заплуталася... Аж тут одним ривком, швидко перебираючи лапками, павучиха наблизилася до Майї.

— І чого це ви рвете мою павутину? Хіба так можна, га? — захрипіла вона до бджілки. — Ви чого сюди залетіли? Не маєте більше куди летіти? І навіщо руйнувати мирну оселю?

Майя всього очікувала, та тільки не цього.

— Та це я випадково! — крикнула вона у відповідь, і аж затрусилася від щастя та надії на краще. Хоча павучиха і ви-

глядала дуже гидкою, та, схоже, нічого лихого вона робити не збиралася.

— Ви вже вибачте, я не помітила вашої павутини і заплуталася у ній.

Павучиха підповзла ще ближче.

— Така маленька, а скільки важить! — невдоволено захрипіла вона знову і поперемінно почала відпускати то однією, то іншою лапою свою павутину-нитку. Павутина задрижала. Це було справді дивовижно: така тоненька павутина витримувала таку здоровенну павучиху!

— Допоможіть мені, будь ласка, звільнитися, і ви побачите, що я вмю бути вдячною.

— Я для цього і прийшла, — відповіла павучиха та якось дивно посміхнулася. Хоча вона і всміхалася, та однаково виглядала злою і підступною. — Ви тут усю мою сітку порвали! Якщо на хвилю перестанете борсатися, то я вас звільню.

— Буду вам вельми і вельми вдячна! — гукнула Майя у відповідь.

— А як щодо жала? — запитала павучиха.

Ні, все-таки вона виглядала такою зловісною та мерзенною, що Майя аж затрусилася він огиди, щойно собі уявила її дотики. Але бджілка подолала себе і сказала якомога дружжелюбніше: «Ви мого жала не бійтеся, я його втягну і ніхто не постраждає».

— Саме про це я і хотіла вас попросити, — задоволено прохрипіла павучиха. — Не смикайтеся, обережно! Як мені шкода своєї павутини...

Маленька Майя завмерла. Несподівано вона почала обертатися навколо своєї осі, та так швидко, що їй аж млосно стало. Бджілка мусіла заплющити очі, так її нудило. Але що це за таке відчуття? Перелякана бджілка розплющила очі: вона з голови до ніг була замотана у нову липку павутину, яку павучиха, мабуть, принесла з собою.

— Господи, Боже ти мій... — тільки і спромоглася промовити тремтячим голосом бджілка. Ну ось і все. Ось вона дізналася, якими насправді підступними можуть бути павуки. Отепер вона справді упіймалася, і вже не було ніякої можливості вирватися: щільно спеленана новою ниткою бджілка не могла смикнути ані крилами, ані поворухнутися взагалі.

Весь її гнів та шал як рукою зняло, натомість маленьку охопив сум. «Хіба ж я могла собі уявити, що у світі стільки поганого та злого? — подумала бджілка. — Зараз я міцно засну навіки. Прощавай, ясне сонечко, прощавайте, подружки з вулика, навіщо я вас покинула? Прощавайте усі, зараз я помру».

Тим часом павучиха обережно всілася подалі, бо все ще боялася жала маленької бджілки.

— Ну і як почуваєтеся, моя маленька? — глузливо вишкірила вона свої гострі зуби.

Майя була занадто гордою, щоби відповісти цій підступній істоті. Лише за кілька хвилин, коли стало нестерпно сумно, вона сказала: «Будь ласка, вбийте мене».

— Ага, розігналася! — прохрипіла павучиха і зв'язала кілька розірваних ниток павутини. — Чи ж ви думаєте, що я буду такою дурною, як оце ви? Ви і так помрете, самі по собі, повисите трішки догори дригом — і все. А я вже тоді кривці вашої поп'ю, коли ви жалити не зможете. А зараз нема дурних, дякую. От знаєте чого шкода? Що ви не зможете побачити, як ви пошматували мою гарну сітку. Така була майстерна робота! Можете сприймати свою смерть як належну кару за руйнацію такої краси.

Павучиха блискавично опустила по новій нитці, спритно обв'язала її кінець навколо камінчика і міцно напнула сітку-павутину. Після цього вона повернулася до Майї і, захопившись за товсту павутину, якою вона її обплутала, повільно потягнула полонянку подалі від налаштованої пастки.

— Моя люба, ми зараз підемо у затінок, — пояснила вона свої дії, — на сонці ви висохнете, та і як це — висіти у всіх на виду? Хто ж тоді захоче летіти у сіті? Крім того, вами може захотіти поласувати кропив'янка, а ви — моя здобич. Ага, маєте знати, з ким мали справу: мене звати Текла і я з родини павуків-хрестовиків. Свого імені можете не називати, яке це має значення? Головне, що ви — ласий шматочок, і цього цілком достатньо.

Павучиха затигла Майю у похмурі сутінки ожинового куща, підвісила низенько над землею і залишила помирати жажливою довгою, голодною смертю. Майя висіла вниз головою і вже скоро відчула, що у такому положенні довго не витримає. Вона спробувала кликати на допомогу, але її крики були ледь чутними і з кожним разом усе тихішими. Та й хто би прийшов на допомогу? Її велика родина була далеко і нічого не знала про страждання, які вона зараз терпіла...

Нараз бджілка почула чиесь похмуре бурмотіння у траві, а потім вирізнила і слова: «Я йду, всім розступитися, дайте дорогу, бо я йду!»

Перелякане серденько Майї почало шалено калатати: вона упізнала цей голос! Він належав жуку-гноювику Курту! Свого часу вона підслухала його розмову з Іффі, а після їхньої бурхливої суперечки та розлуки допомогла йому в скруті.

— Курте! — щосили покликкала вона жука. — Любий Курте!

— Дайте дорогу! — гукнув у відповідь Курт, вилискуючи сталевим панцирем. Майя не помилилася — це був справді він.

— Курте, я не стою на вашій дорозі, — знову озвалася Майя, — я вишу над вами, мене упіймала павучиха.

— А ви хто? — поцікавився Курт. — Мене всі та всюди знають, але я ж не можу усіх запам'ятати! У мене ж багато шанувальників!

— Я бджола Майя, будь ласка, допоможіть мені!

— Майя? Аааааа, Майя! Справді, ми з вами мали щастя познайомити кілька тижнів тому. А хай тобі грець! Мушу визнати, становище у вас кепське... Без мене вам не обійтися. На даний момент я маю хвильку вільного часу, отож не відмовлю вам у допомозі.

— Милий Курте, чи зможете ви розірвати ось цю нитку?

— Чи ж ви мене хочете образити? — і Курт поплескав долонею по м'язах своєї руки. — Глянь-но сюди, крихітко, це майже справжня сталь! Таку силу ви мало де знайдете! Розірвати цю павутину — раз плюнути!

Жук з натугою видряпався на листок і міцно вхопився за нитку, на якій униз головою висіла Майя. Потім він зістрибнув із листка і... під вагою жука нитка-павутина тріснула! А за секунду обоє гримнули додолу.

— Це ще не все, я тільки-но почав, — похвалився Курт. — Але ж вас і трусить, маленька! Які ж ви бліді, жах! Смерть не така вже й страшна, нема чого її так боятися... Їй треба спокійно дивитися у вічі, я завжди так роблю. Ну що ж, зараз я вас розгорну.

Маленька бджілка не могла вимовити ані слова. Її щоками потекли ясні сльози радості: вона знову стане вільною, зможе летіти, куди їй заманеться, вона зможе жити далі! Аж раптом вона побачила, що пагоном ожини злазить павучиха...

— Курте! — закричала вона. — Павучиха йде!

Але Курт мало зважив на пересторогу Майї. Він лише посміхнувся у вуса, адже був надзвичайно сильним жуком.

— Вона мусить добре подумати, перш ніж спробувати щось зробити, — поволеньки проказав він.

Аж ось згори пролунав хрипкий голос: «Тримайте злодія, на допомогу! Що це ви, бовдуре, хочете зробити з моєю здобиччю?!».

— Мадам, не треба так голосно репетувати, бо ваш зубатий рот може тріснути від натуги, — незворушно відповів Курт. — Я захотів трішки потеревенити зі своєю доброю знайомою. Ви маєте щось проти? І взагалі, майте на увазі, як скажете бодай ще одне криве слово, я ж вам усю павутину на шмаття порву... Чого ж ви так притихли?

— Йой, яка я бідна та нещасна... — озвалася нарешті павучиха.

— Це зовсім не стосується справи, — висловив свою думку Курт. — Давайте, йдіть собі далі своєю дорогою!

Павучиха зловісно глипнула на Курта, озирнулася на свою павутину і задумалася... А потім розвернулася — і люто затупотіла геть. Вона була безсилою перед Куртом, адже не могла ані прокусити, ані розгризти його міцного панциря. Відійшовши подалі, павучиха почала голосно бідкатися про всевітню несправедливість, та, про всяк випадок, заховалася під зів'ялим листком.

А Курт тим часом повністю звільнив Майю від її пут. Він порозривав павутину, яка стягувала її крильця та ніжки, а решту павутини Майя зняла вже сама. Щаслива та весела бджілка старанно поправила все та почистилася, хоча робила це досить повільно, адже була дуже знесилена і досі трусила-ся від страху.

— Ви просто не думайте про те, що з вами трапилося. Забудьте — і все. Тоді й дрижати перестанете. Спробуйте, чи зможете ви літати...

Майя тихенько загуділа і здійнялася у повітря. Усе функціонувало нормально, і вона дуже втішилася, що нічого собі не пошкодила і не зламала. Майя підлетіла до куща ямину,

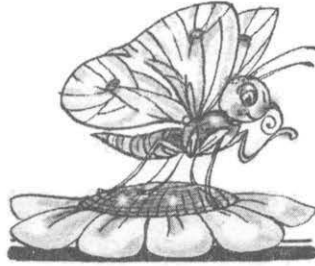
пожадливо накинулася на ароматний солодкий нектар, якого тут було більше, ніж досить. Напившись донесхочу, Майя повернулася назад до Курта, який виліз із ожинових чагарів і сидів тепер у траві.

— Я щиро, від всього серця дякую вам, — схвильовано мовила Майя.

— Ну звичайно, за те, що я зробив, варто подякувати, — вдався до роздумів Курт, — але я завжди такий, це у мене в крові. Знаєте, що би я вам порадив? Летіть додому і добряче виспіться. Ваша домівка далеко?

— Ні, — відповіла Майя, — лише кілька хвилин польоту. Я живу на узліссі. Прощайте, Курте, я ніколи не забуду, що ви для мене зробили. Допоки житиму, пам'ятатиму вашу доброту...

Глава восьма

БЛОШИЦЯ І МЕТЕЛИК

Побувавши у полоні павучихи Майя зробила відповідні висновки. Бджілка вирішила бути обережнішою і в майбутньому даремно не ризикувати, приймаючи поспішні рішення. Навіть якщо Кассандра і розповіла їй про небезпеки, та світ занадто великий, щоби передбачити всі можливі неприємності. Тому треба добряче подумати, перш ніж наражати-ся на проблеми. Тепер Майя значно більше роздумувала, ніж колись. Вечорами, коли западали сутінки, Майї ставало самотньо. Та вже наступного ранку сходило сонце — і бджілка забувала свої похмурі думки та сторчголов поринала у барвистий світ пригод.

Одного дня Майя зустріла у заростях ожини дивну істоту. Це була пласка, як дошка, і такої самої кутастої форми комаха з гарненьким малюнком на щиті спини. Цей щит також викликав цікавість: це, власне, крила, чи, може, щось інше? Дивовижне маленьке страховисько завмерло з напівзаплющеними очима в тіні на листку посеред аромату від заростів ожини і, здавалося, про щось задумалося...

Майї захотілося дізнатися, що то за істота, тож вона підлетіла до комахи, приземлилася на сусідній листок і гречно привіталася. Істота ніяк не відреагувала на привітання.

— Агов! — гукнула Майя і так штовхнула листок, на якому сиділо дивне створіння, що він заколихався. Лише після цього пласка істота повільно розтулила очиці, поглянула на Майю і сказала: «Бджола... Так, на світі дуже багато бджіл», — і заплющила очі знову.

«От дивина», — подумала Майя і зацікавилася ще більше чудернацькою поведінкою плаского і кутастого. Між іншим, досить часто і ми, люди, так само робимо, коли зустрічаємо таких, хто не звертає на нас жодної уваги.

Отож, Майя спробувала зацікавити комаху медом.

— У мене так багато меду, — сказала вона, — можна трішечки вам запропонувати?

Дивна комаха знову розплющила очі та задумливо вилупилася на Майю.

«Цікаво, що воно зараз скаже?», — подумала бджілка.

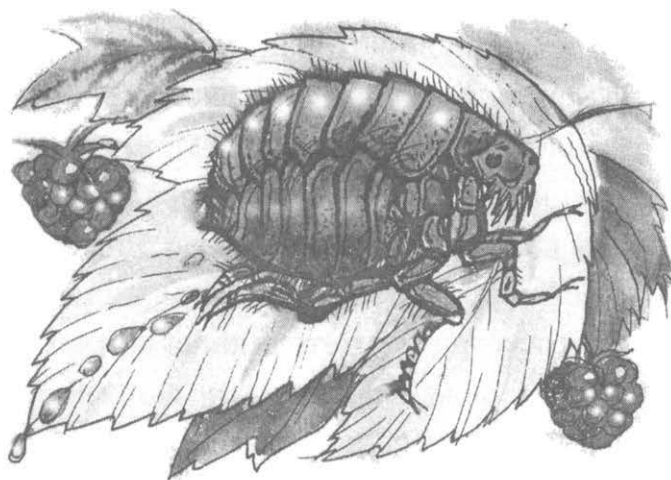

Та невідома комаха так і не озвався... Вона заплющила очі та продовжувала непорушно сидіти на листкові, так щільно до нього припавши, що навіть ніг не було видно. Видавалося, що хтось великим пальцем так міцно втиснув це створіння в листок, що аж розплющив його.

Майя зауважила, що незнайома комаха вперто її ігнорує... Це страшенно обурювало бджілку!

— Хто би ви там не були, — вигукнула Майя, — та зауважте собі, у світі комах існує правило — «Завжди відповідати на привітання!». А особливо, коли до вас звертається представниця славного та шанованого роду бджіл!

Та де там... Жодної відповіді, жодної реакції... Пласка потворя навіть вухом не повела...

«Та вона хвора, — вирішила Майя. — Як же це погано — бути хворим у таку гарну, сонячну днину. Так ось чому вона сидить у затінку та навіть носа на сонце не потикає!»

Майя підлетіла до істоти й присіла на листок поруч.

— Моя люба, — запитала вона співчутливо, — вам дуже зле?

Дивна комаха поруhalася, проте у вельми дивний спосіб: вона повзла по листочку. Складалося враження, що якась невидима рука посуває її уперед.

— У неї немає ніг, — подумала Майя, — ось у чому її біда.

Тим часом комаха спинилася на черешку листка — і здивована Майя помітила, як та залишає по собі краплини бурого кольору. «Як незвичайно», — тільки і встигла подумати Майя, коли їй у ніс вдарив такий жахливий сморід! Це був запах отої бурої краплини... Сморід був такий різкий і гидкий, що у Майї аж в голові запаморочилося! Бджілка хутко злетіла з листка, приземлилася на ягоді ожини і затулила носа.

— Ага, і то треба було вам зачіпати блощицю! — сказав хтось поруч із нею та розсміявся.

— Нічого сміятися! — розлютилася Майя. Бджілка роззирнулася: над нею на тоненькому пагінцеві ожини сидів білий метелик. Щиро кажучи, не зовсім білий: по краях крильця мали чорну облямівку, крім того, кожне крило мало у центрі чорне коло. Тобто загалом у метелика на крилах було чотири чорні цяточки. Майя вже знала чимало метеликів, але такого зустрічала уперше. Їй так сподобалися ці чарівні крильця, що вона і думати забула про щойно пережиту неприємність.

— Ой! — вихопилося у неї. — То це була блощиця?

Метелик кивнув на знак згоди.

— Звісно, блощиця, — погодився він, продовжуючи посміхатися. — Їх не варто зачіпати. Та ви ж іще зовсім молода, чи не так?

— Ну, — буркнула Майя, — я би не була такою категоричною! У мене вже досить досвіду і я так багато знаю та вмю! Лишень оця комашка мені трапилася уперше... І нащо так смердіти?!

Метелик знову посміхнувся. «Блощиці, — пояснив він, — не люблять товариства. Хоча треба зауважити, що ніхто особливо і не намагається з ними потоваришувати, та й взагалі — мати з ними справу. А в такий спосіб вони привертають до себе увагу.

Інакше на них спершу перестали би звертати увагу, а потім і взагалі забули би про їхнє існування. А так про них час від часу згадують...»

— Які у вас гарні крильця! — захоплено вигукнула Майя. — Такі легенькі та біленькі... Дозвольте відрекомендуватися! Мене звати Майя і належу до бджолиного народу!

Метелик склав свої крила, щоби не заважав вітерець, і тепер вони виглядали, як одне-єдине крило. Він злегка вклонився бджілці.

— Фрітц, — просто відрекомендувався він. Отож, це було його ім'я. Майя ніяк не могла налюбуватися його крилами.

— Політайте! — попросила вона.

— Ви маєте на увазі, аби я забирався геть?

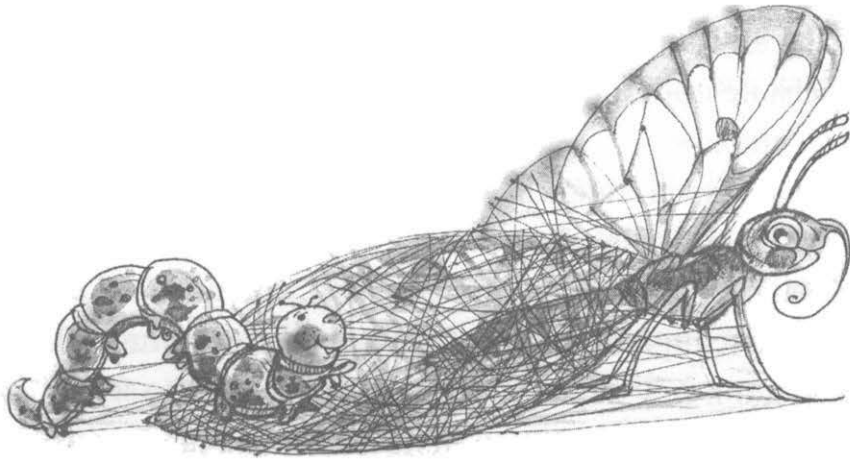
— Ой, ні, я зовсім не це мала на увазі! Я лише хотіла помилуватися вашим польотом... Поглянути, як ви будете тріпотіти своїми великими білими крилами... Але я можу і пізніше насолодитися вашим польотом. А де ви живете?

— У мене немає постійної домівки, — відповів Фрітц. — З тими домами одні лише клопоти! Для мене життя посправжньому почалося відтоді, як я став метеликом. Раніше, коли я ще був гусінню, треба було цілісінький день скніти на капустаному листкові. А ще — постійно їсти та сваритися з іншими!

— Це ви про що? — дуже здивувалася Майя.

— Раніше я був гусінню, — спробував пояснити Фрітц.

— Та бути цього не може! — ошелешено вигукнула Майя.

— Ну, знаєте, — і собі здивувався Фрітц та спрямував свої вусики на Майю, — такі елементарні речі знають усі! Про це навіть людям відомо!

Маленька Майя була страшенно спантеличена: «Невже таке у світі можливе?».

— Ви можете пояснити мені усе детальніше? — попросила Майя. — Без ваших пояснень я просто відмовляюся вірити власним вухам! Адже це — неймовірно!

Метелик всівся поруч із бджолою на маленьку гілочку, що колихалася, і тепер вони вже обоє гойдалися під легеньким ранковим вітерцем. Він розповів бджілці, як одного дня він, ще коли був гусінню, почав замотуватися у кокон. Він

замотувався до тих пір, поки взагалі перестав щось бачити. Тоді це нагадувало таку собі коричневу печеру, через стінки якої зовсім не проникало сонячне світло. Такий стан називають «лялечкою».

— А за кілька тижнів, — продовжував оповідати метелик, — я прокинувся зі свого темного сну та розламав свою печеру! Мені дуже важко описати вам, Майє, який це стан, коли після нескінченної ночі ти знову бачиш сонце! Мені видавалося, що я йду через тепле золотисте море... Я так закохався у своє нове життя, що у мене аж голова розболілася...

— Можу собі уявити, — погодилася Майя. — У мене було подібне відчуття, коли я вперше вилетіла з тисняви нашого вулика під сонячні промені!

Маленька бджілка на якусь хвилю притихла, бо пригадала враження від першого польоту. Та потім її здолала цікавість — яким чином могли вирости такі великі крила у тісному коконі?

Фрїтц охоче пояснив: «Крильця легенько та акуратно поскладані, подібно до пелюсток квітки у бутоні. Та коли стає тепло і сонячно — квітка розпускається. З моїми крилами відбулося так само, бо ніхто не може встояти і не розпуститися під сонцем».

— А й справді, — погодилася Майя. Бджілка задумливо розглядала білого метелика, який став золотавим у променях вранішнього сонця на тлі блакитного неба.

Тоді метелик продовжив: «Про нас часто кажуть, що ми, мовляв, легковажні вітрогони. Та якщо чесно, то ми просто надзвичайно щасливі істоти. Ви не повірите, як часто мене обсідають серйозні думки про життя».

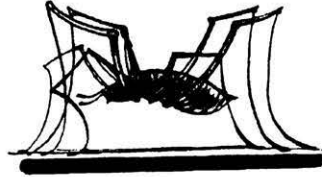
— А про що ваші роздуми? — запитала Майя.

— Здебільшого мені не дає спокою майбутнє, — промовив метелик. — Воно таке цікаве! Проте, мушу вас покинути: луги біля підніжжя гори вкрилися дзвіночками та тисячолиском! Там так красиво — все у квітах. Неодмінно маю там бути!

Майя чудово розуміла метелика. Вони попрощалися і розлетілися у різні боки: білого метелика беззвучно підхопив і поніс ніжний вітерець, а маленька Майя помчала у інший бік, стурбовано гудучи. Таку бджолину пісню ми завжди чуємо погожої днини: вона лунає над квітами і завжди нагадує нам про тепле літо.

Глава дев'ята

ГАННІБАЛ ТА ЙОГО КОНФРОНТАЦІЯ З ЛЮДИНОЮ

Поблизу дупла, в якому тепер Майя влаштувала собі помешкання на літній час, у корі сосни, жив зі своєю сім'єю жук-короїд Фрідолін. Фрідолін був працьовитим та серйозним хлопакою, який дуже ретельно ставився до проблеми продовження роду і, потрібно зауважити, досягнув у цій царині досить незлецьких результатів. Він мав чим пишатися: у нього було 95 синів і всі подавали найкращі надії. Велика родина короїдів прогризла під корою ціле мереживо власних каналів, кожен короїд мав окремішню дорогу і всі почувалася пречудово!

«Моя люба дружинонька, — хвалився Фрідолін Майї, — влаштувала все так, що ніхто з нас не заважає одне одному

і не переходить дороги. Мої сини навіть не знаються між собою і кожен торує собі свій окремий життєвий шлях».

Майя давно вже познайомилася з Фрідоліном. Вона чудово знала, що люди не в захваті від таких, як він, жуків-короїдів, але, попри все, їй імпонувала поведінка жука та його філософське ставлення до життя. Тому бджілка не бачила причин уникати товариства Фрідоліна. Майя часто чула, як із самого ранку, коли сонечко ще не зійшло, працюватиме короїд вже дрібно висвердлював і вистукував...

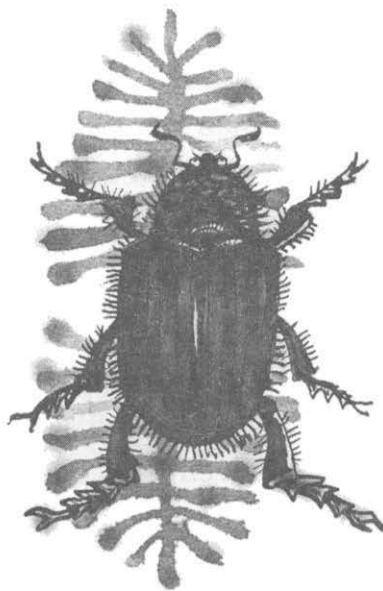
Бджілці здавалося, що це увісні зітхає дерево. Пізніше вона знаходила коричневий пил, який Фрідолін вигортав зі свого чергового ходу.

Одного ранку Фрідолін, як він це часто робив, завітав у гості до Майї та поцікавився, як їй спалося.

— Ви сьогодні нікуди не будете летіти? — запитав він.

— Ні, — відповіла Майя, — надто сильний вітер.

Вітер на вулиці й справді розійшовся не на жарт: висвистував у кроні дерев і несамовито трусив гіллям, ніби хотів поздирати з них усеньке листя. З кожним вихором аж ставало

світліше — складалося враження, ніби листя на деревах стало значно менше. У кроні сосни, де мешкали Фрідолін і Майя, вітер завивав так протяжно, що можна було подумати: дерево хвилюється та злиться.

Фрідолін зітхнув: «Я пропрацював усю ніч! А що робити? Якщо хочеш чогось домогтися, то треба попідніти, ой як попідніти! Хоча, мушу вам сказати, не подобається мені ця сосна... От якби дав мені Бог розуму раніше, то я би неодмінно поселився у ялині».

— А як справи у ваших діточок? — по-дружньому запитала Майя, підтримуючи розмову.

Фрідолін подякував і забідкався: «Я не годен за всіма встежити! Та думаю, що з них таки будуть люди!».

Майя слухала просторікування брунатного жука і розглядала його. Недоладно великий, схожий на голову, панцир на грудях, і короткі, ніби кимось підрізані, надкрилки... Бджілка думала: може, Фрідолін і виглядає дещо безглуздо, навіть комічно, та цей незугарний чоловічок належить до страшенно небезпечної породи жуків-короїдів! А вони можуть наробити великої шкоди і могутнім лісовим велетам, та й навіть усьому лісу! Як наскочить навала жуків, таких, як Фрідолін, на яке дерево, то миттю позлітає з нього зелена хвоя чи листя, почне воно сохнути та помирати, і ніщо вже його не врятує... Маленькі розбійники не знають пощади. Вони руйнують кору дерева, по якій живильні соки потрапляють з коріння і

до верхівки. Свідки розповідають, що жертвами нападу орди короїдів ставали цілі ліси! Майя, задумавшись, розглядала Фрідоліна, і на душі у неї стало святково, коли вона уявила, наскільки важливим та могутнім може бути цей малесенький жучок!

Тим часом Фрідолін зітхнув і поскаржився: «Яке би гарне було життя, якби не було дятлів! Ото була би краса!».

— Ага, — кивнула на знак згоди бджілка, — жере все, що тільки йому попадеться!

— Якби ж то, — почав свою чергову філософську сентенцію жучок, — він поїдав тільки тих легковажних, безголових комашок, які сидять на корі, я би ще сказав: та нехай! Врешті,

навіть дятлові треба з чогось жити. Та де там! Ця безвідповідальна птаха залазить ще й під кору, в кожен наш закапелок, глибоко у наші ходи.

— Та ні, — не погодилася Майя. — Наскільки я знаю, дятел завеликий, він не пролізе по ваших ходах!

Тепер прийшла черга здивуватися Фрідоліну. Спочатку він лише звів догори брови і кілька разів поважно кивнув головою. Жучкові, очевидно, вельми сподобалося, що є речі, які він знає краще від інших.

— Завеликий? — перепитав він. — А хто говорив про його розміри? Ні, моя люба, ніхто не говорив, що власне дятел за нами полює! Я мав на увазі, що нам завдає шкоди його язик!

Ото ж Майя здивувалася! Фрідолін розповів, що у дятла довгий і тонесенький язичок, за формою схожий на черв'яка, гострий і липкий.

— Язик у нього у десять разів довший за мене! — аж зойкнув Фрідолін, безпорадно розвівши руками. — Принаймні він може так далеко його висунути зі свого дзьоба... Цей безсовісний дятел безсоромно висолоплює язика та пхає його у кожную шпаринку, кожную тріщинку в корі! А сам думає: може, там хтось ховається? Його язичисько пролазить навіть у наші канали! Один пан Бог відає, як він його туди примудряється засунути... Все, чого він тільки торкнеться, відразу намертво приклеюється — і дятел втягує язика назад!

— Я не з боязких, — мовила Майя, — але ваша розповідь навіює на мене жах!

— Та що там! У вас є жало, — не без заздрості заспокоїв бджілку Фрідолін. — Кожен опам'ятається і, так би мовити, задумається, якщо його вжалити в язик! А нам, бідолахам без жала, несолодко доводиться... Яюсь лиха доля спіткала мою кузину. Перед тим ми трохи посварилися стосовно моєї дружиньки. Я в себе вдома і знаю усі ходи-виходи, а вона ж у гості прийшла! Отож ми з кузиною посварилися і вона забралася геть. Та щойно вийшла, коли це чуємо — дятел шкрябає по корі нашого дерева і дзьобом вистукує... Мабуть, він тільки почав полювання, і саме з нашого дерева. Інакше ми би почули його здалеку та поховалися завчасно. Коли це нараз наслухаю, як моя бідолашна кузина заволає у темряві: «Фрідоліне, я прилипла!!!». Вона ще потріпалася трошки, потім усе стихло — і дятел застукотів далі. Ось таке трапилося з моєю кузиною. Вона пропала — і більше я її не бачив. Її звали Агата.

— Чуєте, як калатає моє серце? — стиха промовила Майя. — Не треба було вам розповідати... Принаймні не все одразу. Що тільки не діється на цьому світі!

Маленька бджілка подумала про те, що вона сама пережила, відколи покинула вулик, і про те, що ще може на неї чекати попереду.

Фрідолін несподівано розреготався і Майя, заскочена зненацька його веселощами, здивовано глипнула на нього.

— Хвильку, зараз! — аж вигукнув жучок. — Зараз побачите, як він вилізе на дерево! Він ще той фрукт, скажу я вам... Зрештою, самі все побачите.

Майя поглянула в той бік, куди спрямував свій погляд короїд, і побачила дивовижну комаху, яка повільно спиналася стовбуром дерева. Бджілка ніколи й уявити собі не могла, що можуть існувати такі комахи! Проте страх перед дивним створінням був більшим за здивування, отож вона поспіхом запитала у Фрідоліна, чи, часом, не треба заховатися.

— Та що ви! — відповів жук-короїд. — Сидіть собі спокійненько та чемно привітайтеся із добродієм. Він дуже вчений чоловік, мушу вам сказати! До того ж добряга та скромняга, яких світ не бачив. Такі, як він, завжди викликають посмішку, он, гляньте, що він робить!

— Він, мабуть, задумався, — припустила Майя, досі не оговтавшись від здивування.

— Та де там! Це він бореться з вітром, — засміявся Фрідолін, — якщо тільки в нього ноги не плутаються!

— Оці довгі ниточки — його ноги?! — страшенно здивувалася Майя. — Відколи живу, а такого дива не бачила!

Тим часом незнайомиць піднявся вище і бджілка змогла розгледіти його краще. Виглядало так, наче він не йшов, а летів! Його кругле тіло височіло над землею, а з нього звисали страшенно довгі тонесенькі ніжки, які розповзалися далеко

навсібіч, зберігаючи рівновагу. Дивна істота крокувала обережно, спершу обмацуючи те місце, де мала ступити. Під час кожного кроку брунатна кулька її тулуба смішно підстрибувала: вгору-униз, униз-вгору. Ніжки у незнайомця були такими тонюсінькими, що кожна з них окремо нізащо не змогла би втримати його тіла, тому крокував він, переставляючи кілька ніг одночасно.

Отака химерна хода незнайомця була пов'язана з його дивовижними кінцівками, бо вони були зігнуті саме посередині.

Майя аж у долоні сплеснула!

— Ото дивина! — вигукнула вона. — Хто би міг подумати, що такі тонюсінькі ніжки, як волосиночки, можуть так швидко пересуватися! Фрідоліне, це просто чудо якоесь!

— Дурниці! — по своєму оцінив диво природи жук-короїд. —

Якщо ти бачиш щось смішне, то з цього треба сміятися, а не заморочуватися складними питаннями!

— А мені зовсім не смішно, — заперечила йому Майя, — бо усі часто сміються з того, чого просто не розуміють.

Поки вони розмовляли, незнайомиць піднявся догори. Він поглянув на Майю з висоти своїх гострих колін і промовив: «Доброго ранку! Справжня буря, такий рвучкий вітер, любе панство! Чи не так? А може... ви маєте іншу думку?».

Доки він розмовляв, то ледве втримувався, аби не упастися додолу. Фрідолін тихесенько пирснув, але маленька Майя відповіла, як годиться, ввічливо, що вона має таку саму думку, і через цей вітрисько вона нині не змогла політати. Після цього вона відрекомендувалася, а незнайомиць тим часом намагався її розгледіти через ґрати свої ніг.

— Отож, Майє із бджолиного народу, — повторив він, — дуже радий знайомству! Мені доводилося багато чувати про бджіл. Мушу вам зізнатися, щоразу, як я себе називаю, то потрапляю у незручне становище. Річ у тому, що наша родина дуже різноманітна і відома під різними іменами. Нас називають косарями, косариками, а ще сінокосцями. Як би там не було, я належу до роду павуків, а звати мене Ганнібал.

Слово «павук» не викликає особливої радості поміж маленьких комахок. Швидше, навпаки... Майя теж не могла побороти свій страх, особливо, коли пригадала страшне знайомство з павучихою Теклею. Та виглядало на те, що Ганні-

бал навіть нічого й не зауважив. Тоді Майя подумала: «Ну й нехай, у випадку чого полечу. Що він мені зробить? Крил у нього немає, та й павутини він із собою не прихопив».

— Ви знаєте, мене так обсіли думки, так обсіли... Ви не проти, коли я підійду ближче? За оцією товстою гілкою я почуватимуся у цілковитій безпеці!

— Будь ласка, прошу, — і Майя посунулася.

Фрідолін, удосталь напирхавшись, відкланявся, а маленькій бджілці дуже закортіло дізнатися, що за обставини привели Ганнібала на її дерево. «Знову я зустріла щось незвичайне! — подумала Майя. — Який же цікавезний наш світ!»

Вітер почав потрохи стихати, крізь гілля уже почало вигравати сонечко. Десь на кущику внизу обізвалася, співаючи свою пісеньку, берестянка, і ліс одразу ж звеселів. Майя сиділа на гілці й спостерігала за пташкою. Бджілка бачила, як у тої дрижало горлечко, а голівоньку пташина спрямувала на зустріч сонцю.

— От якби я вміла співати, — зітхнула маленька бджілка, — вміла так виводити, як оце берестянка зараз. Я би сіла на якусь квітку — та й співала цілий день!

— Мабуть, це би гарненько звучало, — висловив припущення Ганнібал. — У вас такий дзижчальний тембр голосу!

— Пташки видаються такими щасливими... — позаздрила Майя.

— Еге ж, вони просто фантастичні, — погодився косарик. — Але подумайте — якщо кожен захоче чогось неймовірного — то світ догори дригом перекинеться! Приміром, берестянка надумає, що їй конче потрібне жало, а козі забагне політати і назбирати медочку. А насамкінець прийде жаба і забажає ножиська такі, як оце в мене. Що з того вийде га?!

Майя розреготалася, щойно уявила собі жабу з ніжками-ниточками та козу на квітці.

— Та ні, я би не хотіла аж таких кардинальних змін, — сказала вона, — я зовсім про інше. Як це чудово — приносити щастя іншим істотам, як оце робить пташка... Ой лишенько, та що ж це таке?! — страшенно здивувалася тільки-но побаченому. — Добродію, та у вас одна нога зайва!!! У вас же сім ніг!!!

Ганнібал насупив чоло і незадоволено роззирнувся: «Ага, понаприносили вони усім щастя... Якщо чесно, то у мене не забагато ніг, а замало».

— Ой, то ви зазвичай ходите на восьми ногах?! — ще більше здивувалася Майя.

— З вашого дозволу, — делікатно пояснив Ганнібал, — ми, павуки, завжди ходимо на восьми кінцівках. Розумієте, така наша природа... Та що там говорити, вісім ніг таки значно поважніше, аніж чотири чи дві! Одну ніженьку, так сталося, я втратив, шкода її. Мушу тепер давати собі раду з тими, що залишилися.

— Мабуть, це дуже неприємно — втратити ногу, — поспівчувала косарикові Майя.

Тим часом Ганнібал зручно вмовстився, сперши підборіддя на долоню, а ноги поставив так, щоби їх важче було перелічити.

— Розкажу вам, як це трапилося. Ну звичайно, тут не обійшлося без людини. Ми, комахи, усі дуже обережні та завбачливі, а от про людину цього не скажеш! Деколи вона хапає тебе, нібито ти — якась нежива цурпалка!

— Ой, як цікаво! — запалала цікавістю Майя. — Дуже цікаво почути вашу оповідку! Ви ж стільки всього знаєте!

— Свята правда, — погодився з нею Ганнібал. — Отож слухайте. Ми, косарики, ведемо нічний спосіб життя. Тоді я жив у зеленому садовому будиночку, який знадвору заріс плющем. Цей плющ покривав навіть розбиті шибки у вікнах, тож я мав можливість без особливих перешкод заходити та виходити. Так ось, коли стало темно, через сад до будиночка підійшла людина. В одній руці вона несла штучне сонце, яке вона називає лампою, у другій тримала пляшку, а під пахвою у неї був затиснений папір. Окрім того, в кишені людини була ще одна невеличка пляшечка. Людина поставила усе, що принесла, на стіл і почала роздумувати про щось своє, людське. Вона хотіла записати свої думки на папері. Ви, звісно, уже бачили папір, знаходили його у лісі чи в саду, тому знаєте, що це таке. Папір сам собою — білий, а чорне на ньому — це і є думки людини.

— Оце так! — вигукнула маленька Майя, втішена тим, що дізналася стільки всього цікавого.

— Щоби записувати думки, людині потрібні обидві пляшечки, — продовжував Ганнібал. — У маленьку вона вмочує дерев'яний стержень, а з великої — п'є. І чим більше людина п'є, тим швидше і легше вона пише. Звичайно, вона пише про нас, комах, викладає на папері все, що знає, і дуже старається. Проте результат від тієї писанини не особливий. Бо людина насправді знає про нас дуже мало, про наше духовне життя, про наші мрії, бажання, страхи... І зараз ви у цьому переконаєтеся.

— То ви не особливо високої думки про людину? — зробила свій висновок Майя.

— Та ні, що ви, що ви, — відповів косарик. — Але зрозумійте, коли у тебе лише сім ніг замість восьми, часом за тебе говорить образа...

— А, ось воно що, — зрозуміла стан павука Майя.

— Одного вечора, — продовжував Ганнібал, — я саме полював у куті вікна, а людина сиділа зі своїми пляшками та намагалася дати раду своїм думкам. Я був дуже розлючений через те, що всі манюсінькі мушки і комарики, якими я, до речі, харчуюся, повсідалися на штучне сонце людини та витріщалися на світло, всі як один — бевзні!

— Ну, — хмикнула Майя, — я би й сама при нагоді поглянула на щось таке...

— Поглянути — це нічого, хіба ж я щось маю проти?! Але поглянути — це не значить витріщатися! Ви би тільки бачили, як дурнуватو поводить ся це поріддя біля лампи! Вони раз-пораз товчуть своїми порожніми головами у скло! Чи хтось колись бачив такі манери?! А є ще й такі впертюхи, що витріщаються на світло, аж у них крила згорають!!!

— Бідолашні комашки, — поспівчувала Майя, — вони, очевидно, дезорієнтовані.

— То нехай би залишалися на вікнах, або під листками, — не підтримав бджілки Ганнібал, — там вони і від лампи далеко, і до мене близько! В ту бурхливу ніч я з вікна побачив комариків, які поодинці — то там, то сям — лежали навколо лампи. Ось тоді я подумав, що людині вони, очевидно, без потреби, отож вирішив собі їх забрати. Хіба може бути щось простіше і зрозуміліше?

— Звичайно, ні, — погодилася Майя.

— Отож бо й воно, а виявилось, що це настала для мене сумна година. Я тихенько і обережненько виліз ніжкою стола догори. Людина видалася мені страшенно великою, я почав спостерігати за нею, поволеньки переставляв ногу за ногою і наблизився до лампи. Поки я повз, ховаючись за пляшкою, все було добре, але щойно я вигулькнув, як людина мене помітила і одразу ж ухопила. Вона взяла мене за ногу, підняла догори і піднесла близько-близько до свої велетенських очей... А тоді мовила: «Гей, ви тільки погляньте!».

Ганнібал зітхнув, маленька Майя на хвилю притихла, а потім схвильовано запитала: «В людини такі великі очі?».

— Та ви про мене подумайте! — аж заволав Ганнібал. — Ви тільки собі уявіть, в якому скрутному становищі я опинився! Це ж вам не забавка: висіти на одній нозі перед велетенськими очима, які у тебе втупилися! Білі зубиська, що вицирилися із велетенського рота! Ви можете собі це уявити?

— Жахливо! — відповіла Майя. — Це справді жахливо!

— Слава Богу, моя нога не витримала і обірвалася. Мені навіть страшно уявити, чим би усе закінчилося, якби моя бідолашна ніженька не обірвалася! Я гепнувся додола і чкурнув настільки швидко, наскільки мені дозволили решта моїх

ніг. Я заховався за пляшкою та почав посилати жакливі прокляття на голову людини. Через це людина мене не переслідувала. Я побачив, як людина поставила мою ногу на білий папір і почала спостерігати, як вона намагається втекти. Але без мене моя нога, звісно, такого зробити не могла.

— Вона що, ще рухалася?! — перелякано запитала Майя.

— Ага, — підтвердив Ганнібал, а тоді вдався до пояснень. — Наші ноги, якщо їх відірвати, завше так роблять. От і моя нога хотіла побігти, але без мене просто не знала куди і лише смикалася на місці. Людина спостерігала за нею і безсердечно посміхалася, кепкуючи з мого горя.

— Бути такого не може! — не повірила оповідці страшенно перелякана Майя. — Відірвуля не може нікуди іти!

— Я перепрошую, а що таке «відірвуля»?

— Нога, яку відірвали, називається «відірвулею», у мене вдома завжди так кажуть, — пояснила Майя.

— Ваші словечка дитячі та застарілі! Ви мусите при звичаїтися до життя у великому світі та не вживати слів, яких освічені люди не розуміють! — суворо зауважив Ганнібал. — Потрібно казати «відірвана нога». А наші ноги справді після того, як їх відірвати, ще довго смикаються.

— Ні, — затялася Майя, — доки не побачу, доти не повірю!

— На що ви сподіваєтеся? Що я відірву собі ногу, аби вас переконати? — розлютився Ганнібал. — Ви неможлива істота! Ще ніхто і ніколи не вимагав у мене таких доказів!

Майя знітилася: вона ніяк не могла второпати, чого це в косарика так зіпсувався настрій, і у чому була її провина.

«Як це складно: спілкуватися з незнайомцями! Вони мислять зовсім по-іншому і неправильно сприймають твої слова», — подумала бджілка і стурбовано глянула на довгоногого павука.

— А чом би мені вас не зїсти? — несподівано бовкнув косарик, який сприйняв добродушність Майї за вияв слабкості. Раптом із бджілкою сталася разюча зміна: її сум ураз вивітрився, а натомість у серці запалала мужність. Вона випрямилася, пронизливо задзижчала, зблиснула очима і вигукнула: «Добродію, прошу не забувати, я — бджола!».

— Пардон, — поспішно бовкнув Ганнібал і, навіть не попрощавшись, повернувся на місці й так чкурнув стовбуром дерева додолу, як тільки йому дозволяли його сім ніг.

Майя не могла втриматися, щоби не розреготатись. Тим часом Ганнібал, який був уже внизу, під деревом, почав голосно лаятися.

— У вас дуже кепський характер, маю вам сказати! — схвильовано волав він. — Ви кидаєтесь зі своїм жалом на істот, які обділені долею і не можуть нормально пересуватися. Та зачекайте, ще прийде ваша година, і коли ви потрапите у скруту, то ще пригадаєте про мене і пожалієте мене!

І Ганнібал зник під листками мати-й-мачухи. Але Майї вже було не до нього. Її душа співала від щастя, адже вітер

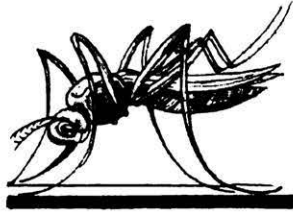
стих, погода покращилася, а високо в небі повільно тяглися кучеряві баранці хмар. Вони виглядали майже непорушними і осяяними, ніби Божі думки.

Майї непереборно захотілося відчутти прохолодну густу тінь лугу, повтішатися ласкавими промінцями сонечка на схилах по той бік озера. Вона бачила поперед себе стрункі дерева-трави, що гойдаються під вітром, високі жовті півники, що випинаються із ровів, залитих водою. Коли зазирнути усередину цієї квітки, то можна побачити таємничу темряву смерекового лісу. Маленька бджілка знала, що в тьмяній тиші цього лісу, де сонячні промені, проходячи через лапате гілля, стають червонястими та догідливо-дрімотливими, захована батьківщина казок...

Майя здійнялася у повітря і полетіла, навіть не усвідомлюючи, що вона робить. Її кликали лісові луки, уквітчані схили і крутогори.

«Боженьку ти мій, — подумала собі маленька бджілка, — як гарно жити на білому світі!»

Глава десята

НІЧНЕ ДИВО

Отак дні за днями, тижні за тижнями спливав час, який маленька Майя прожила на волі поміж інших комах. Інколи вона сумувала за тими, з ким познайомилася у найперші дні свого дитинства, а деколи їй нестерпно бракувало покинутого бджолиного народу. Бували моменти, коли просто хотілося працювати, відчувати користь від виконаної роботи. Проте, якщо дивитися правді у вічі, Майї було би важко жити розміреним бджолиним життям. Вона постійно прагла пізнавати нове, її вабили пригоди, і це заважало їй стати одним із гвинтиків великого механізму бджолиного полісу. Таке трапляється і у тварин, і між людьми: у когось може бути характер, який суперечить звичному укладу, і за це не варто засуджува-

ти... Адже найчастіше це не просто прояви норову, а високе прагнення пізнати щось нове. Крім того, не треба забувати, що з молодих бунтівників і утікачів часто виростають досвідчені та розумні чоловіки, або ж сповнені розуміння та доброчесності жінки. Маленька Майя мала чисту душу та співчутливе серденько, а її ставлення до величезного і прекрасного світу було сповнене відвертої допитливості та щирої радості.

Проте, навіть коли ти щасливий, дуже важко бути самотнім, і чим більше досвіду набиралася маленька Майя, тим частіше їй бракувало товариства і любові. Вона перестала бути маленькою бджілкою. Майя виросла і стала розкішною та сильною бджолою: талановитою, з блискучими міцними крильцями, гострим та небезпечним жалом і неабияким досвідом розпізнавати друзів та небезпеку. Майя набралася досвіду, здобула цінні знання і тепер хотіла використати їх з користю та на добро. Може, їй треба було вже повернутися у вулик, впасти до ніг королеви і попросити пробачення, щоби її прийняли назад у товариство? Але у Майї залишилася велика мрія: пізнати людину!

І лише це бажання стримувало її від повернення додому. Майя стільки всього чула про людину! І вся та інформація була такою суперечливою, що людина найчастіше поставала не мудрою істотою, а швидше пришелепкуватою. Проте у глибині душі бджілка вірила, що людина — це вінець природи, наймогутніша, найрозумніша істота.

Майя у своїх мандрах не раз бачила здалеку людей, одягнених у чорне, біле, червоне, зовсім строкате, великих і маленьких. Але бджілка ніколи не наважувалася підлетіти до них ближче. Якось, пролітаючи біля джерельця, вона зауважила, що там, унизу, вилискує щось червоне. Майя вирішила, що це квіти, тому полетіла у цьому напрямку. Яким же було її здивування, коли біля струмка Майя натрапила на людину із золотистим волоссям та рожевим обличчям. Та людина була одягнена у червоний одяг і безтурботно спала собі посеред квітів, що росли обабіч струмка. Вона отак лежала горілиць, розкинувши руки і, попри свій страхітливий розмір, виглядала такою гарною, що у бджілки від захоплення аж сльози на очах виступили! Майя забула про все на світі та завмерла, милуючись сном людини. Вона дивилася на цю істоту, і їй видавалося неможливим все те погане, що вона колись про неї чула. Всі ці балачки мусіли бути безсовісною брехнею. Така гарна істота не могла бути злою чи поганою, ніколи!

Поки вона так роздумувала, до неї підлетів комарик і привітався.

— Господи Боже! — збуджено прошепотіла Майя. — Ви тільки погляньте на цю людину, яка вона гарна! Вас не захоплює її вигляд?

Комарик здивовано зиркнув на Майю: «Захоплює? Атож, захоплює! Особливо її смак! Вона досить смачненька, ота людина! Я щойно зробив у ній дірочку і попив кривці у своє за-

доволення. Ви тільки погляньте на мій животик, бачите, як він пломенить червоним від крові?».

Майя аж за серце схопилася, щоби воно з переляку не вискочило з грудей. Так її вразила цинічна зухвалість комара!

— Людина помре від цього?! — вигукнула вона. — Де ви її поранили, у якому місці? Звідки у вас стільки зухвалості та такі ниці думки? Та ви просто розбійник якийсь!

Комар розсміявся і відповів високим пронизливим голоском, явно насолоджуючись: «Та це ще зовсім мала людина. Таку називають дівчинкою. У неї ноги до половини укриті кольоровим випуклим панциром. Я можу, звичайно, його проколоти, та, на жаль, до шкіри не дістану. У вас, серденько, ідеалізоване уявлення стосовно людей. Чи ж ви думаєте, що люди добрі? Та я ще ніколи не зустрічав такої, котра би мені хоч краплину крові подарувала!».

— Я не дуже добре знаю людей, — нерішуче пролепетала Майя.

— Але ж ви, бджолиний народ, поміж усіх комах найбільше контактуєте з людиною. Принаймні намагаєтеся. Це всім відомо.

— Я покинула свій вулик, — боязко зізналася Майя. — Мені там не подобалося, я хотіла пізнати світ.

— Та хто би міг подумати! Ви тільки погляньте на неї! — здивувався комарик і підлетів ближче. — І як воно вам — подорожувати? Мушу зізнатися, що мені дуже імпонує ваше прагнення до незалежності. Адже я сам ніколи би не хотів служити людям.

— Але ж вони нам також служать, — заперечила Майя, якій не сподобалося, що її народ принижують.

— Все може бути, — відповів комарик. — А до якого полісу ви належите?

— Я з рою бджіл, що мешкають у замковому парку. Нині дійсна королева — Гелена 8.

— Ага, ага, — комарик зігнувся у поклони. — Мушу визнати, у вас справді шляхетне походження. Моє вам шанування! У вас удома нещодавно сталася революція, чи не так? Один мій знайомий, розвідник із того рою, покинув ваш вулик. Я нічого не наплутав?

— Ні, все правильно, — з гордістю відповіла Майя. Вона відчула радість та задоволення від того, що її рідня користується повагою і така відома. Глибоко у серці Майя знову захотіла повернутися додому: вона запрагла зробити щось значне та хороше для своєї королеви та свого полісу. Майя навіть за-

була розпитати у комарика більше про людей. Хоча, цілком можливо, вона й не хотіла нічого питатися, бо ж хіба прочуєш від нахабного комара бодай одне добре слово про людину? Тим часом комарик уже зібрався відлітати.

— Піду ковтну ще раз наостанок, — посміхнувся він. — А потім разом із друзями полечу назустріч заходу сонця. Це для того, щоби завтра була хороша погода.

Майя полетіла геть: вона не могла спокійно дивитися, як комар зробить прикрість сонній дитині. Хоча вона й дивувалася, що комарик не загинув. Вона добре затимила повчання Кассандри: «Якщо вжалиш людину — помреш після цього!».

Майя дуже добре запам'ятала ці слова, але бажання більше дізнатися про людину не зникло. Навіть навпаки: бджілка вирішила діяти відважніше і не боятися, а твердо йти до своєї мети.

Усі бажання Майї сповнилися дивним чином, та ще й у такий гарний спосіб, що вона й уявити собі не могла! Цього теплого літнього вечора бджілка вляглася спати значно раніше, ніж зазвичай. Несподівано просто посеред ночі, вона раптово прокинулася, хоча нічого особливого не відбулося. Майя розплющила очі й побачила, що її спальня у дуслі залита м'яким сріблястим світлом, яке пучком тяглося з округлого входу. Спочатку Майя навіть поворухнутися боялася, та не зі страху, зовсім ні! Світло дивним чином несло із собою милий серцю спокій. А ще там, надворі, щось бриніло в повітрі, тихенько і

мелодійно... Нарешті Майя наважилася і поволеньки та обережно, заворожена дивним сяйвом, наблизилася до виходу із дупла і виглянула назовні... Їй здалося, ніби на весь світ опустилися якісь чари. Навкруги іскрилося та виблискувало чисте срібло, тисячі яскравих перлинок вабливо переливалися у траві. Здалеку це виглядало так, ніби землю укрило ніжне, мерехтливе накривало. Березові листочки завмерли, немовби у сні — все було сріблястим... Здавалося, увесь світ потонув у ніжному туманному світлі.

— Яка неймовірна ніч, — прошепотіла Майя, склавши на грудях руки.

На високому небі, трішечки прикритий листками бука, висів повновидий та ясний місяць. Саме він світився дивовижним сяйвом. А довкола нього виблискували тисячі сріблястих сяйливих цяточок! Такого дива Майя ще ніколи не бачила. Вона стояла, зачарована і розчулена, прислухалася до звуків ночі та ніяк не могла повірити, що це справді не сон.

І раптом поряд почувся голосний спів, який, очевидно, і розбудив її. Срібний звук коливався у високих тонах і можна було подумати, що це місячне сяйво ллється додолу, переливаючись. Бджілка почала роззиратися, щоби побачити, хто ж це так вправно сюркотить? Але химерна мінливість світла та тіні не дозволяла щось розгледіти: усе було вкрите чарівливою таємничістю.

Майя вже просто не могла залишатися у своєму сховку. Вона прагла пізнати цей новий для неї світ з усією його пиш-

нотою. «Господь захистить мене від небезпеки,— подумала вона, — я ж бо не маю нічого лихого на думці».

Майя уже хотіла полетіти у білясте сяйво на лугом, над яким завис повний місяць, як раптом зовсім поряд на букочий листок приземлилася якась невідома комаха. Прибулець повернувся до місяця, злегка припідняв своє вузьке крило та почав раз-по-раз проводити по ньому своєю ніжкою. Збоку виглядало, ніби комаха грає на невидимій скрипці... У результаті утворився дивний сюркотливий, сріблястий звук, який одразу ж заповнив собою тишу місячної ночі.

— Як чарівно... — прошепотіла Майя. — Не просто чарівно, а прекрасно і пречудово!

Майя швиденько полетіла до невідомого музиканта. Коли вона

приземлилася на листочку побіля музиканта, той припинив свою гру — і одразу ж запала така дзвінка тиша, від якої бджілка аж здригнулася. Несподівано стало тривожно, а з-поміж листя тонкими жмутами полилося біле, холодне світло.

— Доброї ночі, — ввічливо привіталася Майя, яка вирішила, що вітатися вночі слід так само, як і вдень, тому просто замінила слово «день» на «ніч». А опісля швиденько додала: «Вибачте, що я вам заважаю музикувати, але ваша гра така чудова, ваша музика така чарівна, що просто притягує до себе!».

Незнайомиць допитливо глипнула на Майю своїми величезними очиськами: «А ви що за кузька? Відколи живу, а такої ще ніколи не бачив!».

— Я ніяка не кузька, — обурилася маленька. — Я Майя і належу до бджолиного народу.

— А, бджолиний народ, так, так ... — відповів незнайомиць. — Ви денна, егеж? Мені про бджолиний народ якось розповідав їжак. Одного вечора він збирав мертвих трутнів, яких повикидали з вулика.

— О, так, — з острахом пригадала Майя, — це правда. Касандра мені розповідала: їжак приходить у сутінках, він сопе, плямкає і винюхує мертвих. Їй про це докладала сторожа. А ви спілкуєтеся з їжаком?! Але ж він — жахливе чудовисько!

— Я так не вважаю, — відповів незнайомиць. — Ми, нічні цвіркуни, маємо дуже гарні стосунки з їжаками. Звісно, час

від часу котрийсь із них робить спробу нас упіймати, проте ніколи ще їжак цвіркуна не упіймав, це марна справа! Інколи ми любимо подражнити якогось із них, це така у нас забава. Та зазвичай ми називаємо їжаків «дядьками». Розумієте, це життя... Мусить же і їжак з чогось жити! І доки він не намагається схрумати саме мене, доти мені байдуже.

Майя заперечливо похитала головою, вона не погоджувалася з таким ставленням. Проте образити незнайомця теж не хотіла, тому привітно запитала: «Отож, кажете, ви цвіркун?».

— Так, я нічний цвіркун, даруйте, але в мене зовсім обмаль часу, я мушу грати. Зараз саме повний місяць, а ніч — просто чудова.

— Будь ласка, — почала проситися Майя, — зробіть хоч раз виняток і розкажіть мені про ніч.

— Літня ніч — це найгарніше, що лише може бути на світі, — відповів нічний цвіркун. — Від неї серце наповнюється блаженством. Усе, що я можу вам розповісти про ніч, ви почуєте у моїй музиці. Та й для чого знати усе на світі? От ми, цвіркуни, не знаємо про життя майже нічого, але це не заважає нам сприймати всю красу світу!

І цвіркун почав вигравати — дзвінко і тріумфуючи. Його мелодія звучала голосно та велично, якщо слухати зблизька, як оце Майя. Навкруги панувала розкішна літня ніч, бджілка сиділа тихенько, вслухалася і роздумувала про життя.

Раптом стало тихо, щось тихенько забриніло — і бджілка побачила, як нічний цвіркун полетів геть: блідий у густому місячному сяйві.

«Ніч наводить сум», — подумала Майя. Вона таки вирішила полетіти на квітучий луг. Обабіч струмка росли водяні лілії. Водичка жебоніла і виблискувала, а похилені лілії, видавалося, поснули. «Вони заснули від щастя, що їх переповнило», — розмірковувала Майя. Вона присіла на білу пелюсточку і зачаровано спостерігала за жвавим потічком, як спалахують та гаснуть у ньому сяйливі іскорки. На другому березі білили у темряві берези — здавалося, що зорі заплуталися у довгих гілках і висять, ніби сережки. «Цікаво, куди тече ця вода? — задумалася бджілка. — Цвіркун таки має рацію, ми дуже мало знаємо про світ...»

Несподівано бджілка почула зовсім близько від себе, в бутоні однієї з лілій, тонесенький співучий голосок, ніжний і чистий. З усіх знайомих Майї істот жодна не мала такого голосу! У бджілки перехопило подих, серце шалено закалатало у грудях.

«Що ж це таке? — розхвилювалася вона. — Що ж це таке?»

Лілія злегка гойднулася, одна з пелюсток відхилилася — і Майя побачила малесеньку сніжно-білу людську долоню... Мініатюрні пальчики вхопилися за край пелюстки, за ними виринула голівка, вкрита білим волоссячком, а за мить з'явилася і вся істота: тендітна, у білій сукеночці...

Переляк та захоплення, які охопили Майю, неможливо описати. Бджілка просто оторопіла, сиділа непорушно і лише очима кліпала, спостерігаючи за з'явою.

Тим часом маленька істота видряпалася на край пелюсточки, простягнула рученьки до місяця, назустріч його променям, і з блаженною посмішкою почала розглядати прекрасну ніч. Аж ось вона кілька разів стрепенулася усім своїм прозорим тільцем — і на спинці у неї розгорнулися крильця, ще біліші за місячне проміння та чисті, немов сніг... Ці крильця виступали вище біленької голівоньки, а їхній нижній край сягав аж до стоп.

Такого дива Майя ще ніколи у своєму житті не бачила! Прекрасна істота стояла, простягнувши рученята угору, а потім заспівала пісню:

*Світло — вітчизна моя,
Ясному небу радію я,
Життя та смерть ідуть чередою,
А моя душа — завжди зі мною.*

*Моя душа — повівання,
Краси земної дихання,
Як лику Божого,
Так і творіння Його кожного.*

Майя тим часом голосно захлипала, хоча сама не могла пояснити: чи то від розчулення, чи то від щастя.

Маленька істота повернулася до неї.

— Хто це тут плаче? — запитала вона чистим голосочком.

— Ой, та це я, — зізналася Майя. — Ви вже вибачте, що я вам заважаю.

— А чому ти плачеш?

— Я сама не знаю, — відповіла Майя. — Може, через це, що ви такі прекрасні. Скажіть, хто ви? Ви ангел?

— Ні, — відповіла маленька істота та продовжила без жодної тіні усміху. — Я — квітковий ельф. Звертайся до мене на «ти». А що це робить маленька бджілка на луку посеред ночі?

Ельф підлетів до Майї та сів поряд із нею на пелюсточку лілії. Звідси він дивився на бджілку серйозним та дружжелюбним поглядом. Поки Майя розповідала йому про свої пригоди, золотоволосий ельф не зводив із неї своїх темних очей, які при місячному сяйві блищали на білому обличчі, немовби срібні.

Квітковий ельф гладив Майю по голівоньці весь той час, поки вона розповідала свою історію, та сердечно і з любов'ю дивився на неї. Від його погляду бджілка сяяла від щастя! Вислухавши Майїну розповідь, квітковий ельф промовив: «У нас, ельфів життя недовге — лише сім ночей. Але весь цей час ми повинні залишатися у квітах. Кожен у своїй, де народився. Коли хтось протягом цього часу залишить свою квітку, то умре, щойно небо забагряніє від перших сонячних променів».

Майя від переляку аж здригнулася і широко розплющила очі!
— Швиденько, швиденько, лети назад, у свою квітку! —
гукнула вона.

Ельф сумно похитав головою.

— Ні, вже занадто пізно, — пояснив він. — Проте послухай
далі. Більшість ельфів виходять зі своїх домівок. Вони роблять
це навмисно, бо хто вийде з дому і наважиться на передчасну
смерть, той може одарувати когось, виконавши будь-яке його
бажання. Отож, коли якийсь ельф твердо вирішив покинути
свою квітку, щоби сповнилося чиєсь заповітне бажання, у
нього відразу ж виростають крила...

— Ой, як прекрасно! — не стрималася від захоплення Майя. — Я би також вийшла із квітки. Це ж так чудово: виконати найзаповітніше бажання когось іншого!

Бджілці навіть на думку не спало, що саме вона була тією істотою, яку ельф першою зустрів, коли вийшов зі своєї квітки.

— А коли ти виконаєш те бажання, то одразу ж мушиш умерти, так?

Ельф кивнув на знак згоди, але цього разу зовсім не сумно.

— Ми ще побачимо схід сонця, — промовив він. — Але щойно спаде роса — ми перетворюємося на легку пелену і клубочимося над травною лугою. Ти ж, мабуть, не раз бачила, що ця пелена матово світиться зсередини, ніби усередині неї — світло? Це ельфи, їхні крила, їхні шати... Перетворившись у пелену зі світла, піднімаючись все вище і вище, ми стаємо краплинами роси та спадаємо дотолу. Рослини всотують нас, приймають у свої бутони — та ростуть. Минає час, і ми, ельфи, знову виходимо з квітів.

— То ти вже колись був ельфом?!

Ельф знову кивнув на знак згоди.

— Так, але я цього вже не пам'ятаю. Доки ми спимо у квітах — про все забуваємо...

— Думаю, гарно так жити, знову і знову, — висловила своє захоплення Майя.

— Так живуть не лише ельфи, а й усі на землі, — сказав ельф. — Потрібно лише дивитися на речі ширше та сприйма-

ти все різносторонніше. Не обов'язково прокидатися від довгого сну в бутоні квітки. Проте, сьогодні розмова не про це.

— Я така щаслива! — зраділа від здобутих нових знань Майя.

— Ти вже щаслива і в тебе немає жодного бажання?— здивувався ельф. — Ти ж бо перша, хто трапилася мені, і я маю виконати твоє найзаповітніше бажання.

— Я? — розгубилася Майя. — Та я ж лише бджола. Хіба ж я заслужила на таку доброту?

— Добро, як і красу, ніхто не заслуговує, — відповів ельф, — вони даються нам не по заслугах, а як тепло та світло від сонця — просто так.

У Майї шалено загувало серденько. Так, у неї була заповітна мрія, така бажана! Але вона так боялася її висловити. Проте ельф, здається, здогадувався, чого хоче бджілка, бо лише всміхнувся на знак того, що від нього важко щось приховати.

— Отож? — запитав він і відкинув пасмо золотого волосся, що спало на матове чоло.

— Я би хотіла пізнати людину, — пристрасно та швидко мовила Майя і одразу злякалася, що таке бажання неможливо виконати.

Та ельф серйозно і велично злетів у повітря, а його очі зблиснули твердою впевненістю. Він узяв Майю за руку і промовив: «Ходи зі мною. Нехай твоє бажання здійсниться».

Глава одинадцята

ПОЛІТ З ЕЛЬФОМ

Квітковий ельф та Майя полетіли у літню ніч. Коли вони пролітали над потічком, сліпучо-біле відображення ельфа блищало у водяному плесі сяйвом далекої зірки.

Майя повністю довірилася цій світлій істоті. Когось іншого вона б уже просто засипала різними запитаннями, та не ельфа. Ельф знає, що робить — відчувала вона. Коли вони пролітали через алею, на якій росли високі тополі, перед ними пролопотів крилами темний метелик, великий і дужий, немов птах. Квітковий ельф окликнув його: «Зачекай хвилику, я тебе дуже прошу».

Майя здивувалася, помітивши, як темний красень одразу ж послухався ельфа. Вони опустилися на гілку високої тополі. Навколо шепотіло та дрібненько шелестіло у місячному промінні листячко, а крізь нього можна було зазирнути дале-

ко в освітлений повним місяцем нічний краєвид. Метелик сів навпроти Майї, повільно підійняв догори свої крила і м'яко опустив їх додола, так, ніби хотів навіяти комусь прохолоду. Майя встигла помітити, що у нього на крилах були поперечні широкі смуги блакитного кольору. Метеликова голова була немовби вкрита темним оксамитом, а його обличчя, на якому виблискувала пара темних очей, нагадувало таємничу маску... У Майї аж мороз попід шкірою пішов, їй видавалося, що вона бачить найдивніший у своєму житті сон.

— Ви дуже гарні, — зізналася вона незнайомцеві. — Справді, дуже гарні.

Їй раптом стало так хороше на душі!

— А хто це з тобою? — запитав нічний метелик у ельфа.

— Це бджола, — відповів ельф. — Я зустрів її, коли вийшов із квітки.

Метелик, очевидно, знав, що це означає, бо поглянув на Майю майже заздрісно, а тоді кивнув їй — серйозно та задумливо.

— Вам дуже пощастило, — тихенько зітхнув він.

— Ви засумували... Щось трапилося? — співчутливо запитала Майя.

Метелик заперечливо похитав головою.

— Та ні, що ви, — по-дружньому та з вдячністю відповів він, і так привітно поглянув на Майю, що тій одразу захотілося заприятелювати з ним. Проте вона не наважилася відрекомендуватися: її збентежив велетенський зріст криланя.

Ельф поцікавився у нічного метелика, чи заснув уже кажан.

— Так. Уже досить давно, — відповів той.

— Ти запитуєш, бо хвилюєшся за свою супутницю, еге ж? — посміхнувся метелик.

Ельф кивнув на знак згоди, а Майї захотілося дізнатися, хто такий кажан, але в ельфа було зовсім обмаль часу... Відкинувши з чола своє волосся, він зітхнув: «Літня ніч така коротка... Полетіли, Майє, нам треба поспішити».

— Може, тобі допомогти? Я можу тебе понести на спині, — запропонував свої послуги нічний метелик.

Ельф подякував: «Якось іншим разом».

Поки вони летіли далі, Майя подумала: «Але ж цього не трапиться, отого іншого разу... На світанку ельф помре».

Нічний метелик продовжував сидіти і дивився услід друзям, аж доки сяйво від ельфа не розчинилося у темряві ночі. Потім озирнувся і почав розглядати свої крила із широкими синіми смугами. Він задумався: «Я стільки разів чув, що я сірий та гидкий, і що мій одяг не порівняти з пишними шатами денних метеликів. А от маленька бджілка побачила в мені лише прекрасне». Після цього він пригадав Майїне запитання. Чому він такий сумний сьогодні? «Ні, — відповів він уголос, — тепер я вже не сумний. Тепер уже все гаразд».

Тим часом Майя та ельф летіли густим садом, який виглядав розкішно у приглушеному місячному сяйві. П'янка пахла прохолодна роса, а сонні квіти просто зачаровували! Фіолетові кетяги акації вилискували свіжістю, а кущ червневих троянд

нагадував маленьке квітуче небо із червоними ліхтариками у ньому. Блідо та сумно миготіли у темряві білі зірочки ямину, розливаючи довкіл запаморочливо-солодкий аромат. «Хто би міг подумати, — нечулася від щастя бджілка, — хто би міг уявити, що вночі так прекрасно...»

Аж раптом її погляд упав на саяливу цяточку: «Ой, гляньно, зірка впала на землю! Метається туди-сюди у траві та ніяк не може відшукати дорогу на небо».

— Це не зірка, — спокійно і серйозно пояснив квітковий ельф. — Це світлячок.

Майя дуже здивувалася з такої дивовижі й водночас лише тепер зрозуміла, чому ельф видається їй таким добрим. Він ніколи не сміявся з її недосвідченості. Ба більше — пояснював їй усе, чого бджілка не знала, доповнював її знання та спрямовував думки у правильне русло.

— Світлячки — це дивовижні комашки, — пояснював ельф, — вони носять з собою світло! Їхні ліхтарики осявають морок ночі, а, крім того, таким чином вони знаходять в темряві один другого. Пізніше, як долетимо до людей, познайомишся з одним світлячком.

— А для чого я маю з ним знайомитися?

— За хвилю дізнаєшся, — відповів квітковий ельф.

Тим часом вони підлетіли до альтанки, густо зарослої жасмином та козозистом. Ельф і Майя опустилися зовсім низько, мало не до самої землі, аж почули тихесеньке шепотіння з-під густо сплетених листочків. Квітковий ельф кивнув до одного

світлячка: «Будь ласка, посвіти трішки, нам треба пролетіти через темряву поміж листочками і потрапити до жасминової альтанки».

— Агов, але ж твоє світло значно яскравіше від мого, — здивувався жук-світляк.

— Я теж так думаю, — погодилася з ним Майя. Хоча ляпнула це, аби лишень приховати хвилювання від того, що вона скоро мала побачити.

— Саме через це моє сяйво я мушу загорнутися у листок, — пояснив ельф, — бо люди побачать мене і перелякаються. Ми, ельфи, приходимо до людей лише у мріях і снах.

— Так, це зовсім інша справа, — погодився світлячок, — і справді, в такому випадку я придумаю найкраще. Я стара-

тимуся щосили! А оця величезна тварина, що з тобою, вона мені не заподіє шкоди?

Ельф заперечливо похитав головою, і світлячок за-спокоївся.

Квітковий ельф зірвав листочок і старанно у нього загорнувся, так, щоби його одяг ніде не відсвітлював. Опісля взяв маленьку квітку дзвоника і насадив собі на голову, ніби шолом, прикривши своє сяйливе волосся. Незахищеним лишилося тільки блискуче личко ельфа, але воно було таким манюнім, що помітити його було складно. Він попросив світлячка сісти йому на плече та пригасити крилами свого ліхтарика, щоби він не сліпив очі. Тоді ельф узяв Майю за руку і сказав: «А тепер ідемо, нам краще видряпатися нагору».

Доки вони спиналися пагонами догори, Майя запитала: «А люди бачать сні, коли сплять?».

— Вони не тільки бачать сні! Навіть коли не сплять, люди часто мріють. Тоді вони сідають, заглиблюються у себе, трішки нахиляють голову і дивляться удаль... Їхні мрії красивіші за їхнє життя, тому ми і з'являємось до людей у мріях.

Ельф замовк і швиденько притулив палець до вуст. А тоді пригнув маленьку гілочку жасмину і підштовхнув Майю уперед.

— Подивися униз, — прошепотів він, — там ти знайдеш те, чого бажала найбільше.

І маленька Майя побачила на лавочці двох людей. Це були дівчина та юнак. Вона схилила голову йому на плече, а він обняв її однією рукою, немовби хотів цим захистити від усього

світу. Вони завмерли одне коло одного, і лише дивилися широко розплющеними очима у темряву. Було так тихо, нібито закохані заснули, лише десь вдалині чулася пісня цвіркуна та

місячне сяйво ледь-ледь миготіло у листі. Маленька Майя захоплено спостерігала за обличчям дівчини. Хоча її личко і виглядало блідим та сумним, на ньому світилася ледь помітна радість, яка ніби висвітлювала личенько зсередини. У дівчини було розкішне, як і у ельфа, золотисте волосся, у якому виблискувало сяйво зоряної літньої ночі, та великі очі. Видалося, що вона хотіла віддати геть усе, лише б її хлопець був щасливим. Та ось дівчина повернулася до юнака, схилила його голову до себе та сказала щось на вушко... Від її слів

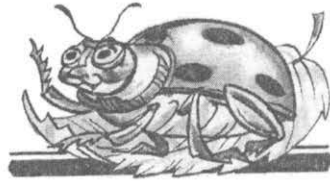
у нього на устах з'явилася щаслива посмішка. Майя навіть не уявляла, що якась істота на землі може так щасливо усміхатися! В очах юнака запалало таке щастя, така сила, ніби вся земля стала тепер лише його, а горе та біда з неї зовсім зникли.

Майя вже навіть не хотіла знати, що відповів юнак своїй коханій. Серце у бджілки затріпотіло, неначе блаженство, яке випромінювали ці двоє, тепер належало і їй. «Ось тепер я побачила найгарніше, — прошепотіла вона сама до себе, — найгарніше із того, що колись бачила чи ще побачу. Тепер я знаю, що людина найкраща тоді, коли любить іншу людину».

Бджілка навіть не усвідомлювала, як довго вона непорушно спостерігала за двома закоханими. Коли ж вона нарешті отямилася, то і вогник жука-світляка погас, і ельфа не було поруч...

А потім бджілка побачила далеко-далеко на горизонті вузьеньку червону смужечку сонця, що сходило...

Глава дванадцята

ПОЕТ АЛОЇЗ СЕМИКРАПКА

Наступного ранку Майя прокинулася у своєму «дерев'яному» помешканні, коли сонце вже високо стояло понад кронами буків. Спочатку бджілка навіть подумала, що всі пригоди, які вона пережила минулої ночі, їй наснилися, та потім пригадала, як прохолодного ранку прилетіла до свого дупла, а зараз вже й полудень скоро. Отже, все це трапилося насправді, вона літала вночі з ельфом. А ще — бачила людей, які, обнявшись, сиділи під місячним сяйвом у зарослій жасмином альтанці.

На вулиці немилосердно смажило сонце, здійснювся теплий вітерець і Майя чула гамір комахиних голосів. Хіба ж можна тепер порівняти їхні знання про людину із тим, що

Майя дізналася останньої ночі? Бджілка аж запишалася, що вона володіє такими потаємними, невідомими для загалу знаннями. Вона поспішила якомога швидше вийти на світ божий, так їй нетерпеливилось поділитися таким незвичайним досвідом!

Проте надворі, під гарячим літнім сонцем, усе йшло своїм звичним чином. Нічого не змінилося і ніщо не нагадувало про події літньої ночі. Комахи сновігали туди-сюди у своїх справах, віталися і летіли, повзли, стрибали далі. Над лугом, де росли високі літні квіти, колихалося гаряче повітря, а в ньому панував звичний хаос, який дзижчав, гудів, бринів, зумкотів, дзвенів, дзинчав, дзумів і хурчав. Майї стало якось сумно на душі. Вона раптом відчула, що в цьому галасливому світі немає жодної душі, яка би розділила з нею і щастя, і турботи. Вона так і не наважилася приєднатися до інших та поринути у метушню та сум'яття літнього дня. «Я полечу в ліс, — подумала вона, — ліс — він серйозний та грайливий водночас. Там мені зараз буде найкраще».

Той, хто швидко крокує по знайомій лісовій стежці, мабуть, і не підозрює, скільки таємничого та дивного ховається у лісових сутінках. Щоби побачити усі лісові чудеса, треба розвести гілки густих заростей та придивитися, що ж криється у ожиннику, у високих травах та густому мохові. Потрібно звертати увагу на затінені місцини, на прогалини у землі, на дупла дерев, аби побачити усе те, що причаїлося за потріска-

ною корою пеньків, у закрученому сплетінні коренів, які так нагадують клубочки гадюк, що сплелися у якомусь фантастичному танці... Тут і вдень, і вночі вирує життя, сповнене радостей, невдач, небезпеки, боротьби, страждань і задоволення.

Маленька Майя залетіла поміж брунатні колони стовбурів, які підпирали дах із густого листя. Щиро кажучи, вона дуже мало знала про особливості життя у лісі. Бджілка побачила під собою вузьку стежечку, яка звивалася галявиною, і полетіла по ній. Що це була за дорога! Інколи вона пролітала через такі затінені місцини, що їй видавалося — запала густа ніч, і сонце уже ніколи не вийде на обрії... Та за мить вона ловила його золоті промені поміж кущиків орляку та у квітучих пагонах ожини.

Несподівано ліс розчахнувся вигадливо оздобленою брамою дерев — і Майя вилетіла на широченне поле пшениці, по вінця залите золотим сонцем! Попри дорогу висвічували синявою волошки та поломенів дикий мак. Маленька бджілка присіла на гілочку берези, що росла край поля, та замилювалася застиглим золотом, що розкинулося перед нею цієї погожої днини. Нива — як море! У травах перекочувалися хвилі — це злегка повівав м'який вітерець, який не хотів порушувати спокою цього досконало гарного світу. Кілька маленьких барвистих метеликів гралися під березою у «З маку на мак». Серед маленьких метеликів ця гра вельми популярна: кожен має опуститися на квітку поблизу, але квіток — завжди

на одну менше, аніж учасників гри. Тому той, хто залишиться без квітки, сідає посередині та подає сигнал. За ним усі метелики дружно здіймаються у повітря та займають якусь іншу квітку, а хто не встиг — знову сідає у центрі. Це дуже цікава гра! Майя певний час задоволено стежила за веселощами метеликів. Такої гри можна було би навчити і молодих бджілок у вулику, тільки тоді їй треба було би назвати «Від чарунки до чарунки». Та Кассандра, мабуть, не дозволить: вона занадто сувора бджола.

Несподівано маленькій бджілці стало дуже сумно. Цей сум навіяли спогади про рідну домівку. Майя сиділа, похнюпивши носа, коли хтось гарикнув їй мало не у самісіньке вухо: «Доброго ранку, ви маєте бути хижою твариною, якщо я не помиляюся?».

Заскочена зненацька, Майя аж підстрибнула, страшенно перелякавшись, і рвучко повернулася у той бік, звідки пролунав голос.

— Та ні, я зовсім не хижа.

Поруч з нею сиділа істота, яка нагадувала брунатну півкулю з сімома чорними цятками. З-під червоного купола, який чудово виблискував на сонці, виднівся манюнький чорненький тулуб, на якому миготіла пара світлих оченят. Крім того, Майя ще зауважила тонесенькі ніжечки-ниточки, які стирчали з-під поцяткованого купола і вправно пересували цю гору. Саме оцей маленький грубась і був тим, хто

щойно звернувся до Майї із запитанням. Попри свій чудернацький вигляд, незнайомиць сподобався бджілці, очевидно, через те, що справляв позитивне враження.

— Вибачте, а ви хто? — запитала бджілка. — А я, власне, Майя і належу до бджолиного народу.

— Ви мене хочете образити, чи як? — відповів коротун. — Я ж вам нічого поганого не зробив...

— Та ні, не хотіла я вас ображати, — аж налякалася Майя. — Я справді вас не знаю.

— Кожен може так сказати, — бурчав товстунчик. — Зачекайте, ось я допоможу вам додуматися. Полічіть-но! — і коротун обернувся до Майї спиною.

— То мені рахувати цятки?

— Так, коли ваша ласка, — підтвердив жук.

— Цяток — сім, — відповіла маленька Майя.

— Отже? — почав допитуватися коротун. — Ви ще й досі не можете зметикувати? Ну то добре, я вам скажу. Я належу, як ви самі щойно перелічили, до родини семикрапок. А звати мене Алоїз. За фахом я — професійний поет. Люди ж називають мене «сонечко». Хоча, це їхня назва і їхня справа. Тепер ви вже знаєте, хто я, еге ж?

Майя навіть побоялася щось відповісти, аби не образити чуйну поетичну натуру Алоїза.

— О! — патетично вигукнув Алоїз. — Мені додають на снаги лише кілька речей на світі: сонячне сяйво, полуденна тиша, спокій та прихильне ставлення людей...

— То ви що, не споживаєте ніякої їжі?— здивувалася Майя.

— Та ні, чому ж, я споживаю тлю. А ви хіба харчуєтеся не нею ж?

— Фууу, — гидливо скривилася Майя, — вона така...

— Яка? Що з нею не так? — здивувався Алоїз.

— Для мене незвична ця їжа, — затнувшись, викрутилася Майя.

— Ну звісно! — аж скрикнув Алоїз і спробував звести плечима, та його міцний купол не дозволив цього зробити. — Ви ж — справжня міщанка, яка робить лише те, що звикла робити! А ми, поети, не можемо таким задовольнятися. Послухайте, у вас є вільна хвилина?

— Звичайно, знайдеться.

— Тоді я прочитаю вам одну зі своїх поезій. Заплющіть очі та сконцентруйтеся на мелодиці, не дозволяйте довкіллю вам перешкодити. Вірш називається «Людський перст». Він написаний під впливом особистих вражень поета, себто, мене. Ви слухаєте?

— Так, — відповіла Майя, — вслухаюсь у кожне слово.

— Отже, «Перст людини».

*Якось ти мене підняв,
День мені цей щастям став!
Круглий ти, простертий вгору,
На верху маєш напівкруглу гору,
Загострену та міцну,
Ще й рухому он яку!*

*Здолу важний ти такий,
Непорушний та міцний!*

— Ну як? — запитав Алоїз опісля короткої паузи. В нього на очах виступили сльози, а голос тремтів.

— Вірш зачепив мене за живе, — мовила Майя, дещо ошелешена такою високою поезією. Правду кажучи, їй доводилося чувати і кращі речі.

— А форма? Вам сподобалася форма вираження? — меланхолійно усміхнувшись, запитав Семикрапка, яким повністю опанував дух його вірша.

— Круглий ти, простертий вгору, — процитувала Майя, — Цікава форма!

— Коли я говорю про форму, то маю на увазі не буквальну, а поетичну форму вираження у моїй поезії.

— А, — постаралася зробити розумний вигляд Майя. — Форму я вважаю гарною, дуже пасує.

— Що, правда? — стрепенувся Алоїзій. — Ви ж переконані, що цю пісню можна віднести до вершин світової поезії, і що нічого кращого ви досі не чули! Усім античним поетам до мене — як до неба рачки! І взагалі, мистецтво постійно має нести новизну, отоді воно і є справжнім мистецтвом. На жаль, більшість поетів забувають про це... А ще! Який у мого вірша розмір!

— Ще б пак, — бовкнула навмання Майя, — я так собі думаю...

— Ви вірите в мою поетичну велич, ви виражаєте надію і на мою подальшу продуктивну творчість, — перебив її Семикрапка. — Я такий вам вдячний, що й слів немає! Але я змушений іти далі, творити в іншому місці, на самоті. Бо лише самота — це прикраса справжнього поета. Ви знаєте, через вашу віру у мій безмежний талант я дещо знітився... Аж незручно почувуюся... Тому — бувайте!

— І вам усього найкращого, — з полегшенням попрощалася Майя. Вона так і не зрозуміла, для чого коротун завів з нею балачку. «Та це, власне, його особиста справа, нехай сам і розбирається, — подумала вона. — Він, звісно, не видатний поет, але хтозна, може, колись нам стане». Майя подивилася услід Алоїзію, який старанно спинався по гілці. Його дрібненьких ніжок не було видно і виглядало, ніби він котиться.

Потім Майя поглянула на золотисте море пшениці, над яким весело тріпотіли крильцями грайливі метелики. Воно сподобалося їй значно більше, ніж висока поезія Алоїзія Семикрапки.

Глава тринадцята

ЗАМОК ШЕРШНІВ

Ох, як гарно почався для Майї цей день і як жахливо мав він для неї закінчитися... Після зустрічі з поетом Алоїзом Семикрапкою Майя мала ще одне дивне знайомство. Це сталося пополудні, поблизу великої, старої залізної бочки, наповненої водою... Бджілка саме сиділа посеред пахучих квітів бузини, які віддзеркалювалися у непорушних темних водах бочки. Десь вище життєрадісно виспівувала берестянка, і Майя аж пошкодувала, що не може завести собі приятелів між птахів. А товариші з них були би геть кепські, адже одразу зжирали кожную комаху, друг ти, чи ворог, — однаково. Про всяк випадок Майя заховалася серед білих парасольок суцвіття бузини і слухала пташине щебетання... Аж раптом хтось поруч із нею

голосно зітхнув. Коли бджілка озирнулася, то побачила надзвичайну істоту, таких вона ще ніколи не зустрічала! Спочатку їй здалося, що це створіння має з кожного боку щонайменше сотню ніг! Істота була утричі довшою за бджілку, проте значно тоншою, нижчою і зовсім без крил.

«Господи Боже ти мій! — аж перелякалася Майя. — Це ж як швидко ви, мабуть, бігаєте!»

Незнайомка задумливо поглянула на неї: «Хтозна, хтозна... Могло бути і краще... Із тими ногами — один клопіт! Знаєте, поки поворухнеш одною ногою, а тоді другою — так багато часу мине... А коли я була ще молода-зелена і не зауважила цієї особливості, то уявіть собі, хотіла ще більше і більше ніжок! Але як Бог дав, так і має бути... А ви, власне, хто така?».

Майя відрекомендувалася.

Істота кивнула і поворушила парою ніг: «Мене звати Ієронім, я з родини багатоніжок. Егеж, наш рід дуже давній і завше ми викликали здивування, як оце у випадку з вами. Ще б пак, немає більше жодної тварини на світі, яка би мала стільки ніг, як у нас. Щонайбільше вісім — та й по всьому!».

— А ви дуже цікаві, — визнала Майя. — І забарвлення у вас якесь особливе... У вас є сім'я?

— Та ні, що ви! Навіщо вона мені здалася? — пхикнула у відповідь багатоніжка. — Хіба з цього може вийти щось путнє? Я вас прошу! Вилупимося з яйця — і по всьому. Якщо вже ми не зможемо зіп'ястися на власні ноги, то хто ж тоді зможе, га?

— Оце вже точно, — трішки подумавши, була змушена погодитися Майя. — То що, у вас навіть друзів, товаришів немає?

— Ні. А навіщо вони мені, любонько? Мені достатньо того, що я харчуюся і сумніваюся.

— Ой, а у чому ви сумніваєтесь?

— У всьому. Сумніватися — мій вроджений дар! — відповів Ієронім. — Я мушу постійно сумніватися.

Майя здивовано поглянула на багатоніжку. Вона просто не могла збагнути, як можна постійно сумніватися?! З іншого боку, бджілка не хотіла виглядати надто допитливою і пхати свого носа у чужі справи.

— Ось зараз я сумніваюся в тому, що ви обрали найкраще місце для відпочинку. Хіба ви не знаєте, що тут є, на цій високій вербі?

— Ні, не знаю. А що там?

— От бачите, я одразу засумнівався, що вам це відомо. Там — замок шершнів.

Майя від почутого мало не гепнулася із парасольки бузини додолу. Бідолашна бджілка побіліла і тремтячим голосом поцікавилася, де саме шершні влаштували своє розбійницьке кубло.

«А бачите, он там, межі гіллям, на стовбурі стару шпаківню, бачите? Її так жахливо прилаштували, що я відразу засумнівався, що там може поселитися якийсь шпак. Бо коли вихід зі шпаківні не спрямовано на схід сонця, то полохливий шпак не буде поспішати там селитися. Отож, там замешкали шершні. Влаштували там своє місто та укріпили його. В оцій шпаківні — найбільше тутешнє укріплення шершнів. Такі речі вам треба було би знати, бо наскільки мені відомо, шершні полюють на бджіл».

Проте бідолашна Майя уже не слухала багатоніжку — вона вдивлялася у брунатні мури укріплення, які рудою плямою виділялися на тлі зеленого листа. У бджілки перехопило подих.

— Я мушу забиратися звідси, — розхвилювалася вона.

Але тієї ж миті позаду голосно та люто зареготали — і Майя відчула, як хтось так міцно вхопив її ззаду за карк, що малій здалося: зараз їй скрутять в'язи. Ніколи у своєму житті Майя не забуде цього лиховісного гиготіння. Це був злий,

в'їдлиий сміх пітьми, до якого додавалося страшне шурхотіння-дзеленчання панцира. Ієронім щодуху дременує усіма своїми ніжками геть і зрештою, пролетівши поміж гілками, шубовснує у бочку. «Я маю великі сумніви щодо всього цього», — встиг він ще крикнути, але маленька Майя його вже не слухала.

Спочатку бджілка навіть і поворухнутися не могла, настільки міцно її тримали. Скосивши очі, Майя змогла побачити лише частину ніби закутої у золото руки, аж ось над нею несподівано з'явилася величезна голова зі страшнучими щелепами. Спочатку Майя подумала, що це велетенська оса, та пізніше зрозуміла, що потрапила у лапи до шершня. Укриті чорними та жовтими смужками, немов у хижого тигра, чудовисько було учетверо більше за бідолашну бджілку.

Майя спромоглася нарешті подати голос і закричала, щосили кличучи на допомогу.

— Та лишися ти цього, — добродушно пирхнув шершень і вишкірився до Майї: — Твоя смерть буде швидкою, не переживай.

— Відпустіть мене, — зойкнула Майя, — інакше я зараз вас вжалю просто у серце!

— Ого, просто в серце? — вицирився шершень. — Крихітко, а ти хоробра. Може, почекаєш трішечки з тим жаленням, га?

На Майю напала відчайдушна сміливість. Зібравшись з усіма силами, вона крутонулася, дзвінко та високо загуділа бджолиний бойовий клич і вдарила жалом шершня просто у груди... Проте сталася страшна річ: жало замість того, щоби вразити ворога, лишень зігнулося, ударившись у панцир розбійника.

Шершень гнівно блиснув очима: «Мала, за таке зухвальство я міг просто би зараз відірвати твою голову! Неодмінно так і зробив би, якби не наша королева... Вона, знаєш, дуже полюбляє свіженькими бджілками хруматити, живими, а не здохлими вже. А ти в нас он який ласий шматочок! Тому, як відданий солдат, я просто зобов'язаний віддати тебе своїй королеві!». З цими словами шершень, міцно тримаючи Майю, здійнявся у небо і полетів до замку шершнів.

«Ні, я цього не витримаю», — лишень і встигла подумати Майя — та втратила свідомість.

Коли вона згодом прийшла до тями, то зауважила, що перебуває у геть темному приміщенні. Крім того, тут повсюди стояв гострий, пронизливий дух. Такого смороду Майя ще ніколи не чула і він дуже налякав її. Бджілка поволі пригадала останні події — і їй стало нестерпно сумно. Вона навіть хотіла розплакатись, але стрималася.

«Поки що мене не зжерли, — спробувала вона сама себе підбадьорити, але затремтіла і додала: — Проте, це може трапитися кожної хвилини». Через стіни її в'язниці до бджілки долинали голоси. Майя роззирнулася і побачила, що в одному місці стіна має шпарину: через неї досередини потрапляло світло. Шершні будують свої стіни не з воску, як це роблять бджоли, а використовують уже сухий матеріал, що нагадує м'який сірий папір. Світло, що потрапляло до Майїної в'язниці через шпаринку, дало можливість бджілці трохи розгледітись. Побачене змусило бідолашну бджілку завмерти на місці від переляку... Навкруги лежали тіла мертвих комах. Просто біля ніжок Майї лежав жук-бронзівка, трохи далі виднілися напівзотлілі останки великого туруна, а довкіл на підлозі валялися крильця та пусті хітинові оболонки вбитих бджіл.

«Ой, на мене чекає те ж саме!» — заскиглила Майя. Її трусило від крижаного страху та від побаченого жахіття, тож вона скулилася в куточку своєї темниці.

Та ось Майя знову виразно почула голоси шершнів. Страх перед неминучою смертю знову погнав її до шпаринки і бджілка зазирнула до неї.

Зовні була величезна зала, уцент забита шершнями та упійманими жуками-світляками, які пишно освітлювали похмуре приміщення. Просто посеред зали на троні сиділа королева шершнів. Виглядало на те, що шершні зібрались обговорити якесь дуже важливе питання. Майя уважно дослухалася до кожного слова, що долинали до неї. Вона розглядала шершнів із химерним відчуттям — це була суміш дикого жаху і щирого захоплення. Ще б пак, бджілка уперше в житті мала можливість розгледіти їх зблизька. Трусячись від страху, Майя дивилася на розкішний блиск їхніх золотих панцирів. Чудові чорні смуги, які вкривали все тіло знизу, викликали захоплення, яке відчуває дитина, яка вперше побачить у зоопарку тигра.

Один із вартових пройшовся уздовж стін і наказав світлякам світити щосили. Робив він це тихенько, пошепки погрожуючи, щоби не заважати шумом зібранню: штовхав кожного довгою палицею і шипів раз за разом: «Ану світи, бо зараз проковтну!».

Так, порядки у замку шершнів були просто жахливими.

Майя почула, як королева шершнів мовила: «Отож, ми зробимо, як і домовлялися: на світанку, за годину до сходу сонця, всі бійці збираються разом. Ех, це буде славний наліт на місто бджіл у замковому парку! Ми сплюндруємо вулик уцент, візьмемо тисячі полонених! Гелену восьму — бджолину королеву — я наказую схопити живцем і привести до мене!

Бийтеся мужньо і повертайтеся додому із гідною здобиччю!
А зараз — усім відпочивати перед боєм!».

Із цими словами королева здійнялася у повітря і разом з
почтом та охороною покинула залу.

Бідолашна Майя мало не заридала вголос.

«Мій народ! — схлипувала вона. — Мій дім!»

Бджілка затулила долонею рота, щоби не закричати з
розпуки.

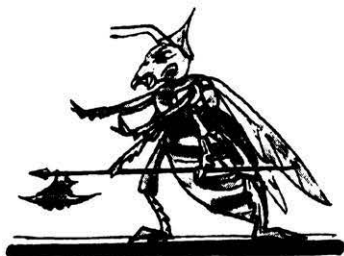
«Краще би мені раніше загинути, аніж таке почути, —
стогнала вона. — Ніхто не попередить моїх рідних про небез-
пеку. Їх переб'ють уві сні. Боже милостивий, допоможи мені
та моєму народові уникнути цієї злої долі!»

Тим часом у залі згасали жуки-світляки: їх з'їдали одного за одним шершні. Скоро стало зовсім темно, і в замку шершнів запанувала тиша. Видавалося на те, що про Майю просто забули.

У камеру Майї повільно почало проникати слабке світло, і їй здалося, що вона чує, як знадвору лунає нічна пісня цвіркуна. Майя ще ніколи не була у таких страшних місцях, як в'язниця з останками комах у замку шершнів...

Глава чотирнадцята

ВТЕЧА

Минуло трохи часу, поступово Майя заспокоїлася і задумалася. «Я сиджу отут, бідкаюся на долю, плачу, — подумала вона, — а в мене ж є здоровий глузд, та й чуюся я ще в силі! Нехай я помру, та зроблю це достойно, не ганьблячи честі мого народу і моєї королеви, які зараз у небезпеці. Я мушу спробувати їх урятувати!»

Відколи Майя утекла з дому, вона рідко пригадувала, що належить бджолиній громаді. Та варто було маленькій дізнатися про підступний план шершнів, як вона відчула величезну відповідальність за подальшу долю бджолиного полісу. Це додавало їй неабиякої рішучості та мужності!

— Хай живе моя королева! — щосили вигукнула Майя.

— Ану, тишина в камері! — почувся ззовні грубий голос.

Але ж і жахливим був цей голос! Це, мабуть, кричав охоронець, який саме обходив територію. Очевидно, настала вже глибока ніч.

Коли його кроки завмерли удалині, Майя почала розширяти шпарину в стіні поміж її темницею і великою залою. Бджілці без особливих зусиль вдалося прогризти стіну, хоча і довелося витратити досить багато часу. Нарешті вона обережно пролізла крізь дірку. В неї шалено калатало серце, бо ж Майя чудово усвідомлювала: якщо її зараз схоплять, то вб'ють на місці! У замку було чути голосний храп, у залі панувала напівтемрява, і єдиним джерелом світла був вхід, через який усередину

лилося приглушене синє сяйво... «Це місяць світить», — вже знала тепер Майя. Отож вона крадькома, попід стінкою, ховаючись у тіні, почала тихенько підкрадатися до виходу. «Там уже воля», — подумала бджілка. Прохід був повністю залитий місячним світлом. Тихесенько, крок за кроком, Майя йшла по ньому, і брама ставала все ближче і ближче. «Якщо я зараз полечу, — подумала Майя, — то вирвуся на свободу». Серце так шалено калатало в її грудях, ніби хотіло вистрибнути звідти.

Аж ось бджілка побачила вартового, який, спершись на колону, стояв у її тіні. Майя застигла, немов укопана. Вся надія на звільнення миттю вивітрилася. Пройти непомітно повз чатового було просто неможливо. І що ж їй тепер робити?

«Найкраще, що я можу зробити, це повернути назад і шукати інший вихід», — подумала Майя і вже збиралася повертатись, але її увагу привернула поза велетня... Той стояв непорушно, задумливо втупившись у нічний ландшафт перед собою. А як виблискував під місячним промінням його золотий панцир! Було в його поставі щось таке, що зворушувало. «Він виглядає сумним, — подумала бджілка, — а який же він гарний! Благородна постава, ошатний блискучий панцир. І вдень, і вночі — він завше носить його, не скидаючи, адже завжди готовий до всього: і розбою, і боротьби, і смерті...»

Маленька Майя у своєму захваті аж забула, що перед нею — ворог. Як часто з нею таке траплялося! Як часто бджілка з її пристрасстю до всього красивого просто забувала про небезпеку!

Аж раптом вартовий стиха промовив: «Мала, підійди ближче».

«Що? — скрикнула Майя. — То ви мене побачили?»

«Уже давно, дитино. Ти прогризла дірку в стіні, а потім, постійно ховаючись у тіні, прокралася аж сюди. Але тут ти побачила мене — і на тому вся твоя хоробрість скінчилася. Так було, еге ж?»

«Так, все так і було», — зізналася бджілка, що аж трусила-ся від страху.

Отже, вартовий увесь час стежив за нею... Майя пригадала, що вже чула про надзвичайно гострий зір цих метких розбійників.

— Чого ти прийшла сюди? — добродушно запитав вартовий. Майя ще більше впевнилася у тому, що він справді дуже засмучений. Виглядало на те, що він заклопотаний чимось значно важливішим, аніж вона.

— Я хочу на волю, — відповіла Майя. — І взагалі, мені не забракло сміливості, мене просто спинили краса вашого золотого спорядження. А зараз я приймаю бій!

Вартовий нахилився, здивовано поглянув на Майю і посміхнувся. Його посмішка зовсім не була злою.

— Мала, — відповів шершень, і його голос пролунав майже сердечно, — ми не будемо битися. Звичайно, ти належиш до могутнього та сильного народу. Але ми однаково сильніші. Принаймні коли шершень вийде сам на сам із бджолою, то поразки їй не оминуть. Якщо тобі сподобалося тут, можеш

постояти, потеревенимо про те, про се. Але недовго. Потім я розбуджу солдатів і вони відведуть тебе назад, до твоєї камери.

Як не дивно, та логічно обґрунтована дружлюбність шершня збила бойовий запал Майї більше, ніж якби він виявив злість чи ненависть. Почуття, які зараз заволоділи бджілкою, були близькими до захоплення. Вона поглянула великим сумними очима на свого ворога і зітхнула: «Я завжди чула лише погане про шершнів. Але не всі шершні погані! Ось ви, ви не можете бути поганим. Я не можу в це повірити».

Воїн спокійно поглянув на Майю: «Хороші та погані є усюди, це не залежить від роду чи виду. Та не забувай, ми споконвічні вороги, і ворогами залишимося навічно».

«А ворог завжди повинен бути поганим? — не стрималася від запитання Майя. — Коли ви дивилися у ніч, я навіть забула, що ви мій ворог. Мені просто здалося, що ви засмучені. А я завжди вважала, що істоти, які можуть сумувати, ніколи не бувають злими».

Зауваживши, що вартовий промовчав, Майя продовжила уже сміливіше: «Так, ви маєте владу і силу. І у вашій волі або відвести мене назад у в'язницю, де я загину, або дарувати мені волю».

Вартовий випростався. Від його руху панцир зарипів та дзеленькнув, а рука, яку він підняв, блиснула у блідому місячному світлі. Світало...

— Твоя правда, — відповів він, — у мене є сила і влада. А ще — у мене є довіра мого народу та моєї королеви. Я отри-

мав наказ: жодна бджола не може живою вийти із замку. І я не збираюся порушувати присяги.

Помовчавши трохи, він додав, ніби розмовляючи сам із собою: «Я вже знаю, що це таке — невірність даному слову... Це так боляче — коли тебе покидають... Ех, Шнук, Шнук...».

Маленька Майя стояла зворушена і розгублена. У неї ж теж було почуття вірності, відданості своєму народові! Бджілка відчула, що іншого виходу на свободу, окрім грубої сили чи хитрощів, у неї немає. Кожен з них виконує свій обов'язок і, попри це, вони залишаються чужинцями та ворогами. Проте, що за ім'я щойно згадав воїн? Він говорив про якусь Шнук, що зрадила його? Шнук... Та це ж та гарна бабка, яку вона зустріла на березі лісового озера, поміж сяйливих лілій! Майя аж здригнулася від хвилювання! Може, це їй якось допоможе? Вона обережно запитала:

— Перепрошую, а хто така Шнук?

— Ой, мала, Шнук — не твоя турбота, — відповів вартовий. — Я її втратив і більше ніколи не побачу.

— Я знаю Шнук, — намагаючись виглядати байдужою, мовила Майя. — Шнук, вона з роду бабок. Думаю, що вона найгарніша з них усіх.

Майя навіть не встигла здивуватися, так швидко відреагував вартовий на її слова. Здається, він забув про все на світі, підбіг до бджілки і закричав: «То ти знаєш Шнук? А ну кажи, де вона?».

— Ні, — категорично і тихо відрізала Майя, яка всередині аж засяяла від радості.

— Я тобі зараз голову відкушу, якщо не скажеш! — заволав шершень і підійшов зовсім близько.

— А моїй голові однаково недовго ще бути на в'язах. То для чого зволікати? Зробіть це. Я не зраджу милу бабку, свою хорошу подругу. Ви ж бо хочете її, як і мене, в полон взяти.

Розбійник важко дихав. Надворі вже почало розвиднятися, і Майя помітила, що у нього бліде чоло, а в очах — страх і нерішучість.

— Господи Боже ти мій, — промовив він, і було видно, що шершень спантеличений та розгублений. — Вже час, я мушу розбудити решту. Ні, ні, маленька бджілко, я не хочу ніякого зла для Шнук. Та я її більше за своє життя кохаю! Скажи, де мені її знайти?

— А я люблю своє життя, — філософськи змінила напрямок розмови Майя.

— Якщо скажеш, де живе Шнук, — сказав вартовий, Майя бачила, як важко йому даються ці слова, він аж трусився весь, — я відпущу тебе на волю, і лети — куди тобі тільки заманеться!

— А ви дотримаєте свого слова?

— Клянуся честю розбійника, — гордо поклявся вартовий.

Майя і слова не могла видушити. Час збігав, до світанку залишалися лічені хвилини, та серце бджілки святкувало перемогу.

— Добре, — погодилася мала, — я вам вірю. Слухайте уважно. Знаєте, де біля замку ростуть старі липи? За ними тягнуться одне за одним квітучі луки, а потім — велике озеро. З південного боку, де у нього впадає струмок, на сонці виблискують білі водяні лілії. Там в очереті й живе Шнук. Ви обов'язково її там знайдете, у самий полудень, коли сонце стоїть у зеніті.

Розбійник схопився обома руками за голову. Йому, очевидно, було дуже важко себе пересилити.

— Ти кажеш правду, — тихо мовив він і зітхнув так, що було незрозуміло — радість це, чи сум. — Вона мені сказала, що хоче до своїх білих, які колишуться на воді. Вона тоді про лілії говорила. Ти — вільна, можеш летіти... Дякую.

Вартовий відійшов убік, звільняючи прохід. Надворі світало — розпочинався ще один літній день.

«Розбійник уміє тримати своє слово», — сказав вартовий. Він не знав, що Майя чула про нічну змову шершнів, тож думав собі: «Ну що таке одна-єдина бджілка? Скоро їх тут буде тисячі в полоні».

— І вам усього найкращого! — гукнула Майя і помчала, навіть не подякувавши за звільнення. У неї просто не було часу на це.

Глава п'ятнадцята

ПОВЕРНЕННЯ ДОДОМУ

Маленька Майя летіла так швидко, як тільки могла. Мобілізувавшись, зібравши в кулак всі свої сили, всю свою волю, бджілка мчала, немов стріла, випущена з лука вправною рукою. Щоби ви знали, бджоли дуже вправно та швидко літають, швидше за інших комах. Майя намагалася хутчій дістатися до лісу, аби знайти там надійний сховок: а раптом шершень пошкодує, що відпустив її та, розбудивши інших, кине́ться навздогін?

З дерев додолу, на зів'яле листя спадали важкі краплі роси. Тут було так холодно, що бджілка заледве ворушила крильцями. Навкруги панувала така тиша, ніби сонце забуло про бідолашну землю, і всі живі істоти заснули вічним сном. Майя піднялася так високо, як тільки могла. Зараз для неї є

лише одна мета: вона мусить якнайшвидше знайти свій вулик, відшукати свій народ, свою батьківщину, якій загрожувала смертельна небезпека! Вона має попередити їх! Вони повинні приготуватися відбити напад, запланований розбійниками-шершнями цього ранку! Все-таки, бджолиний народ — то велика сила. Вони здатні стати на захист Вітчизни і битися навіть з переважаючими сила супротивника. Проте, якщо вулик заскочать зненацька, рано-вранці, коли всі ще сплять: і королева, і солдати, тоді бути біди... Чимало бджілок потраплять в полон, і шершні святкуватимуть перемогу. Маленька Майя подумала про силу і міць своїх родичів, про їхню готовність до самопожертви та вірність королеві. Від цих думок вона сама запалала ненавистю до ворогів, сама вже була готова померти за свій народ! У її серці спалахнули мужність, щастя і любов.

Раптом Майя збагнула, що не може зорієнтуватися... Так-так, вона загубилася... Ще ніколи в житті вона не літала так високо. Від холоду боліло все тіло, та й згори важко було розгледіти якісь знайомі місця... «Як же мені знайти дорогу додому? Як вчасно попередити про небезпеку?», — зітхнула вона. Аж несподівано якась незвідана сила потягнула її у певному напрямку. «Чому мені хочеться летіти саме туди? Це, напевно, мене притягує рідна домівка», — Майя віддалася цьому відчуттю і швидко полетіла в тому напрямку. Несподівано бджілка відчула шалену радість: удалині замаячили сірі

крони лип із замкового парку. На галявині Майя побачила, як починають клубочитися світлі пасмути туману, і подумала про квіткових ельфів, про їхню добровільну та радісну смерть. Спомин про ельфів знову наповнив її серце впевненістю і розігнав останні страхи. «Ну й нехай, — думала вона, — нехай мене зневажають за те, що я покинула поліс. Нехай королева покарає мене, лише б їм усім оминути лиху годину».

Ось уже біля довгого кам'яного муру видніється голуба ялина, яка служить захистком для її полісу від західного вітру. А ось червоні, сині, зелені льотки: брами її рідного дому. Серце у Майї шалено закалатало і малій перехопило подих, але бджілка опанувала себе і скерувала до червоного льотка. Він має привести її до рідного народу, до королеви. Коли вона приземлилася на дощечку під льотком, її перепинила сторожа, двоє вартових. Вони одразу схопили бджілку, та Майя від хвилювання не могла і слова мовити... Вартові мали рацію, адже жодна чужа бджола не має права без дозволу королеви зайти у вулик. Такий вчинок одразу карається смертю.

— Ану назад! — грізно крикнув вартовий і грубо відштовхнув Майю. — Що це вам таке на думку спало? Забирайтеся геть, бо ми вас заколемо! — тоді вартовий звернувся до свого товариша і здивовано запитав: — А в тебе вже колись таке було, щоби хтось із чужих бджіл хотів зайти, та ще й так рано?

Майя вигукнула пароль, який ідентифікував її як бджолу саме цього вулика, і вартові одразу ж її відпустили.

— Як це так? — закричали вони в один голос. — Ти одна з наших, а ми не знаємо тебе в лице?!

— Відведіть мене негайно до королеви, — не захотіла вдаватися до довгих пояснень Майя. — Ведіть зараз же, інакше може трапитися велика біда!

Вартові стояли на місці і переминалися з ноги на ногу. Вони не наважувалися виконувати наказ, бо не розуміли, про що йдеться.

— Королеву не дозволяється будити перед сходом сонця, — нерішуче мовив один із чатових.

Тоді Майя скрикнула так голосно і пристрасно, що обох вартових аж заціпило: «Вона взагалі може не прокинутися! За мною летить смерть, — та додала гнівно: — Ведіть мене до королеви, зараз же!».

Перелякана та глибоко вражена її словами сторожа відразу кинулася виконувати наказ.

І ось вони вже гуртом поспішають теплими, до болю знайомими вулицями і переходами. Майя пригадувала одне місце за іншим. Водночас її охопив цілий вихор відчуттів: хвилювання, поспіх, її серденько тяжко стріпувалося від глибокого суму, який їй навіювали рідні місця.

«Я знову вдома», — лопотіла вона зблідлими вустами.

У прийомній залі королеви у Майї мало не підкосилися ноги. Вона враз відчула себе страшенно втомленою. Один із вартових одразу кинувся на допомогу і підтримав її. Тим часом інший кинувся у покої королеви. Обоє солдатів уже відчули, що має відбутися щось надзвичайне, отож вартовий, який тепер виконував роль посильного, біг з усіх сил. Кілька бджіл, які мали готувати віск, уже були на ногах, отож з цікавістю випинали голівки: що сталося? З парадної кімнати королеви вийшло двоє офіцерів. Майя відразу зрозуміла, що це її особиста охорона. Обидва мовчки і серйозно, не промовивши ані слова, встали по обидва боки від входу. Це означало, що скоро з'явиться і сама королева.

Королева прийшла сама, без почту, з нею були лише дві служниці та особистий ад'ютант. Коли королева побачила, в якому поганому стані маленька бджілка, яка вона схвилювана, то відразу кинулася до Майї, а з її обличчя зникла суворість.

— Ти прийшла з важливою звісткою? — спокійно запитала королева. — Хто ти?

Майя не могла мовити ані слова... Зрештою, доклавши чималих зусиль, їй вдалося вигукнути: «Шершні!».

Королева страшенно зблідла з лиця, та опанувала себе. Це надало сили і Майї.

— Ваша Величносте! — вигукнула бджілка. — Прошу мене вибачити, я не виконувала своїх обов'язків, як це належиться бджолі. Але про це я пізніше розкажу і покаюся у тому, що зробила, і про що шкодую усім своїм серцем. Та зараз мова не про це. Цієї ночі мені дивом вдалося вирватися з полону шершнів. Останнє, що я від них почула, було ось це: нині на світанку на поліс буде скоєно напад з метою грабунку та захоплення полонених.

Неможливо описати той жах, який справили Майїні слова на оточуючих! Обидві служниці, голосно скрикнувши, гепнулися додолу, втративши свідомість, охоронці-офіцери, бліді від жаху, готові були вибігти з кімнати, щоби бити на сполох і піднімати військо, а ад'ютант лише промовив: «Господи Боже милосердний» — і роззирнувся навсібіч.

Варто лише було побачити, з яким холоднокривним спокоєм та силою духу королева сприйняла цю жахливу новину! Вона трішки випросталася, і її постава набула того вигляду, який всіх насторожував і водночас викликав безмежну довіру. Маленька Майя подивилася на повелительку і, здригнувшись, подивувалася її величі.

Королева кивнула, підкликаючи до себе обох офіцерів, і коротко та голосно віддала кілька наказів. Майя почула лише закінчення: «... даю вам хвилину на виконання, інакше залишитесь без ваших голів». Проте обоє офіцерів зовсім не виглядали на таких, кого треба було підганяти: вони миттю рвонули з покою виконувати доручення.

— Вельмишановна пані, — видихнула Майя.

А королева, нагнувшись, поглянула бджілці у вічі. Майя побачила, що повелителька дивиться на неї ніжно і її погляд сповнений любові.

— Я дякую тобі, — сказала королева. — Ти врятувала нас усіх. І що б ти раніше не скоїла, твій сьогоднішній вчинок у тисячу разів перекидає попередні провини. А зараз, серденько, іди, відпочинь. Ти жахливо виглядаєш... І рученьки он як трусяться.

— Я хотіла би померти за вас, — пролепетала бджілка.

Тоді королева відповіла: «Ти не повинна цим перейматися. У нашому полісі живуть тисячі бджіл, і кожна готова пожертвувати собою заради блага інших, заради мене. Тут є кому воювати і є кому помирати, якщо доведеться. Іди відпочинь».

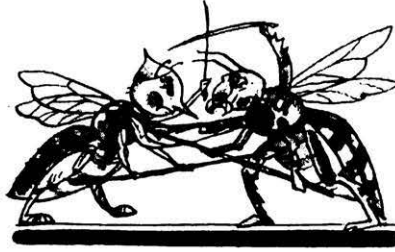
Королева ще раз нахилилася до маленької, поцілувала її у чоло, а потім кивнула своїм покоївкам, щоби вони потурбувалися про спокійний сон Майї.

Бджілка була щаслива до глибини душі! Немов у забутті, вона десь здалеку чула дзвінки та високі сигнали сурм, бачила, як високопоставлені чиновники збігалися і штовхалися у передпокої королеві, а потім Майю захопило глухе гудіння, що сколихнуло весь вулик.

«Солдати, наші солдати!», — прошепотіла покоївка, яка стояла поруч. Останнє, що Майя почула, лежачи в маленькій і тихій спальні, куди її привели і вклали в ліжечко покоївки, це ритмічні звуки маршового кроку війська, що гупало мало не за дверима її кімнати. Весело і бадьоро лунали чіткі команди... А вже засинаючи, вона почула маршову пісню бджіл-солдатів:

*Світле сонечко яскраве,
Нас на битву проводжай!
Дай нам битися на славу,
Перемоги побажай!
З нами королева-мати,
Ми — її міцні солдати!*

Глава шістнадцята

БИТВА БДЖІЛ ІЗ ШЕРШНЯМИ

Вулик-поліс бджолиного народу схвильовано гудів. Навіть у дні останньої революції не було такого сум'яття, як зараз. У полісі не залишилося жодної бджоли, котра би не була сповнена благородного гніву та обурення. Кожна була готова кинутися на лютого ворога, щоби розправитися з ним на місці. Та, попри гнів і обурення, у вулику панував ідеальний порядок! Було просто дивно, як швидко зібралися війська, а кожен із мешканців полісу знав своє місце та готовий був щомиті прийти на допомогу.

Потрібно сказати, що на сполох вдарили дуже вчасно. Бо коли на чатах біля входних воріт вулика стали вишколені охоронці, саме надлетіли розвідники, що доповіли: шершні

наближаються! Після цієї звістки вулик завмер у очікуванні бою... Зберігаючи спокій, перші шеренги солдатів у повній бойовій готовності стояли біля входу. Довкола запала мертва тиша. Лише позаду лунали приглушені команди офіцерів, які наводили лад у резервних підрозділах. Можна було подумати, що всі у вулику сплять, і лише біля воріт невтомно та безшумно працювали бджоли-робітники, дюжина тих, хто вміли працювати з воском. Вони отримали наказ звузити вхід до вулика за допомогою воску. За кілька хвилин, немов за помахом чарівної палички, з'явилися дві товсті стіни з воску, яких навіть найсильніші шершні не змогли би зруйнувати, не змарнувавши часу. Льоток суттєво зменшився у своїх розмірах.

Королева зайняла позицію угорі — це дозволяло їй стежити за ходом бою. Навколо неї прудко бігали, виконуючи різні доручення, ад'ютанти.

З'явився третій розвідник. Повністю знесилений, він опустився на коліно перед королевою.

— Я останній, Ваша Величносте! — скрикнув він із останніх сил. — Більше ніхто вже не прилетить, решта загинули.

— Де зараз шершні? — запитала королева.

— Вони вже під липами! — вигукнув він, і в його голосі вчувався страх смерті. — Ви тільки прислухайтесь, як гуде повітря під крилами цих велетів!

Проте, нічого такого не було чути. Очевидно, у розвідника не витримали нерви і він досі вважав, що його переслідують.

— Скільки їх? — суворо спитала королева. — Відповідай тихо.

— Я нарахував сорок, — прошепотів вивідувач. Хоча королева і злякалася такої великої кількості ворогів, та виду не подала і промовила голосно, з притиском: «Ніхто із них більше не побачить свого рідного дому!».

Слова королеви справили неабияке враження на солдатів та офіцерів. Вони пролунали для них таким собі передбаченням перемоги — і всі збадьорилися.

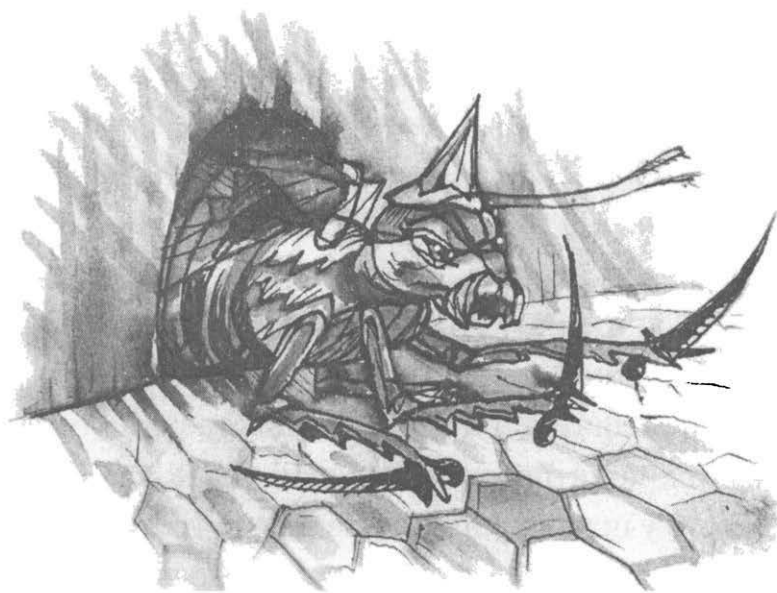
Проте вже скоро радість зникла з їхніх облич і мужні бджілки зблідли... Тихе ранкове повітря почало наповнюватися спочатку ледь чутним, а потім все голоснішим і голоснішим гудінням, на вході нараз стало темно — і всі чітко та ясно почули моторошний шепіт, упізнали голоси найстрашніших у світі комах-розбійників та убивць. Перші солдати поглянули один на одного, прощаючись перед неминучою смертю, а воїни у перших шеренгах уже знали, що не мине й хвилини — і вони загинуть у двобої зі значно сильнішим ворогом.

Та ось згори спокійно і чітко пролунав наказ королеви: «Дайте їм зайти. Нехай заходять один за одним. Не розпочинайте бою, доки не почувєте мого наказу. За сигналом перші ряди заслону, десь близько сотні, мають атакувати тих, хто уже всередині. Задні ряди тим часом перекриють вхід і не дадуть вдертися решті. Таким чином ми розпорошимо ворожі сили. Воїни, що стоять у перших рядах, запам'ятайте, що

від вашої сили та витримки, від вашої мужності залежить подальша доля усього нашого полісу. Будьте певні: у сутінках ворог буде дезорієнтований, шершні не знають, що ми приготувалися дати відсіч...».

Королева замовкла, бо у брамі з'явилася голова першого розбійника... Він обережно роззирався, мацаючи вусиками стіни та клацаючи своєю щелепою зі страхітливими зубами. Розбійник поволі просовувався уперед, все далі й далі, і ось уже стало видно його страхітливо великий смугастий тулуб та міцні крила. У ранкових сутінках зблиснув його панцир. Громадою бджіл ніби хвиля прокотилася — проте ніхто із

солдатів ані словом не озвався. Шершень тихо відповз назад та відрапортував назовні: «Всі у вулику сплять! Вхід — наполовину замуrowаний, ніде не видно вартових. Не можу визначитися — це добрий знак, чи поганий».

— Це добрий знак! — пролунала відповідь. — У наступ!

До вулика беззвучно заскочило двоє розбійників, вилискуючи обладунками. Їхній вигляд та озброєння справляли неабияке враження. Ось у вулику вже вісім розбійників, а сигналу про атаку досі немає... Може, королева від переляку заклала на місці та не годна вимовити ані слова? А розбійники, хіба вони не бачать, що ліворуч і праворуч вишикувалися бджоли-солдати, готові прийняти мужню смерть?

І ось згори пролунало: «Заради вічної справедливості, задля захисту вашої домівки, іменем вашої королеви — у бій!».

Нараз вулик загудів... Такого дружнього та голосного бойового оклику тут ще ніколи не було! Видалося, що від цього кличу вулик зараз розвалиться на шматки! Там, де поодинокі стояли шершні, миттю утворилося дике місиво із тіл... Молодий бджолиний офіцер ніяк не міг дочекатися, доки королева виголосить наказ. Він хотів першим кинутися на ворога! І він таки став першим — першим, хто загинув у бойовищі. Молодик від нетерплячки притупцював і тремтів, готуючись до стрибка, тож коли пролунали перші слова команди, він кинувся просто у ікла шершня! Тоненьке та гостре жало офіцера ковзнуло поміж головою розбійника та його панциром і гли-

боко встромилося у шию ворога. Офіцер ще встиг побачити, як шершень гнівно скрикнув, скрутився, на мить перетворившись на жовто-чорну блискучу кулю, а наступної миті жало розбійника пробило офіцерові груди та влучило йому просто в серце... Вже помираючи, він побачив, що смертельно поранений ворог зник у сплетінні судомних тіл...

Відважна смерть солдата надихнула решту, вселила у їхні серця дику рішучість битися до самої смерті! Скажена атака розлючених бджіл збентежила шершнів, поставила їх у страшенно скрутне становище.

Проте шершні — древній розбійницький рід, що звик жити і помирати зі зброєю у руках. Вбивати і грабувати — це їхня сутність. Звісно, дикий опір бджіл заскочив їх зненацька, та це ще не означало, що битва програна. Бджолині жала не могли пробити обладунків шершнів, а їхні сила та розміри надавали розбійникам суттєвої переваги. Бойовий клич шершнів лунав усе голосніше!

Ті шершні, які встигли пролізти у вулик, швидко зметикували, що повинні обов'язково прорватися уперед, адже, притиснуті до входу, перешкоджають зайти іншим розбійникам. Тому клубки з живих тіл покотилися уперед: темними вулицями та проходами. Наказ королеви був добре продуманим: щойно коло входу звільнялося місце, як задні ряди солдатів кидалися на захист вхідної брами. Це був старий і перевірений спосіб захисту: як тільки шершень, що намагався прорва-

тися всередину, починав слабнути, то солдати, які прийняли на себе перший удар, розступалися, роблячи вигляд, що теж знесилені. Та коли ворог, а не забуваємо, що він був один і вже втомлений, проходив у місто, ворота прикривалися новими групами. І шершня уже атакували воїни, котрі не брали участі в бою: свіжі та бадьорі. Тоді у більшості випадків розбійник гинув уже під час першої атаки.

Бойові вигуки переміщувалися зі стогонами помираючих і квилінням поранених. Страшні жала шершнів просто викошували сотні бджілок, і до самих воріт дорога була встелена тілами убитих. Шершні, які вже були всередині, розуміли, що дорогу назад відрізано і, очевидно, жоден з них живим уже звідси не вибереться, тож билися з розпукою приречених. Проте один за одним вони все ж помирали. На допомогу бджолам прийшла і та обставина, що отрути у жалах ворогів ставало усе менше і менше. Тобто, уколи їхніх жал переставали бути смертельними. Бджоли, яких було поранено, тепер уже знали, що скоро одужають — і це додавало наснаги. А біль за долі убитих товаришів помножував їхню мужність.

Звуки бою почали поволі стихати. На голосні окрики шершнів знадвору зсередини вулика вже ніхто не озивався...

— Вони всі мертві, — скривившись від болю втрати, мовила королева шершнів, і подала сигнал про відступ. Тепер у неї стало значно менше воїнів. А люте гудіння бджіл у вулику лунало аж на вулиці, далеко за стінами полісу.

— Не обійшлося без зради, — проскрипів зубами ватажок шершнів, — бджоли влаштували нам пастку, отже, їх хтось попередив.

Рештки війська шершнів зібралися на голубій ялині. Тим часом надворі ставало все світліше і світліше, на верхівках лип зачервоніли перші промені сонця. Голосно заспівали птахи, випала роса. Зблідлі та тремтячі від бойового шаленства, воїни зібралися навколо свого командира, а він ніяк не міг вирішити, чи дати волю своїй сутності хижака, чи виявити мудрість. Ні, воювати далі безглуздо — весь рід у небезпеці винищення. Тому ватажок неохоче, трусячись від обурення, вирішив відіслати до бджіл парламентаря, щоби спробувати домовитися про видачу полонених.

Ватажок подумки вибрав найрозумнішого зі своїх офіцерів і голосно віддав йому наказ.

Відповіддю була гнітюча тишина: названий був серед тих, хто прорвався усередину.

Тоді ватажок шершнів поспішно вибрав іншого парламентаря. Він злякалася за долю своїх воїнів, які залишилися у вулику.

— Поспіши вже! — підігнав він парламентаря і простягнув йому ніжну пелюстку жасмину замість білого прапора: — Разом взагалі можуть прийти люди, і тоді нам усім кінець. Передай бджолам, що ми відступаємо і обіцяємо ніколи більше не нападати на їхній вулик. А вони нехай видадуть нам полонених шершнів.

Парламентар швидко полетів до вулика. Перед брамою він помахав, на знак своїх мирних намірів, білим прапором, а потім опустився на дощечку під льотком.

Королеві бджіл одразу доповіли про перемовини, і вона відіслала на зустріч свого ад'ютанта. Коли ад'ютант повернувся із пропозицією шершнів, йому веліли переказати наступне: «Все, що ми можемо для вас зробити, це винести з вулика ваших убитих солдатів, забирайте їх із собою, якщо захочете. Ми полонених не брали: всі, хто зайшов до нас, — мертві. Ми не віримо вашій обіцянці більше не приходити. Та дарма,

приходьте ще, коли вам заманеться, але майте на увазі: вас завжди зустрічатимуть так, як сьогодні. Хочете продовжити бій — вперед! Ми всі, як один, готові!».

Ватажок шершнів аж зблід, коли почув таку відповідь. Він люто стиснув кулаки: він залюбки послав би і решту воїнів на штурм, проте здоровий глузд все-таки переміг.

— Ми ще повернемося! — люто проскреготав він. — Але як таке могло трапитися? Ми ж сильніші та могутніші за бджолиний народ! Досьогодні кожен мій похід закінчувався славною перемогою. Як же я тепер, після такої страшної поразки, постану перед своєю королевою?

Трусячись від люті, ватажок знову повторив: «Чому ми зазнали сьогодні поразки? Причина тільки одна — зрада!».

Один із шершнів, який вважався другом королеви, відповів: «Так, ми сильніші, ми могутніші за них, але бджолиний народ — згуртований і вірний. А це — дуже велика сила. Цій силі ніхто не може протистояти! Кожнісінька із бджіл вірно служить своєму народові, своїй державі!».

Але ватажок не слухав його. «Ще прийде день моєї помсти! — лютував він. — Що мені до мудрагельства цих міщан? Я — розбійник, і помру розбійником. Але продовжувати бій — велике глупство. Звісно, ми зітремо з лиця землі цей поліс, але нагородою нам усім буде смерть у його руїнах».

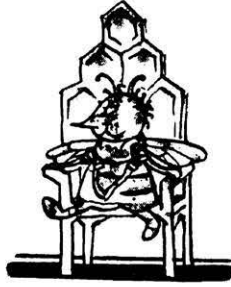
Повернувшись до парламентаря, ватажок крикнув: «Скажи їм, нехай винесуть наших убитих воїнів! Ми відходимо».

Тим часом королева бджіл віддала наказ відновити охорону вулика та винести назовні убитих шершнів. Усі кинулися виконувати розпорядження. Тіла розбійників одне за одним, повільно, через гори трупів, виносили до виходу і викидали. Шершні, які сиділи на ялині, похмуро спостерігали, як безвільно тріпочучи крилами, на землю падали тіла їхніх загиблих побратимів. Це була картина безмежного смутку, яку освітлювало ранкове сонце. Двадцять один шершень знайшов безславну смерть у вулику. Всі вони лежали купою на траві біля вулика. Розбійникам не дісталось ані краплини меду, вони не захопили жодного полоненого. Шершні підібрали вбитих — і полетіли геть. Бій завершився. Бджолиний народ здобув славу перемогу!

Але як дорого обійшлася мужнім бджілкам ця перемога... По цілому місту лежали бездиханні тіла його захисників: у проходах, на вкритих сутінками вулицях, перед комірчинами з медом, перед чарунками, де вигодовували малят... У цей гарний літній ранок, наповнений солодкими ароматами квітів і яскравим сонцем, у вулику почалася сумна робота: мертвих треба були винести назовні, а пораненим надати необхідну допомогу. Та не минуло й кількох годин, як у вулику закипіла буденна праця. Адже бджоли не святкують своїх перемог і недовго тужать за своїми загиблими. Кожен мовчки тамує у своєму серці як гордість, так і біль втрати, і виконує свій обов'язок. Дивний все-таки народ, оці бджоли...

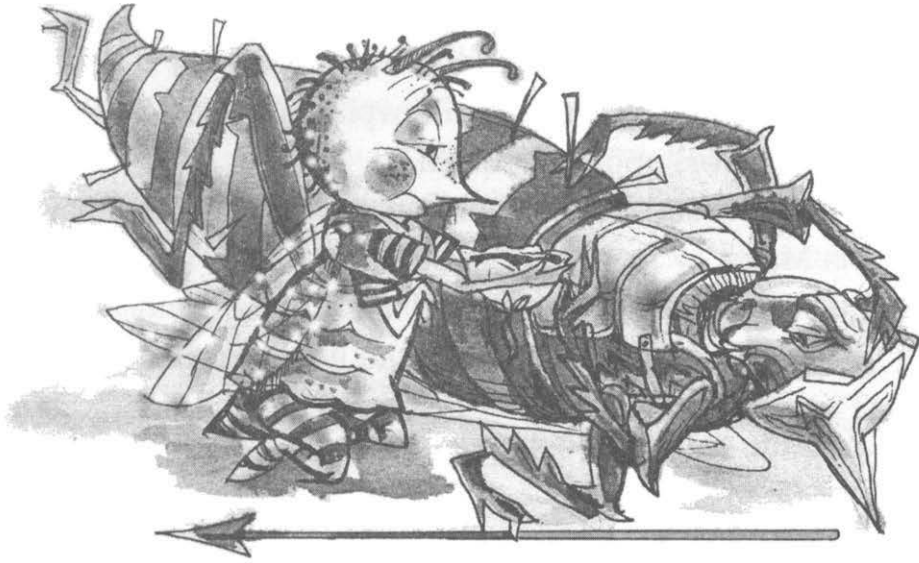

Глава сімнадцята

ПОРАДНИЦЯ КОРОЛЕВИ

Маленька Майя проспала недовго. Вона прокинулася, коли вдарили на сполох. Бджілка одразу швиденько зіскочила з ліжка — вона хотіла допомогти оборонцям міста. Проте надто слабкою була Майя... Вона визирнула з кімнати і остовпіла: перед нею метлявся клубок із тіл! Молодий та дужий шершень-офіцер був обліплений безліччю бджіл, у нього на руках, ногах, навіть на вусах висіла, вчепившись, ціла купа солдатів! Ось уже першим жалам таки вдалося вп'ястися йому в груди... Майя побачила, як солдат зблід, його ноги підкошувалися, та він мовчки, без стогону, бився до останнього. І загинув він як справжній розбійник: не просячи пощади і не нарікаючи на своїх ворогів.

Щойно офіцер упав, як бджоли кинулися до вхідних воріт: на нового ворога!

Майя спостерігала за боєм: їй стало страшенно гаряче і серце в неї шалено калатало.

Коли воїни помчали до воріт, Майя обережно і повільно підійшла до вмираючого. Шершень тихо лежав у сутінках і ще дихав. Майя нарахувала близько двадцяти поранень на його тілі: більшість з них було нанесено спереду, а золотистий панцир воїна залишився неушкодженим. Коли бджілка побачила, що шершень іще живий, вона, щоби хоч якось полегшити страждання смертельно пораненого, метнулася до комірок із

запасами та принесла води та меду. Проте шершень заперечливо крутнув головою і навіть відштовхнув її руку з поживою.

— Я не жebraю, усе, що мені потрібно, я беру собі сам, — гордо та з натугою прошепотів він.

— Ой, та я лише подумала, що ви страждаєте від спраги, — відповіла Майя.

Молодий шершень посміхнувся до неї і сказав, майже без суму в голосі, дивні слова: «Я мушу померти».

Маленька Майя не знала, що відповісти. Здається, лише зараз вона зрозуміла, що це таке: мусити померти. Їй навіть здалося, що тепер вона відчула смерть ближче, аніж коли сама висіла у смертельних сітках павучихи.

— Що би я могла для вас зробити? — запитала вона — і заплакала.

Проте шершень уже не відповів. Він лише востаннє важко ковтнув повітря і кліпнув очима.

Через півгодини його та інших мертвих шершнів винесли з вулика та вкинули додолю, на траву. Але Майя запам'ятала цю коротку розмову на все своє життя. Тепер вона точно знала: навіть її вороги — це однаково живі істоти. Вони теж страждають, і теж умирають, їм теж боляче і теж хочеться жити. Майя пригадала квіткового ельфа, його смерті та відродження із новим цвітінням природи. Їй подумалося: а може, й інші земні істоти повертаються до життя після смерті?

«Хотілося би у це вірити», — сказала вона пошепки. Тим часом прийшов посланець із наказом королеви — прийти до неї.

У вітальні королеви Майя застала увесь двір. У бджілки затрусилися ноги і вона боялася навіть підвести погляд. Їй було лячно стояти перед своєю королевою і такою кількістю придворних вельмож. А от офіцерів, які заходили у штаб королеви, стало значно менше. Відсутні були, очевидно, найхоробрішими. Тому у залі панував серйозний та надзвичайно урочистий настрій, обличчя бджілок світилися внутрішнім світлом здобутої перемоги та гордості.

Королева підвелася зі свого трону. І сама, без чийогось супроводу, підійшла до маленької Майї та обійняла її.

Бджілка аж ніяк не сподівалася такого прийому, від несподіванки та радості вона аж розплакалася. Ніби тепла хвиля сколихнула усіх присутніх, адже всі відчували таке саме щастя, як і Майя. А окрім того, вся громада була щиро вдячна маленькій бджілці за її рішучість та відвагу.

Але Майя мусіла розповісти про все те, що з нею трапилося, відколи вона покинула рідний вулик. Зрештою, кожен хотів знати, яким чином бджілка потрапила у полон до шершнів і як їй вдалось звільнитися. Адже звідти ще жодна бджілка живою не вирвалася... І ще — яким таким дивом Майя вивідала плани про напад?

І Майя розповіла, розповіла про все найважливіше, що трапилося з нею від самого початку і до останніх подій. Це була розповідь про Шнук із блискучими крилами, про коника-стрибунця, павучиху Теклу, Пук, Курта та його дружню допомогу. Коли вона почала розповідати про ельфа та людей, у залі стало так тихо, що через стінки вулика стало чути, як бджілки-робітники місять віск.

«Хто би міг подумати, — сказала королева, — що ельфи такі милі».

Від почутого вона тужливо та лагідно усміхнулася — саме так усміхаються люди, зачаровані прекрасною казкою.

І всі придворні вельможі всміхнулися, як і королева.

— Як, як співав ельф? — запитала королева. — Повтори її ще раз, таку пісню треба запам'ятати...

Маленька бджілка заспівала:

*Моя душа — повівання,
Краси земної дихання,
Як лику Божого,
Так і творіння Його кожного.*

На мить у залі запала тиша, і лише десь позаду почулося стримане схлипування. Напевне, хтось пригадав собі доброго друга, який загинув у битві...

Майя продовжила свою оповідку і, коли вона почала розповідати про шершнів, очі у всіх стали великими, а погляди — скляними. Бджілки аж потемніли від страху та співчуття до малої. Знову немовби жива хвиля прокотилася по залі...

— Як страшно, — зітхнула королева, — просто жажливо...

— Ось так я повернулася додому, — завершила свою розповідь Майя, — і прошу мене великодушно пробачити за мою втечу.

Кожен у залі відчув, що не може дорікнути Майї. Королева поклала руку на її плече та мовила: «Ти не була зі своїм народом, але ніколи не забувала про нього. Ти залишилася вірною своїй батьківщині! А ми, бджоли, вміємо віддячити за вірність. Тому надалі ти завжди будеш коло мене, допомагатимеш мені провадити державні справи. Я щиро вірю, що твій досвід і твої знання підуть на благо твого народу і твоєї держави!».

Усі присутні у залі радо схвалили рішення королеви. І як вона сказала, так і сталось...

Ось так і закінчується розповідь про маленьку бджілку Майю. Кажуть, що надалі вона віддано служила своєму полісу, приносила неабияку користь своїй державі загалом і кожному громадянину зокрема. А вечорами вона приходила у віддалену кімнатку, де доживала свого віку Кассандра, та розповідала маленьким бджолам про свої пригоди у великому світі...

ЗМІСТ

Втеча з рідного міста	5
Трояндовий будинок Пеппе	16
Лісове озеро та його мешканці	26
Іффі та Курт	41
Коник-стрибунець	56
Пук	66
Майя в полоні у павучихи	79
Блошиця і Метелик	95
Ганнібал та його конфронтація з людиною	104
Нічне диво	122
Політ з ельфом	138
Поет Алоїз Семикрапка	146
Замок шершнів	155
Втеча	165
Повернення додому	173
Битва бджіл із шершнями	182
Порадниця королеви	194

ИСП. № 978-966-10-1104-2
НК **БОГДАН**®

“КНИГА ПОШТОЮ”, А/С 529, м. Тернопіль, 46008, т. (0352) 287489, 511141, (067) 3501870, (066) 7271762, mail@bohdan-books.com
м. Київ, т/ф (044) 2968956, nk-bogdan@ukr.net, м. Тернопіль, т/ф (0352) 430046, 520607, publishing@budny.te.ua, office@bohdan-books.com, www.bohdan-books.com